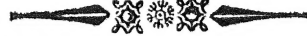

శ్రీశుభమస్తు

శ్రీహయగ్రీవలక్ష్మీనారాయణాభ్యాంనమోనమః

శ్రీబ్రహ్మతంత్రీ పరకాలగురుపరం పరామై నమోనమః

ఇహఖలునిఖిలజగతీతలవాస్తవ్యానాం శ్రీవైష్ణవశిరోమణీనామత్యంతమాన నీయం శ్రీమద్వర
దార్యప్రణీతశ్రీనివాసబ్రహ్మతంత్రీ పరకాలమహాదేశిక విషయకపేద పాదస్తవేనసహశ్రీశ్రీ
నివాసదేశికేంద్రబ్రహ్మతంత్రీపరకాలమహాదేశిక విషయకః

శ్రీ ప్రత్య గ్రదుర్గకృష్ణకవిసార్వభౌమప్రణీతః

ప్రపన్నజనజీవస్తవః-తేనైవకృతోరజ్జనాథబ్రహ్మతంత్రీ పరకాలమహాదేశికవిషయకస్స వ్యా
ఖ్యానోపేదపాదస్తవః-ఆచార్యగద్యంచ-తదనుజేనప్రత్యగ్రదుర్గవేదాంతాచార్యనామ్నాలేఖ
నప్రమాదాచిదోషాకాసంశోధ్యవనపద్రినం స్థానాధీశ్వరశ్రీమత్సవైరాజా బహిఃబల వంతబ
హదురుబిరుదాభిరామరామేశ్వ రరాయప్రభువరాజ్ఞాయాతదాస్థానస్థాపిత

బ్రహ్మవిష్యావిలాసముద్రాక్షరశాలయాం, చిత్ర భానువత్సర ఫాల్గున శుక్లదశమ్యాం
ముద్రితం విజయ తాంత మామ్.

(మధమ స్తు)

శ్రీహయగ్రీవాయనమః

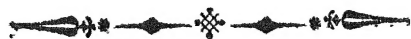

శ్రీమతే శ్రీనివాసబ్రహ్మతం త్రపరకాలమహాశివాయనమః

సమస్తభువనణతాత్రిభారనాసికిస్తయా । కణ్ఠాదుపరివాహాయనమోవిశ్వంభరాయతే ॥ ౧ ॥ వెదస్థపద
 క్తపైకదైవైఃపద్వైఃకలిద్విషం । స్త్రామ్యాచ్యాంస్ఫుటితర్దుమివాన్యమ్నాయవేద్యతాం ॥ ౨ ॥ శ్రీనివాస
 బ్రహ్మతం త్రపరకాలగురుస్తవైః । శోధయమ్యర్థరసనాంకజనస్తవదూషితాం ॥ ౩ ॥ శ్రీనివాస బ్రహ్మ
 తంత్రకలిచైరిగురూస్తమం । ప్రీతాఃపూజాసురస్తోమఃపశ్యేమశరదశ్శతం ॥ ౪ ॥ పరకాలయశశానం పశ్యం
 శోపరయాముదా । జితకామంజితకౌఠంజీవేమశరదశ్శతం ॥ ౫ ॥ పద్మాప్రియప్రియకరంపరకాలగురుంవరం ।
 నమంతస్సతతంనాథంనందామశరదశ్శతం ॥ ౬ ॥ యత్రభాష్మాప్యయోస్తాకంయస్తిన్నున్ద్రభరావయం । స్తు
 వంతస్తంగురువరంమోదామశరదశ్శతం ॥ ౭ ॥ వివర్తోలక్ష్మణమునైర్వీప్సవాజముఖస్యయః । సంసేవ్యచరి
 తాధాన్తంభవామశరదశ్శతం ॥ ౮ ॥ పరకాలగురువాగ్ధృరాచ్ఛికాలపరిణాహినః । పరిణాపపరిహరిణశ్చ
 ణవామశరదశ్శతం ॥ ౯ ॥ బృహస్పతిభంధస్యస్తాశీర్మ్యైరతతశమమిదంవృతం । బ్రహ్మతంత్రపదశోభిన్నస్వతం
 త్రకృత్విగ్గుణాత్ । శ్రీనివాసకలిజగ్రోఽప్రబ్రవామశరదశ్శతం ॥ ౧౦ ॥ తస్మిన్నైవచ్ఛంపసివట్పన్వైరతతశమ
 మిదంవృతం ॥ భజంతస్తకలిజితంగురుంస్తువంతస్తచ్చభగుణోత్కరాత్ । నమంతస్తస్వదయుగిం పరైరజీ

తాస్యస్యమకరదశ్శతం ॥ ౧౧ ॥ పఞ్చిచ్చందసిన్ద్రుత్తరత్రిశతతమవృత్తం ॥ శ్రీనివాసబ్రహ్మతంత్రకల్పవైది
మాశ్రయే । అస్తర్థావస్తర్థిదం సమ్యక్జోక్తసూర్యంధృశెగురుం ॥ ౧౨ ॥ బుధవరికలిజిద్గురుస్స యతిత్రిదశ
ద్రుమః । కృతినదస్సుకృతాహ్వయాద్యుడవగాన్తహతోర్ధవాత్ ॥ ౧౩ ॥ బృహత్పంచంధనిచతురశీత్యుత్తరశతతమ
దంవృత్తం ॥ కలిద్విషస్స ద్వచసోగభీరాద్గురోమదంతస్తిమిరంపరాస్తాం । ప్రజ్ఞాంబుధేర్భోధరవిద్యుదీతో
ఋభాజమానస్సరిరస్యమధ్యాత్ ॥ ౧౪ ॥ సెవెయ శ్రీకలిరిపుగురుం యదనుష్ఠీయమానాదుక్తాతోన్వైకైశ్చిరిసిశర
ణాగతిసంజ్ఞాదుపాయాత్ ॥ పాతిస్తైత్రేజఃసనమరజైరసకృత్క్షేత్యమానంవృష్టిసాంఖ్య సుపధిసమాప్యషభో
రోహితాక్షః ॥ ౧౫ ॥ అత్యష్ట్యాంద్విపం చాశదధికనవశతోత్తరైకోనవింశతినహ స్రతమమిదంవృత్తం ॥ పద్మ
దళాందుష్కృతసంచయోత్థాంగురుస్స నిష్కాన్యకలింద్విషన్తాం ॥ దువాణరదుమోహతమోనిరాసెసూ
ర్యోవివశ్యన్తససాపునాతు ॥ ౧౬ ॥ శ్రీవాసబ్రహ్మతంత్రాగ్రిపదకలిజిత్యంజ్ఞయోగీశసత్యాసంతుష్టశ్రీహయా
స్యశ్శుభగుణజలధిస్సాన్వితదాసైకవశ్యః । ఆజస్తప్రాప్తమాగస్స రసిజసదనాపారతంత్ర్యవరుధ్ధితుంతాఘా
యాన్తమాయంమనసినవనవోల్లాసనిమాణిఘ్నః ॥ ఆత్రేయవంశ్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణగురోస్సుతః । అస్తావీద్య
రదాభిఖ్యః పరకాలగురుత్తమం : ... ॥ ౧౭ ॥

శ్రీనివాసబ్రహ్మతంత్రపరకాలగురువేదపాదస్తవస్సంపూర్ణః

శ్రీ సుభమ స్తు

శ్రీమచ్ఛ్రీనివాసదేశికేంద్ర బ్రహ్మతంత్ర పరకాలమహాదేశికేభ్యోనమః

ప్రపన్నజనజీవనస్తుతిప్రారంభః

శ్రీవాసదేశికేంద్రశ్రీబ్రహ్మతంత్రకలిద్విషః । ఆచార్యస్య పదద్వంద్వ మప్రతిద్వంద్వమాశ్రయే ॥ హరణంస
మస్తాఘపిశాచికానాంశరణంప్రపద్యేప్రణతా రిహతి । కరుణాపయోధాఃకలివైరిణీ చరణంపవిత్రంవితతంపు
రాణం ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మతంత్రోత్తమగురోఃకటాక్షం పావనంతంశిరమాశ్రయేయ । మాద్యశోపి ప్రచురపాస్యకాశీ
యసఘాతస్తరతిదుష్కృతాని ॥ ౨ ॥ శ్రీనిలయబ్రహ్మతంత్రార్చ్యవర్యస్తై రకృపాసూణానైత్రాంచలన । యామ
వయందివ్యధామాత్యుదారంతేనవవి త్రేణశుద్ధేనసూతాః ॥ ౩ ॥ కమలావాసమహాదేశికానాం విమలాంఘ్రిద్విత
యానున్దిషద్భిః । కృతపాపాలపీడివైఃపరాజై రతిపాప్తానమరాతిం తరైమ ॥ ౪ ॥ ధన్యోస్త్య ద్యాహమా శ్ర
యేకృతార్థశ్రీవాసబ్రహ్మతంత్రదేశికానాం । ఆకల్పందివ్యసద్దయంకటాక్షంలోకస్యద్వారమచివత్పవిత్రం॥
ధ్యాయేమశ్రీనివాసాభిధానాంఘాయోఘాయోపినదేశికానాం । దివ్యంతద్రూపమన్భుతంశరణ్యంజ్యోత్స్నద్భా
జమానంమహస్వత్ ॥ ౫ ॥ కమలానివాసం కలిజిద్దేశికేంద్రంధుతనవ తాపోస్త్యభివంద్యాద్య వాగ్భిః । సకలగ
మాంతోదితసారాంశభాగ్భిరమృతస్యధారాబహుధాదోహమానం ॥ ౬ ॥ శరణంయత్ప్రిప్య సుధియోభవాన్ధ
స్త్రుతాంమస్యం తెసుకరంమహంతః । వరణీయంతచ్ఛ్రీకలిజిద్గురూణాంచరణంనోలోకసుధితావధాన్ ॥ ౭ ॥

లిద్విషదైశికపాదపద్మభరార్పణాద్యత్సలభంపదంస్యాత్ । స శర్వదంస్త్రిలముజ్వలంతన్నకన్దణానన్రజయాధానే
 స ॥ ౯ ॥ శ్రీవాసాభ్యైకలిజిద్ధూరూ త్తమేపాశ్చ్యోస్త్వాకంకరుణాపయోధా । శాంతేదాంతేమలైశ్చ తేభరత్యా
 గనైకైలమృతత్వమూసనుః ॥ ౧౦ ॥ భవానలాం ధాఃకలిజిద్గూణాం కటాక్షసిద్ధాంజనమా శ్రయంతః । వయంచ
 వీక్షేమహితంశరణ్యంపరేణానాకంహితంగుహాయాం ॥ ౧౧ ॥ సకర్షయోగోనచభక్తియోగోనజ్ఞానయోగోపిమమా
 స్తుజాతు । కలిద్విషత్పాదభరార్పణాత్తద్విభాజితేయ్యతయోవిశంతి ॥ ౧౨ ॥ జానీమహేన్రీనిధిదేశికేం ద్ర శ్రీబ్ర
 హ్మాతంత్రంకలిజిద్గురుంతం । శరణ్యమేకంహృదియం భజంతేవేదంతేవిజ్ఞానసుశ్చితార్థాః ॥ ౧౩ ॥ మన్యామహే
 స్వానలమద్గురూమంతంన్యాసవిద్యాఫలమేవావతీర్ణం । భక్త్యాస్సమస్తాభువియంసంస్తువంతిన్యాసయోగాద్య
 తయశ్చుద్ధసత్వాః ॥ ౧౪ ॥ మానివాసాభిధదేశికేం దకలిద్విషత్పాదపరార్పణేశాఃభూయాసురస్త్రచ్చిన్రకామంతే
 బ్రహ్మలోకేమహరాంతకాలే ॥ ౧౫ ॥ కలిద్విషద్గురువర్యస్య దివ్యాత్స ధాకరామృతేష్యందకాంతాత్ । ప్రపన్న
 సత్సముదాయఃకటాక్షాత్పరార్పణాత్పరిముచ్యంతిసర్వైః ॥ ౧౬ ॥ శరణ్యముజ్జ్వంతిభతభానుభానువిభిన్నపం కెరు
 మాసామృతాజోః । కలిద్విషదైశికపాదయోగైదహ్రంవిపాచ్ఛంపరవైశ్యభూతం ॥ ౧౭ ॥ సితోద్వేషంప్రం ద్రయచి
 రోపవీతంత్రిడండకామాయశిఖాభిరావం । గురూత్తమం త్రైచింతయామోయత్పుండరీకంపురమధ్యగగ్గస్తం ॥
 ప్రపన్నచిత్తాబ్జవికాసదాయితేజోవిశేషేణతనోహరేణ । ఆచార్యసూర్యేణవిభూషయేత్రతత్రాపిదహ్రంగగ
 నంవిశోకః ॥ ౧౮ ॥ ఆశ్రీతమాచార్య మహాఘోరత్వ హరేషుహేమాదరగుణాభిరామే । శ్రీదేశికేంద్రోత్సవరశ్మ
 ష్టేతత్తస్త్రివ్యదంతస్తదుపాసితవ్యం ॥ ౨౦ ॥ శ్రీవాస దేశికేం ద్రంతమాచార్యంభావయేచిత్తే । వశ్యంతద్వస్తు

యధ్యానాద్య ద్వదాదౌ స్వరఃప్రాక్తః ॥ ౨౦ ॥ ఆచార్యో మేకృపాంకుర్యాద్యయామేచిత్రమాశ్రయేత్ । సపుమాం
 శ్చంద్రబింబచవేదాంతేచ సత్పితః ॥ ౨౧ ॥ కింబ్రవీమిమహాదారాగగుణానాచార్య వర్య స్య । దయ తేమేఖిల
 స్యాపితస్య ప్రకృతీనస్య ॥ ౨౨ ॥ అనయాశ్రీదేశికేంద్ర శ్రీవాసకలిజిద్గరోః । స్తుత్యాహయాస్యః పీఠాతుయః పర
 స్సమహేశ్వరః ॥ ౨౩ ॥ ఆచార్యం వేదవేద్యం ప్రకటయితుమితిప్రాధనంజాతభక్తిశ్చిమచ్ఛ్రియైలవివ్యాస్వయ
 జలధివిధోస్తాతసూరైస్తనూజః । అవాసీనూత్నదుగం కలిరిపుగురువర్యాంఘ్రిదత్తాశ్చభారంకృష్ణోస్తాద్యద
 పాదాంతిమచరణచతుర్వింశతిశ్లోకవరైః ॥౨౪॥

బ్రతిశ్రీనూతనదుర్గకృష్ణకవిసార్వభౌమస్యకృతిమ, ప్రపన్నజనజీవనస్తుతిస్సంపూర్ణా.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః

శ్రీమద్రక్తనాథ బ్రహ్మతంత్ర పరకాలమహాదేశికచరణారవిందాభ్యాంనమః

శ్రీమద్ధంటావతారాగమశిఖరరమావాససద్భక్తిహృతంత్రాచార్యైభ్యోలభకక్రాంతనిగమశిఖాన్యాసవిద్యా
 ర్థతత్త్వం ॥ శ్రీవాసాద్దేశికేంద్రాత్కృతిమథనగురోఃప్రాప్తమోక్షాశ్రమం శ్రీరక్తేబ్రహ్మతంత్రాదిమపదకలిపద్మై
 కేంద్రంప్రపద్య ॥ ౧ ॥ వెదాంతాచార్యసిద్ధాంతబద్ధాంతఃకరణం శ్రయే । రక్తనాథ బ్రహ్మతంత్రపరకాలగురుత్వ

మం ॥ ౨ ॥ నిశ్వాసేషస్వకేషాత్తమమతివరితం పౌరుషంసూక్తమేతద్రక్షేన్త్ర బ్రహ్మతంత్రా దిమపదకలిజిద్దేశిక
త్వంప్రపన్నః । శ్రీమాన్నారాయణోసావ్యవృణతదిదం ప్రైష్మమస్యే తిజాసన్నాచార్యంతంతదుద్యత్కతివయచ
రణోన్మిశ్రితై స్సామివద్యైః ॥ ౩ ॥ వాణిత్వాం దేవియాదేవిచరసవినయంత్యం విచార్యైవసమ్యగ్రక్షేన్త్ర బ్రహ్మ
తంత్రాదిమపదకలిజిద్దేశోయం సమిధే । యద్వాకపైవిమర్శో భవతిననుమదీయాసితస్సాద్యధైష్ట్యం దైష్ట్యస్సాచార్య
వగ్యేజయతిఖలుకృపాసాసవిత్తీకిమస్యత్ ॥ ౪ ॥ శ్రీరక్షకాస్తంకలివిద్విష్టస్తం ధీరంగుణానాం మహతాంనిశాస్తం ।
మోద్దాన్తి శస్తంజగతేనితాస్తంవేదాహమేతం పురుషంమహాస్తం ॥ ౫ ॥ అదఃకటాక్షై రహమవ్యసారేభవాభిపూ
రేనిపతన్నపారే । ధ్యేయంభజేతంనిఖిలస్య సూరేరాదీత్యవర్ణంతమస్తుపారే ॥ ౬ ॥ ప్రవర్తితంసత్పథ మాత్మనా
ప్రాక్పాషణ్డిమర్గాదవితుంనిసర్గాత్ । గుర్వాత్మనాసీద్ధరిరత్యుదారస్సర్వాణిరూపాణివిచిత్యధీరః ॥ ౭ ॥ తదేవనిశ్చై
యసమాప్తకామఃపదేవదేభావయతాంచుసీదీ । ప్రేమాన్వితోఽస్యై నహృది ప్రశస్తేనామానికృత్వాభివద
స్యదాస్తైః ॥ ౮ ॥ రక్షాధినాథస్యగురోఃపదాజ్ఞేసాక్షాం ప్రవత్తిరచయన్వివశ్చిత్ । యాతాద్రువంతంపరమంపు
మాంసంధాతాపురస్తాద్యముదాజహర ॥ ౯ ॥ శ్రీ బ్రహ్మతంత్రోత్తమరక్షనాథ ఆ బ్రహ్మకల్పంజయతాద్గురుర్మః
లభ్యోయదీదృష్టుపునర్వివశ్చిచ్ఛక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః ॥ ౧౦ ॥ గురుంరక్షేం ద్రంమనుజఇతిహివిదస్సతత్యై
వాన్దేతమనిచిరమమతిః । హయగ్రీవోసాజగతిజయతితరాంతమేవంవిద్వా సమృతభిహాభవతి ॥ ౧౧ ॥ ధన్యాఃకేచిద్ధరి
పాదవజ్రుజైఃసన్యాంభక్తిందధతాంపరంతునః । మాన్యాద్రేణోఃకలిజిత్పదోర్వి నాన్యఃపన్థా ఆయనాయవిద్యతే ॥
శ్రీరక్షనాథగురుమాశ్రయస్తస్వాత్కర్పణాభిధమభేనసస్తః - దైవం యజన్తియదసస్య భావాయజ్ఞేనయజ్ఞమయజ

స్తవేవాః ॥ ౧౧ ॥ రజ్జనాథాఞ్చైవోపరకాలార్యైర్యానిసత్పథ్యాన్య సుశిష్టాని । మానసీయా నిశ్రుతిపాం ధానాం
తానిధర్మాణిప్రథమాన్యాసః ॥ ౧౩ ॥ సత్రిదండాస్సశిఖాస్సత్పవిత్రా స్సోర్ధ్వపుష్ట్యా విలసద్యజ్ఞసూత్రాః । రజ్జ
నాథాభిధయాయైప్రథమైతేహనాకంఠమహిమానస్స చంతే ॥ ౧౪ ॥ రజ్జనాథశ్రీమద్భక్తస్త్రీ శ్చస్తభారాయాతా
హ్యర్చిరాద్యా । పద్యయామోద శ్చైథామితప్తీన్యత్రసూర్యేసాధ్యాస్సన్తిదేవాః ॥ ౧౫ ॥ ఆచార్యస్యాస్యసత్యం
పరమపురుష తాంఖ్యాపయన్నాత్తభక్తిశ్రీమచ్ఛ్రీశైలతాతాభిధక్మతీతసుజోనూత్నదుగ్ధాధివాసీ । పద్యైఃకృష్ణః
కవిర్ద్వాదశభిరముమద స్సూక్తపాదాన్య పాదైరస్తౌద్యతైసఘాయద్గురువ రవదనాం భోరు హేమాలాస
ఘామా ॥ ౧౬ ॥

ఇతిశ్రీమచ్ఛ్రీనివాసబ్రహ్మతన్త్రీపరకాలమహాదేశికేన్ద్రీకృపాకటాక్షవీక్షణలబ్ధ

జ్ఞానస్యతచ్ఛ రణారవిన్దదాన్యైకధనస్యశ్రీ మదభినవదుగ్ధపురాభిజనస్య

శ్రీశైలకృష్ణకవేఃకృతిమహాచార్యవేదపాదస్తవాఖ్యైఃపృ బన్ధఃపంచపిం

శః ॥ శ్రీ మద్రజ్జనాథబ్రహ్మతం త్రపరకాలమహాగురవేనమః .

ఐ

శుభమస్తు.

ఐహయస్త్రి వాయనమః.

ఐమద్భ్రహ్మతస్త్రపరకాలగురుపరంపరామైనమోనమః.

ఐమచ్ఛ్రినివాసబ్రహ్మతస్త్రపరకాలమహాదేశికేంద్రభ్యోనమః

ఐమద్రజనాథబ్రహ్మతస్త్రపరకాలమహాదేశికచరణారవిద్యాభ్యానమః.

ఐమదాచార్యవేదపాదస్తవస్సవ్యాఖ్యానఃపారిభ్యతే.

కలితఐవ్యతిషణ్డాలలితశరచ్చన్ద్రికాసగోత్రాక్షాః । కేషికుశాతరణ్డముఖేతురణ్డముదెస్యరుతుహ్లా ॥ ౧ ॥
గురుశాపియెనబుధతాకవితావిధుతాప్రకాశితావితతా । నజయతుజగదాచార్యోరణ్డస్త్రబ్రహ్మతస్త్రకలిమనః ॥ ౨ ॥
స్వవిరచితవేదపాదస్తవవివృతినూత్నదుర్గకృష్ణకవిః । స్వయమేవరచయితుంగురుపదాబ్జభక్తైశ్చవివశః
ఉద్యుతైః ॥ ౩ ॥ గురుపరగుణానుకర్షణవివశితధీర్యానికానిజల్పామి । విద్యద్భిరిహస్థలితంవిషయగరిష్టాప్రసహ్యసా

భవ్యమ్ ॥ ౪ ॥ అథతత్రభవచ్ఛ్రీనివాసబ్రహ్మ తన్త్రపరకాలమహాదేశికచరణారుణారవిందనిరవగ్రహణుగ్రహలబ్ధజ్ఞాన
 వైభవఃప్రత్యగ్రదుగ్ధకృష్ణకవిః - అభిప్రాయాణికావ్యావిశ్వాచక్షాణోఅర్హతి - అదోషంసగుణంకావ్యమలంకారై
 రలంకృతమ్ | రసాన్వితంకవిఃకుర్వస్తీగ్రింప్రీతించవిద్యతీత్యాదిశ్రుతిపురాణానుగృహీత్యై కావ్యంయశ్శైర్ధృత్యత్య
 ద్యాలంకారికవచనైఃకావ్యస్యమోక్షైశ్వర్య పర్యంతనిఖిలభరుషార్థసాధనతాంపశ్యత్ - దుర్లభాభగవద్భక్తిభావి
 నోభవిమానవాః - వాసుదేవస్సర్వమితిసమహత్త్వాసుదుర్లభఇత్యాదివచనైర్దుర్లభత్వేనకథితానాం - మమమద్భక్త
 భక్తైఃప్రీతిరభ్యధికాయతః - తస్మాన్మద్భక్తభక్తాశ్చపూజనీయావిశేషతః - జ్ఞానీత్వాత్వైవమేమతమ్ - అనుగచ్ఛా
 మ్యహంతంవైపూయేయేత్యజ్ఞీరేణుభిః - సచమమప్రియః - యుక్తోయస్సచమేప్రియః - ఇతిభగవతాసాక్షాదేవ
 విశేషతఃపూజనీయత్వేనస్వప్రియతమత్వేనచప్రతిపాదితానాం - ఆరాధనానాంసర్వేషాంవిష్ణోరారాధనంపరం |
 తస్మాత్పరతరంప్రోక్తంతదీయారాధనం పరమ్-మన్యేభగవతశ్చాపిమాన్యాభాగవతాఇతిసహీతోరపిమాధుర్యం
 శర్కరాశకలేషుకిమ్ ॥ కేవలంభగవత్పాదసేవయావిమలంమనః | నజాయతేయథానిత్యంతద్భక్తచరణార్చనాత్ -
 అనాదృతసుతం గౌహీపురుషంనాభినందతి - తథానర్చితసద్భక్తంభగవాన్నాభినందతి - స్వారాధనంవిహాయాపిస్వభ
 క్తానర్చయన్తియే - తేభ్యఃప్రసన్నోభగవాన్సిద్ధిమిష్టాంప్రయచ్ఛతీత్యాదివచనైస్సమారాధ్యభగవదపేక్షయా
 ప్యా రాధ్యతమత్వేనోక్తానామ్ - మహాభాగవతానామపిమాననీయతమస్యాచార్యస్యస్తుతింకర్తవ్యత్వేనవిదధా
 వైః | అర్చనీయశ్చవద్యశ్చకీర్తనీయశ్చసర్వదా - ధ్యాయేజ్ఞపెన్నమెద్భక్త్యాభజేదభ్యర్చయేదపి - ఉపాయోపేయభా

వెనతమేవశరణం ప్రణేత్ - గురునామసదాధ్యా యెద్దురునామసదాజపేత్ - గురోర్వా ర్తం చకథయెద్దురోరన్యం
సభావయేత్ - నప్రమాద్యెద్దురోశ్చియ్యోమనోవాక్యాయుక్త్యభి - అవిభజ్యాత్తనాచార్యంవ దైతాస్త్రిన్యధాచ్యుతే.
శ్రుతస్యపుంసాంసుచిరత్రమస్యనన్వజ్ఞసాసూరిభిరీడితోఽర్థః - యత్తద్గుణానుస్మరణంముకున్దపాదారవిన్దంహృదయే
మయేషామిత్యాదిభిర్విశేషవచనైఃకావ్యాలాపాంశ్చవర్జయేదితిసామాన్యనిషేధస్యాసతావ్యపరతాచనస్థార
యస్వాచార్యశ్రీమదగ్రీకనాథబ్రహ్మత్వస్య పరకాలమహాదేశికవిషయకం పురుషసూక్తస్థకతిపయముక్త్యా దఘటి

॥ మా॥ శ్రీమద్ధుణ్ణావతారాగమశిఖరరమావాససద్భగవత్ ప్రాచార్యభోగ్యలబ్ధచక్రాజ్ఞాననిగమశి

ఖ్యానానవిద్యార్థతత్వమ్ । శ్రీవాసాద్దేశికేన్ద్రాతః - లిమథనగురోఃపాస్తమోక్షాశ్రమం శ్రీరక్షే స్త్రీ

బ్రహ్మత ప్రాదిమపదకలిజిద్దేశికేన్ద్రంప్రవశ్య ॥

॥ ౧ ॥

తాన్యపాదతయావేదపాద ప్రవాఖ్యంప్రబంధమారభమాణస్తస్యనిష్ప్రత్యాహపరిసమాప్తయేప్రచయఘాష్టు
చతత్ప్రసత్తిరూపం మజ్జితమాదౌనిబద్ధాతి ॥ ఖైమదితి ॥ ఖైరెషామస్తీతిఖైమంతః . ప్రశంసాయాంఘామ్న
ఃత్యయోగేవామతుత్ - ప్రశస్తజ్ఞానవైరాగ్యభగవద్భక్త్యాచికల్యాణగుణసంపద్విశిష్టాభిత్వాదిస్తదర్థః - బ్రహ్మత
స్తస్యస్తస్త్రిభితిప్రాచీనాచార్యనామ - వేదాంతశాస్త్రస్వతస్త్రిభితితదర్థః - నామోక్తావరోధిఃపూర్ణోక్తైఃకార్య
వీరితిన్యాయాత్తదేకదేశఘాతబ్రహ్మతస్త్రీశబ్దనాత్ప్రాచార్యాస్తదాస్థానాభిషిక్తత్వేననిర్దిశ్యతై - ఇదంపరకాలత్వ
స్యాభ్యుపలక్షకమ్ - ఆస్థానద్వయేపితేషామేవాభిషిక్తత్వాత్ - ద్వన్వాస్తేశ్రీయమాణం పదం ప్రత్యేకమను
సంబధ్యతభిన్యాయాద్భగవత్ప్రసదంఘణ్ణావతారాచిపదత్రయేష్య - నుసంబధ్యతే - ఘణ్ణావతారబ్రహ్మత

స్త్రీపరకాలభ్యాదిక్రమేణతన్నామానిద్రష్టవ్యాని - ఆమధ్యనైభ్య ఆచార్యభ్యః - చక్రాజ్జనంచ - నిగమ
 శిఖైః భయవేదాంతైః - న్యాసోభగవచ్చరణాగతిః - విద్యాఆత్మవిద్యాసావిద్యాయావిమ క్తయభిత్వక్తైః -
 తస్యాః అర్థస్య తత్త్వం యథావస్థితాకారః న్యాసశ్చవిద్యార్థతత్త్వంచ న్యాసవిద్యార్థతత్త్వైః తేచ - ఎతాని యథాసంఖ్యమ్
 లభానియేనతమ్ - ఘట్టావతార బ్రహ్మతస్త్రీస్వతస్త్రీపరకాలార్యలబ్ధచక్రాజ్జనం - వెదాంతబ్రహ్మతస్త్రీస్వ
 తస్త్రీపరకాలార్యలబ్ధనిగమాస్తద్వయమ్ - ఆనివాసబ్రహ్మతస్త్రీస్వతస్త్రీపరకాలార్యలబ్ధశరణాగతిబ్రహ్మవిద్యా
 ర్థనిగ్మర్షమిత్యర్థః - ఆనివాసాద్దేశికేంద్రిత్వ-లిమథనగురోః - ఆనివాసదేశికే స్త్రీ బ్రహ్మతస్త్రీస్వతస్త్రీపర
 కాలదేశికాదిత్యర్థః - ప్రాప్తః మోక్షాశ్రమః సంన్యాసాశ్రమోయేనతమ్ - అనెన - ఆచార్యోవేదసంపన్నోవిష్ణుభ
 క్తోవిమత్సరః - మస్త్రీజ్ఞోమస్త్రీభక్తశ్చసదామస్త్రా శ్రయశ్శుచిః - గురుభక్తిసమాయుక్తః పురాణజ్ఞోవిశేష
 తః - సత్సంప్రదాయసంయుక్తోబ్రహ్మవిద్యావిశారదః - అనన్యసాధనశ్చైవతథానన్యప్రయోజనః - చాస్త్ర
 ణోవీతరాగశ్చక్రోధలోభవివర్జితః - సద్వృత్తాశాసితాచై వముముక్షుః పరమార్థవిత్ - ఎవంవిధగుణోపేతఆచా
 ర్యస్స ఉదాహృతభిత్వాద్యుక్తీత్యాసత్సంప్రదాయసిద్ధత్వాదికంసూచితమ్ - ఆదౌభవం ఆదిమమ్ - అగ్రాదిపశ్చ
 డ్ధిమజితిడిమచ్ఛ్రీత్యయః - శ్రీరక్తే స్త్రీబ్రహ్మతస్త్రీభితిఆదిమంపదం యస్యతంకలిజిదేశికేన్ద్రింశ్రీరక్తనాథబ్రహ్మత
 స్త్రీపరకాలమహాదేశికమిత్యర్థః - ప్రపద్యేశరణంగతోస్తి - అత్రయద్యపిశ్రీరక్తనాథబ్రహ్మతస్త్రీపదపూర్వకత్వం
 కలిజిదేశికేన్ద్రిశబ్దవైకవనతుసంజ్ఞినస్తదర్థస్యతథాపిశబ్దార్థయోస్తాదాత్మ్యాజ్ఞీకారాదదోషః - తాదాత్మ్యంచత
 ఛిన్నత్వేనతితదభేదేనప్రతీయమానత్వమితిభేదాభేదసమీనియతమ్ - అభేదస్యాభ్యస్తత్వాచ్చ నతయోర్విరోధః -

అతఏవఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ - రామేతిద్యక్షరం నామమానభజఃపినాకినభిత్వా దిప్రయోగాశ్చసంగచ్ఛస్తభి
మజ్జాపాదావిస్తరః - ఎవంవిధపదస్యప్రయోగశ్చహిరణ్య పూర్వంకరిపుంప్రవక్షతే - దేవపూర్వంగిరిం తే - ఇ
త్యాదేరివవివక్షితవృత్తేయథాశ్రుతనామధేయఘటనాయోగాదితిధ్యేయమ్ ॥ అత్రఘణ్టావతారాదిశబ్దానాంక్రమ
కాశాంచకాక్రమనాదిభిశ్చబైక్రమేణసమన్వయాద్యధానభ్యంత్రంనామాలంకారః - యధానభ్యంత్రంక్రమేణైవక్ర
మకాశాంసమన్వయభిశ్చలక్షణాత్ - స్రగ్ధరావృత్తమ్ ॥ మృభైర్నార్యానాంత్రయేణ త్రిమునియశియుతాస్రగ్ధరాకి

వేదాస్తాచార్యసిద్ధాంతబద్ధాన్తకరణంక్రమే ॥ రజనాథబ్రహ్మ తస్య పరకాలగురూ త్తమమ్ ॥ ౨ ॥

నిశ్వాసేషుస్య కేఘాత్తమమితిపరితంపౌరుషం సూక్తమేతద్రజేన్ద్రబ్రహ్మ తస్మాదమపదకలిజన్యైక

త్వం ప్రవన్నః ॥ శ్రీమాన్నారాయణోసౌవ్యవృణుతతదిదంప్రేక్ష్యమస్మేతిజానన్నాచార్యంతంతదుద్య

త్కృతివయచరణోన్మిశ్రితేస్తామివద్యేః ॥

॥ ౩ ॥

స్త్రీతేయమిలక్షణాత్ ॥ ఆదాశ్రీశబ్దమగణయోఃప్రయోగాద్వర్ణగణశుద్ధిర్నిర్వివాదైవేతినంక్షేపః ॥ ౧ ॥ ఏవంప్రథ
మశ్లోకేఆచార్యవ్యక్తినామ్నావ్యుత్పన్నజనైకసుగ్రహత్వేనసర్వజనానామపిదురవగమత్వాత్తత్సౌకర్యాయయ
థాశ్రుతం తన్నామసంకీర్తయంస్తప్రపద్యతే ॥ వేదానైతి ॥ స్పష్టోర్థః ॥ పథ్యావక్త్రీవుత్తమ్ - యుజోద్వైససరిచ్చ
ద్దుఃసథ్యావక్త్రీంప్రకీర్తితమిలక్షణాత్ ॥ ౨ ॥ అథాచార్యస్యపురుషసూక్తస్తకతీసయముక్తరణఘటితచతుర్థపా
దైకసద్యైస్తుతౌహేతుంనిరూపయత్ ॥ ఆదిరాధయిమంకృష్టం వాచంజగదిహేమయామ్ - తయావ్యాససమాసిర్యా
ద్రీయతాంపురుషాత్తమః ॥ ఏవమేనర్వధస్తాశాంధర్వే ౨ ధితేమోమతః - యగ్భవ్యైపుణ్డరీకాశంస్తజైరపే

స్మరస్సదేత్యాదిమప్రసిద్ధాంస్వ శక్యాంవాచికీంసపర్యాంరచయామితివ్రతిజానీతే॥ నిశ్వాసేన్వితి॥ అసౌ - ఋచ
స్సామానిజ్ఞిరే - ఛందాగ్ంసిజ్ఞిరేతస్మాత్ - యజుస్తస్మాదజాయలేత్యాదిశ్రుతిమవేదప్రభృతినకలవిద్యాప్రవర్త
కత్వేనప్రసిద్ధిత్యర్థః॥ శ్రీమాన్జగద్రక్షణాయనిత్యంలక్ష్మీసాహచార్యమవలమ్మమానః-లక్ష్మ్యేనసహపృషీకేశోదే
వ్యాకారుణ్యరూపయా - రక్షకస్సర్వసిద్ధానైవేదానైష్వపిగీయతఇత్యాద్యుక్తే॥ నారాయణఃఅఖిలజేతనశరణ్యో
భగవాన్ - రక్షేన్ద్రబ్రహ్మతస్త్రాదిమపదకలిజద్దేశికత్వప్రవన్నఃప్రాప్తస్సకస్వకేషునిశేషునిశ్వాసేషునిశ్వాస
వదయత్సనిర్గతేషువేదేష్యిత్యర్థః - అస్యమహతోభూతస్యనిశ్చలతమేతద్యదృగ్స్వేదోయజుర్వేదస్సామవేదోఽధర్వా
జ్జీరసఇతిశ్రుతేః॥ ఉత్తమం శ్రేష్ఠమితిపతితం - వేదేషుపారుషంసూక్తంపురాణేషుచైష్టవమ్-భారతేభగవద్గీతాద
ర్మతాస్త్రేషుమానవమ్ - శ్రుతిమప్రబలామస్త్రాస్తేష్వప్యధ్యాత్మవాదినః - తత్ప్రాపిపారుషంసూక్తంసతస్మాద్వి
ద్యతేవరమితిమునిభిఃకథితమ్ - పురుషస్యహరేరిదంపారుషమ్ - ఎతత్సూక్తమ్ - పురుషస్యహరేస్సూక్తిమితిభార
తోక్తేషితేదిత్యనేనప్రత్యక్షత్వనిర్దోషత్వాదికంవివక్షితమ్ - వ్యవృణుతవివృతవాన్ - అతిగభీరార్థత్వేనాతిమ
హిష్ఠతయాచేతరదురవగాహమిదంసూక్తంస్వయమేవజగదుద్ధిధీర్షయాదరేణభగవాన్-సాక్షాన్నారాయణోదేవఃకృ
త్వామర్త్యమయీంతసుమ్-మగ్నసుద్ధతతెలోకానామృత్యాచ్చాస్త్రపాణినేత్యుక్తరీత్యాచార్యత్వేనావతీర్యసర్వ
సుగ్రహత్వాయవ్యాఖ్యాతవానిత్యర్థః॥ తత్తస్మాత్ - ఇదంసూక్తమ్ - అస్య - ఆచార్యత్వేనావతీర్ణస్యపరమపురుష
స్య - బ్రహ్మమ్ - అతిశయేనప్రియమ్ - ప్రియశబ్దాదతిశాయనార్థే ఇష్టనిప్రియస్థిరేత్యాదినాతస్యప్రాదేశః - ఇతిఏవ
ముక్తప్రకారేణజానకతంపూర్వోక్తమాచార్యంతస్మిన్పురుషసూక్తేఉద్యద్భిఃప్రకాశమానైఃకతిపయైఃకైశ్చిచ్ఛ

శతైః ఋక్సామైః - ఉన్మిశ్రితైః ఊర్ధ్వం మి శ్రితైః ఘటితాన్యభాగై రితియావత్ - వద్యైః శ్లోకైః స్తోమి - వర మార్థ
గుణవర్ణనేన సేవే ఇత్యర్థః - తథాచద్రమిడభాష్యమ్ - నాసతా స్తుతిరుపపద్యత ఇతి || ఆహుశ్చ వరదాచార్యాః - కథ
మసతా గుణేన కథితేన సుతిర్చ వతీతి || ముఖ్యవృత్త్యా ఉపచారవృత్త్యా వాకస్య చిద్గుణస్యానభిధానే స్తుతిత్వం న స్యాది
తిభావః || గుణ్యవచ్చిన్నగుణాభిధానం హి స్తోత్రమాహుర్మీతి విదః || సర్వేశ్వరేశ్వరః కృష్ణ స్త్వాయ తేయదివణ్ణతైః
తథాపి స్వల్పమేవోక్తం ధూతాన్ధైకతమా స్తుతిరిత్యాదికం తు గుణారోపణేన వచనం స్తుతిరితిలోకదృష్టప్రకా
రేణోద్యత ఇత్యాచార్యాః || స్తోమీత్యత్ర ప్రధానభూత స్తుతిఫలం శేషిభూతాచార్యగామితిహృదయమ్ - ప్లు

వాణిత్యాం దేవియా చేవిచరనవినయంత్యం విచారైవ సమ్యక్ గ్రహేన్ద్రబ్రహ్మతస్త్రాదిమపదకలిజ్జే
భిశోయం సమిధే | యద్వాకస్తేవిమర్శ్యభవతిననుమదీయా సితస్తాద్యధేష్టం చేష్టస్యాచార్యవర్యేజ
యతిఖిలుకృపాసాసవిత్రికిమస్యత్ ||

|| ౪ ||

ఇథాతోర్ధ్వేన క్రియాఫలస్య వరగామిత్యైవరస్తైవదావశ్యం భావాత్ - వర్తమానసామిష్యాద్వర్తమానవన్ని
రైశః || అశ్రవరీరమర్థం ప్రాణాం శ్చ సద్గురుభ్యోనివేదయేదిత్యాదికం స్మర్యమ్ || స్రద్ధరాప్యరమ్ || ౩ ||
అశ్రవమాచార్యస్తవంకర్తుమద్యుష్ణానసర్వజ్ఞమాదామణేస్తస్యసన్నిధావ్యాచిత్యేన ప్రవర్తతవ్యమితిస్వభావ
తీమనునయంస్తత్రతామనుజానీతే || వాణీతి || హేదేవివాణిత్యాం యాచే | స్తుతాప్రకృత్యో హమేతావస్తమర్థం
త్వాం ప్రార్థయిష్యమి || అనేనవత్స మాత్యాస్య సావధానశ్రవణపూర్వకమవశ్యమనుష్టేయత్వం వ్యభిక్తమ్ |

కిం యాచనఇత్యత ఆహ || విచరేతి || త్వం || అనెనోచ్చృంభలత్వం ద్యాత్యతే । సమ్యక్ విచరసాధువిమ్మత్యైవస
 వినయమేవవిచర । ఏవకారేణావిచారావినయతేశస్పర్శపితవానుచితఇతిధ్వస్యతైకుతఏతదిత్యత ఆహ || రక్షేతి || అ
 యం పురఃప్రదేశవర్తి సతుదవీయామ్ । అనేస్తవసావరోక్షప్రవృత్తత్వం సూచితమ్ ॥ రక్షేన్ద్రీబ్రహ్మతన్త్రాదిమవ
 దకలిజిద్దేశికః । నాన్యస్సర్వసాధారణ ఇతిభావః ॥ అనేనాచార్యస్యసర్వజ్ఞసార్వభౌమత్వం ధ్వనితమ్ । తేనాన్యసం
 నిధౌబృహస్పత్యాదివాచామపివిమృశ్య సం చరణీయతాదశాయాం త్వాదృశాంకిమువక్తవ్యమితిద్యోత్యతే ॥
 సనుకిమస్య సర్వజ్ఞస్యాపికదాచిద్భ్రమాదికమపిసంభవేదిత్యత ఆహ ॥ సమిధిఇతి ॥ సమిధే నిత్యాసంకుచితతత్తాదృ
 శజ్ఞానవైభవోదేదివ్యతఇత్యర్థః ॥ అతస్సవిమర్శం సవినయమేవసంచరణీయమితిభావః ॥ ఏవం స్వవాణీం ప్రతిసాశ
 క్తంస్వానుశిష్టమేవార్థమాచార్యకృపానుచిస్త సప్రోత్సా రితతాదృశశబ్దానం భ్రమస్వయమేవప్రతిషేధతి ॥
 యద్వేతి ॥ అతఏవాక్షేపాలంకారః - ఆక్షేపస్వయముక్తస్యప్రతిషేధోవిచారణాదిలిక్షణాత్ ॥ యద్వాఅభవా ॥
 తేకోవిమర్శోభవతిసకోపివిచారోస్తీత్యర్థః ॥ ఏవంసవిమర్శంసంచరేత్యనుశిష్టాయామమకుతోవిమర్శనిషేధఇత్య
 త ఆహ ॥ సన్నితి ॥ యద్వా భవతీశబ్దో మాతృవాచీపూజ్యవాచీవాసం బుద్ధ్యంతః-భవతిభిక్షాందేహి-భవతిమావిషీ
 దసర్వసంభద్రంభవిష్యతి-కృతదారోస్త్రిభవతిభార్యేయందయితామమ - తాంబూయాద్భవతీత్యేవంసుభగేభగినీతిచే
 త్యాదిప్రయోగాత్ ॥ సవస్వవాణీదౌర్లలిత్యదుర్వారత్యమనుచిన్యతదధిక్షేపాయవిపరీతలక్షణాన్యా యేనతద్విషయే
 ప్రయుజ్యతే ॥ దత్వాకిమమ్బుశ్రాన్తాసియత్కుప్యసిముహుర్ముహుః - అమ్బుశ్రాన్తాసిమత్తృతథ త్యాదివత్ ॥ సన్నిత్యనున
 యపూర్వకామస్త్రీణే - ప్రత్నా వధారణానుజ్ఞానునయామస్త్రీణేసన్నిత్యమరః - భవతి అమ్బుత్వంమదీయాసి - అ

తఃకస్తేవిమర్శణతిభావః మదీయేత్యనేనమమావిమర్శకారిత్వం ప్రసిద్ధం మత్సంబద్ధిత్వేతవతాద్విధ్యంకిమువక్తస్యమితి-
 అతఏవంవిధస్యమపప్రశాసితత్వమేవనఘటతే- ధర్మోపదేశవేశాయాంజనాస్సర్వేపిపణ్డితాగ్రత్యా యేనకథం చి-
 త్తదర్శతాసంభవాభిమానేవ్యతిమాత్రోద్వృత్తతయా అశిక్షణీయాసాస్తవశిక్షణమపినఫలాయకత్వేతప్రత్యుత-
 అశిష్యం శాస్త్రీయోరాజస్యశ్చశూన్యముపాసతే- కదర్యంభజతేయశ్చ తమాహుర్ముఖచేతనమితిమహాభారతో-
 క్తరీత్యా ప్రథయతిచమమూఢతాం-నియోజ్యా నాయధానియోగమప్రప్యతైనియోక్తుశ్చిత్తవిఘ్నోభాపిభవేదివి-
 చధ్వనితమ్ || తస్మాత్ మదీయత్వా దైతోఃయథేష్టంస్వేచ్ఛానుగుణంసేష్టస్వప్రవర్తస్వ-అనేనశిక్షాయాదుశ్చకర్వేన
 కామచారాభ్యనుజ్ఞాకృతేతిజ్ఞేయమ్ || యదా || మదీయేత్యనేనమమాచార్యనిరవధికృతపాకటాక్ష-
 ప్రసరసక్యస్వభాజనత్వంజగద్విచితం-మత్సంబద్ధిత్వేతవకోవిమర్శః - విచితంహిమహదనుగ్రహస్యానుగ్రహాభ్యానుబ-
 ధిసర్యస్తైశ్చాస్త్రత్వం-నన్తోయమనుగృహ్లాన్తిధన్యాస్తస్యజీవోపిచేత్త్యాదావితిధ్వన్యతే || తస్మాద్యథేష్టం శేష్టస్వ ||
 ననుమహత్స్వనిధానుథేష్టంచేష్టమానాకిం తైర్నునిగృహ్యాయేత్యతఆహ || ఆచార్యేతి || ఆచార్యవర్గే-దీర్ఘబద్ధం
 దయాహమిత్యాద్యైర్చార్యగుణపరిపూర్ణై అస్తిన్నాచార్యసామ్యభావే - కృపా - స్వాధ్యనిరసేతువరదుఃఖనిరాచికి-
 ష్వాజయతిఉత్పన్నంప్రాప్నోతి - ఖల్వితినిస్సంశయత్వద్వ్యతనార్థాయనయే - నిషేధవాక్యా లజ్జా-రజిజ్ఞాసానున-
 యేఖల్విశ్యమరః || జయతీత్యనేనమహావరాధైరవ్యఘోభ్యత్వంయావదాత్మభావిత్వంచద్యోతితమ్ - జయతునా-
 మాచార్యైకృపాసాదనలాదైమహ్యంకిముపకుర్వాదీత్యతఆహ || సేతి || సాకృపా - సవిశ్రీజననీ - అప్రతియోగిక-
 సవశ్రీతకర్తృససర్వేషాంజననిద్యోతితమ్ - కృపాయాంసవిశ్రీత్వకూషణేన - సమర్థంవాఽసమర్థంవాక్యశంవాన్య

భవాః కృశమ్ రక్షత్యేవసుతం మాతానాన్యః పోష్టా విధానతః - నాస్తి మాతృసమాచ్ఛాయానాస్తి మాతృసమాగతిః -
 నాస్తి మాతృసమంత్రాణం నాస్తి మాతృసమాప్రియేతి భారతో క్తరీత్యా గుణదోషవిమర్శా నా దరేణ మాతాయథా
 సావ్యవత్సకృతానిదుశ్చష్టితాన్యః సిసోధ్వారక్షీతి తథేయమపి విద్యోతితమ్ - తత్త్రాపి కృపాయాం స విత్రిత్యరూపణాను
 రోధేన స్త్రీలిక్ష్ణ నిర్దేశాను రోధేన చ వాణ్యాం పుత్రికాత్వం క్షీడాథ కదీవ్యతేర్నిష్పన్నై నదేవీత్య నేన బాల్యంచ - తేన
 దుహితా కృపణం పరమితి - ప్రేమాపుత్రిషు మాతృశాంతం సుతేభ్యోపి విష్యత ఇతి చోక్తరీత్యా ఆచార్యకృపాయాస్త్య
 మత్యస్తమాదరణీయా సీతి చ ధ్వనితమ్ । కృపణం కృపాపాత్రమితి మన్వర్థముక్తావశ్యాం కల్పకభట్టః॥ అతః క్తరీ
 త్యాయావకేణోపమాప్రతీతే రలఙ్కారేణాలఙ్కారధ్వనిః॥ స్యాదపి సాసవి త్రికింతతస్యాదిత్యత ఆహ॥ కిమన్యది
 తి॥ సవిత్త్రాక్షీ క్తరీత్యా స్యాపత్యసర్వదాల్లలిత్యసహిష్ణుతారక్షణై కాస్తశీలతాదికస్య నిస్సందిగ్ధత్వాదత్రవక్తవ్యా
 న్తరం నావశిష్యత ఇతి భావః॥ అనేనాచార్యస్య మహతోప్యాశ్రితానాం దోషానలక్షీకృత్య - పరగుణపరమాణూ
 సుర్వతీకృత్యేత్యాద్యుక్తరీత్యా గుణాభాసమపి మహత్తరగుణకోటాప్రవేశ్యాభిన్నత్వత్వం వ్యజ్ఞేతమ్॥ అతః ఉద్య
 శవస్తునోవ్యక్త్యత్వాదస్త్వస్థధ్వనిః॥ ఆచార్యస్య నిరవధికృపాప్రసరవరాభూతాశ్రితజనభూయిష్ఠదోషజాతత్వా
 దేవం విధిస్యచ్చంద్రైః జగ్రాభాససాహసప్రవృత్తాపినైవాపరాధ్య సీతి స్వభారత్యాస్తత్త్రాభ్యనుజ్ఞానం కృత
 మితి నిర్గళితోఽర్థః॥ అత్రకవేస్సర్వాత్కనా ఆచార్య విషయేభక్తిభావోభివ్యజ్యత ఇతి భావధ్వనిః । తథాచాత్రనిరు
 క్తప్రకారేణాస్త్యలఙ్కారభావరూపేణ త్రివిధోపిధ్వనిర్జ్ఞేయః॥ కించాత్రవాణిత్యాం దేవియాచ ఇత్య నేనానభిజ్ఞా
 యాలస్యా ఆచార్యవ్యసన్నిధిసంచారేకింస్థాలిత్వముదియాద్వేతిశఙ్కా - విచరసవినయంత్యం విచారైవస

మృగిత్యా దినాయుక్తాయుక్తవిచారణాత్ కోవితర్కః-యద్వాకస్తైవిమర్శ ఇత్యాదినాయుక్త్యా వివక్షితార్థనిర్ధారణాన్తః । యథేష్టం చేష్టస్వే త్య సజ్జానాదుత్సాహదిజనితచిత్తలాఘవరూపం చావలం . ఆ చార్యవర్యే జయతిఖిలకృపేతిన్త్యుతిః . కిమన్యదితినైర్భర్యా నుసం ధానవ్యజ్ఞేతాధ్యతిశ్చ ॥ యద్వా ॥ వాణిత్యావం దవీత్యాదిపూర్వాధైశ్చ ॥ యద్వాకస్తైవిమర్శ ఇత్యాదినావితర్కః । తస్మాద్యథేష్టం చేష్టస్వేతిగర్వః-అచార్యవర్యే జయతిఖిలకృపేతియక్త్యా నిర్ధారణాన్తః । కిమన్యదిహిహర్షశ్చైత్యేతేషాం భావానాం పూర్వపూర్వోపమర్తకత్వేనాభివ్యక్తైర్భావశబలతా । పూర్వపూర్వోపమర్తకతేషాం శబలతామతేతిలక్షణాత్ ॥ శబ్దాదిభావానాం లక్షణానిభావానాం దైర్ఘ్యరూపాని . శబ్దాచార్యపరాధాద్యైస్సాన్వినిష్ఠోత్పేక్షణం మతమ్ । తత్రచేష్టాముహూఃపార్శ్వదర్శనం ముఖశోషణమ్ । అవగుణ్యనతైవర్ణ్యకణ్ఠసాదాదయోపిచేతి । ఊహావితర్కస్సద్దేవావిమర్శప్రత్యయాదిభిః । జనితోనిర్ణయస్తస్యైదవత్యస్సత్యవేదాత్ । తత్త్రానుభావాన్మ్యురమిహ్యశిరఃకమ్మనాదయఇతి ॥ విమృశ్యయ్యుక్తిభిశ్చత్వదర్థనిర్ధారణం మతిః-తత్రచేష్టాస్తుకర్తవ్యస్తరణం సంశయచ్చిదా-ఇహ్యోపనేతకహ్యైషేషాపూహఃపోహేదయోపిచేతి । రాగద్వేషాదిభిశ్చిత్తలాఘవం చావలం మతమ్ . చేష్టాస్తత్త్రావిచారేణపరిమృచ్ఛావిలంబనే . నిష్కాసనోక్తిపాయస్యేతాదనాజ్ఞాపనాదయఇతి ॥ ఐశ్వర్యరూపలావణ్యకులవిద్యాబలైరపి . ఇష్టలాభాదినాన్యేషామవజ్ఞగర్వఈతిత్యతి ॥ స్యాన్త్యచిన్తాదృశాభ్యాససత్ప్రసాదాకనాదిభిః . స్మృతిపూర్వానుభూతార్థప్రవృత్తిస్తస్యవిక్రియాః . కమ్మనోద్వేషసేమూర్ధ్వీహ్యవిషేషాదయోపిచేతి ॥ మహారథస్యలాభేనస్థిర్యయోగ్యస్యవస్తునః . మిత్రసమ్మదచేవాదిప్రసాదాదేశ్వకల్పితః ॥ మనఃప్రసాదా

సామన్యస్య చిత్రనేత్రాస్య ప్రల్లతా - ప్రియాభాషణమాశ్లేషః పులకానాం ప్రగోహణమ్ - స్వేదోద్గమశ్చ హస్తేనః .
 స్తనంతాడనాచయతి . జ్ఞానవిజ్ఞానగుర్వాదిభక్తినానాథసిద్ధిభిః - లజ్జావిభిశ్చ చిత్రస్యైవ స్పృహ్యం ఘృతీరుచ్యతే
 తత్రా సుధావావిజ్ఞేయః ప్రాప్తార్థానుభవస్తథా ॥ అప్రాప్తతీతనష్టార్థానధిసంతోభణాదయతిచ ॥ అస్యా
 శ్చ భావశబలతాయా ఆచార్యవిషయకభక్తిభావాజ్ఞత్వ వర్ణనేక విసంభ్రమశ్చేచ్ఛా వశబలతాభ్యుమపరాజిక్య
 జ్యిష్ఠతదా - అ గూఢమపరస్యాజ్ఞం వాచ్య సిద్ధ్య జిమస్సు టమ్ - సందిగ్ధతుల్యప్రాధాన్యే కాక్వాప్తిస్తమ సున్ద
 రమ్ - వ్యజ్య మేవంగుణీభూతవ్యజ్య స్యాష్టాభిధాన్త్యై తా ఇత్యుక్తక్రమేణాస్య గుణీభూతవ్యజ్య విశేషత్వాత్త
 ధ్యమకావ్యత్వమ్ - కావ్యంతు మధ్యమం వ్యజ్యేవాచ్యాదనతిశాయిని - ఎతదేవగుణీభూతవ్యజ్య మిత్యవ్యతేబుధైతి
 తిత్లతీణమ్ - శబ్దాదిభావశబలతాయా వప్రాధాన్యేనాభివ్యక్త్యాచమత్కారేతూత్తమకావ్యత్వమేవ ॥ వా
 చ్యాతిశాయివ్యజ్యం యదుత్తమంతద్వనిశ్చ స ఇతిలక్షణాత్ ॥ పూర్వోక్తవస్త్యలక్ష్యరభావవ్యజ్యప్రాధాన్యక
 ట్యాయాంభావశబలతావ్యజ్యప్రాధాన్యకట్యాయాంచోత్తమకావ్యత్వమ్ - భావశబలతావరాజ్యవ్యజ్యకట్యాయా
 యాంతు మధ్యమకావ్యత్వమితివేకః ॥ ననూత్తమత్వమధ్యమత్వయోరన్యోన్యవిలక్షణయోః కథమేకత్రసంకరఇతిచే
 దువధేయసంకరైశ్చ పాధేరసంకరఇతిధ్యేయమితిధిక్ ॥ విస్తరస్తమకావ్యప్రకారాదౌమదీయలక్ష్యసహస్రరత్నప్ర
 కాశికాయాంచద్రష్టవ్యఇత్యలందూరధావసేన ॥ స్రగ్ధరావృత్తమ్ - లక్షణంతూక్తమ్ * ॥ ౪ ॥ * ఎవంభక్తిజనితేనచాపలేన
 ప్రతిజ్ఞాతాంస్తుతిముపక్రమమాణః కవిరాచార్యకల్యాణగుణానామానన్త్యంబిచిన్త్యప్రత్యేకశస్తాననువర్ణయితుమ
 సమర్థతయాకిమప్యవిదన్నియన్త్రితవాణీశిలాసస్వాచ్ఛంద్యస్తావత్సాక్షాత్పరమపురుషపయమాచార్యోఽహంతు

మితం పచమతికథమేనం స్తామిత్యభిప్రయన్నాహ ॥ శ్రీతి ॥ అత్ర శ్రీరక్తకాంతంకలివిద్విష స్తమితిగుణాపేక్షయా
తదాశ్రయస్యాచార్యస్యప్రథమంనిదైశ్చస్తు-గుణాస్సత్యజ్ఞానప్రభృతయఉతత్వద్గతతయాశుభీభూయం యాతాభి
సానిరణైష్ట్యశ్రుతివశాదిత్యభియుక్తోక్తరీత్యా హేమారవిస్తవతిమళన్యా యేనగుణానాంగుణ్యధీనముత్కర్షంద్యోత
యితుమ్ ॥ అహమ్ ॥ ఎవమశక్యతమేస్తుతికర్తృణిప్రవృత్తభిత్వర్థః - ధీరంభగవత్పక్షే-ప్రశస్తాంధియంతాపీతిధీరః
రాఅదానే-అస్యేభ్యోపిదృశ్యతఇతిఉప్రత్యయః ॥ సర్వజ్ఞ ఇ త్యర్థః - యస్సర్వజ్ఞస్సర్వవిదిత్యాదిశ్చైభ్యః - ధియమీ
రయతీతిధీరఇతివాసర్వచేతనజ్ఞానప్రేరకఇ త్యర్థః - ఎవహ్యో వసాధుకర్తృ కారయతియమేభ్యో లోకేభ్య ఉ స్మిన్
తి - తేషాంసతతయుక్తానాంభజతాంప్రీతిపూర్వకమ్ - దదామిబుద్ధియోగంతం యేనమానుషయాస్తోభిత్వో
శ్రీరక్తకాంతంకలివిద్విషంతం ధీరంగుణానాం మహతాంశితాంతమ్ । మోదాన్తికన్తంజగత్సేవితాన్తంవే
దాహమేతం పురుషంమహాన్తమ్

॥ ౫ ॥

నిశ్రుతిస్త్పతిభ్యఃతథోక్తంతమ్ ॥ ఆచార్యవక్షేప్యక్తప్రత్యప్తిభ్యాంసర్వజ్ఞంసర్వజ్ఞానప్రదాతామితిన్యాధ్య ॥ తస్య
క్షార్గంసగురుమేవాభిగచ్ఛేత్సమితాపిశోత్రియంబ్రహ్మణిష్ఠమ్ - యేనాశ్రయంపురుషంజేదసత్యంపోవాదతాం
త్వతోబ్రహ్మవిద్యామితిశ్రుత్యర్థః-ఉపదేమ్యన్తిజ్ఞానంజ్ఞానిస్తత్త్వదగ్నిసగ్నిస్తృత్యర్థశ్చే హేనుగ్ధేయః । అదైవం
కంఠంచిధీరత్వమేకంగుణమనుసంధాయ-వర్షాయుతైశ్చ స్యగుణానశక్యావత్తంసమేతైరపిసర్వకేతైః ॥ మనఃశ్చ
సశ్చక్లవకాగ్నిపాణేద్విష్టోజ్జిష్టోర్వసుదేవాత్తజస్యేత్యాదివరస్సహ స్రుత్రమాణైస్సాకల్యైశ్చతద్గుణానాం సుర్వవత్త్వ
మనుచిన్త్యబహుదూరంధావిత్వాప్యస్తమలశ్చైవ వశిష్ఠావ్రాహ్మణ్యమాశ్రయణీయాయామాదాజేవతదవలన్య

సంకుశలకృత్యమినిచ్చిన్వంస్తత్రావిద్యమానఃకచ్ఛిదపిగుణోనాస్తీత్యభిప్రా యేణసామాన్యతస్సర్వాస్తుతాణాం
 గృహ్లాతి || గుణానామితి || అత్ర - భిషక్కుయాన్నివర్తంతేనాన్తరిక్షాత్తిక్షయాత్ | మతిక్షయాన్నివర్తంతేనగోవిం
 దైగుణక్షయాదిత్యేతదనుసంధేయం || మహ్యైస్సేషాభ్యస్త ఇతిమహాంతః | వర్తమానేషుషన్మహద్భృహజ్జగచ్ఛ
 త్వవచ్ఛేతినిపాతనాత్సూక్తుః - తేషాంపుజ్యాయాంకల్యాణానామితియావత్ గుణానాంసత్యత్వాదిస్వయాపసీరూ
 పకాణాంసత్యకామత్వాదినిరూపితస్వరూపవిశేషణీభూతానాంలావణ్యసాన్దర్యాదిశుభాశ్రయాలమ్బనా
 నాంచ - అనేనాఖిలషేయప్రత్యసీకత్వమపిసూచితమ్ - బహువచనేనయథారత్ననిజలధేరసంఖ్యేయానిపుత్ర
 క - తథాగుణాహ్యనస్తస్యావ్యసంఖ్యేయామహత్తనభిత్వాద్యుక్తంగుణానామపరిచ్ఛిన్నత్వంవ్యజ్ఞితమ్ || పక్షేగు
 ణానాంసిద్ధంసత్యంప్రదాయేస్థిరధియమనఘంశ్రోత్రియంబ్రహ్మసిద్ధంసత్వస్థంసత్యవాచంసమయనియతయాసాధు
 వృత్త్యాసమేతమ్ - దమ్బాసూయాదిమక్తంజితవిషయగణదీర్ఘబద్ధందయాశుంస్థాలిత్యేశాసితారంస్వపరహితప
 రందేశికంధూష్ణరీప్సేదిత్యాచార్యానుగృహీతాచార్యకౌపయికకల్యాణగుణానామిత్యర్థః-నిశాన్తమ్-మందిరమ్ - ఆ
 శ్రయమిత్యర్థః - నిశాన్తత్వరూపజేనయథైకమటుంబగతాజనాఅవిరోధేనైకత్రనివసంతితద్వత్కల్యాణగుణా
 న్సర్వేష్యత్రాసంజాతపరస్పరోపమద్దంమిళితాలచింతితపరస్పరవిశ్లేషదుఃఖంసుఖేనవిహరన్తీతిద్యోతితమ్ - నిశాన్త
 చస్త్యసదనభవనాగారమన్దిరమిత్యమరః - నితరాంశామ్యతిదుఃఖమస్తిన్నితనిశాన్తమితికాసర్వస్వకృత్ || ఎవంగు
 ణానాంపార్థక్యేనవర్ణనేఅసమర్థతయాసామాన్యతోగుణసమాహంసిద్దిత్యతావతాపర్యాప్తిమప్యలభమానశ్చపతే
 నపునరానన్దయితృత్వాదీన్దణాననుసంధతే || మోచానితి || జగతే-గచ్ఛతీజగదితివ్యుత్పత్త్యాజన్మసామాన్యాయే

త్యర్థః-సతాంతమ్ . అత్యంతమ్ - అసం కుచితం యథాస్యాత్తథా-మోదాఽత నద్దాఽబహువచనేనతదానంత్యం
 సూచితమ్ . దిశంతందదానమ్ - దిశంతిసర్జనేఅస్మాచ్ఛతా - కర్తృణామభిప్రేతీతీసంప్రదానసంజ్ఞాయాంసం
 ప్రదానేచత్తర్థీతివత్తుర్థీ - అఖిలగుణాకరత్వా దఖిలలోకమానందయంతమిత్యర్థః-ఎ షహ్యోవాగస్తయాతి - రసగ్గహ్యో
 వాయంలబ్ధాఽనన్దిభవతి - తద్ధేతువ్యవచేశాచ్ఛ-అస్మిన్నస్యచతద్యాగంకాస్తీత్యాదిత్రుతిసూత్రేభ్యః-అన్యత్రపరి
 పూర్ణబ్రహ్మ సుభవపర్యవృక్షానాద్యానద్దాఽదదానమిత్యర్థః-ఆచార్యవాస్తురుషోవేద - నవినాజ్ఞానవిజ్ఞానేమోష
 స్యాధిగమోభవేత్ - నవినాగురుసంబంధసంజ్ఞాస్యాధిగమస్సృతః - ఆచార్యస్యప్రసాదేనమమసర్వమభీప్సితమ్ -
 ప్రాప్నుయామితిశ్వాసోయస్యాస్తిససుభీభవేత్ - పాపిష్ఠఃక్షత్రబనుశ్చ పుణ్డరీకశ్చ పుణ్యకృత్ - ఆచార్యవస్త్ర
 యాముక్తాతస్మాదాచార్యవాస్య వేత్ - దేవతాయాగురోచ్చైవమస్త్రీస్యాప్రివక్షీర్గతాత్ - ఐహికామష్టికీసి
 ణ్డిద్విజస్యాస్తిససంశయఇత్యాదిభిరాచార్యవతఏవపరబ్రహ్మ సుభవపర్యస్తసర్వవిధానస్తలాభోక్తేః-ఎతం-సమీప
 తరవృత్తిం-సమీపతరవృత్తిచైతదోరూపమిత్యుక్తేః-అస్తర్యామిణమితియావత్ -యతస్త్వనిత్యస్మాత్త్వనోఽస్తరభి
 త్యాదిత్రుతిభ్యః - అన్యత్ర - అజస్రంధ్యయత్సేనహృదయకమలారోపితమిత్యర్థః-గురుంప్రస్తుత్య-ధ్యాయేజ్ఞపెన్న
 మేద్భుక్త్యేతిస్తరణాత్ - యద్వా ఎతమితిసాక్షాత్కృతస్యాచార్యస్యాజ్ఞలిబధ్ధేనసాధినయంనిర్దేశః - కలింవిద్వి
 షకఽకలివిద్విషక - తం-ద్విషశ్శతుర్ద్వేతివికల్పే నవస్తీనిషేధాద్వి తీయా - తతోగమ్యాదీనాముపసంఖ్యానమితిస
 మాసః - కలిదోషవిరాసకమిత్యర్థః - యావత్ పాదపద్మాభ్యాంపన్నయైమాంఽనుంధరామ్ - తావత్పృథ్వీప
 ంస్త్వగ్నేసంసర్గోనాభవత్ - లిరిశిషుహాభారతోక్తేః - కలిబలసహాతికాలనోఽభిలేశ ఇతిప్రేమాగవతోదేశ్యః

అగ్రజ్ఞాస్తమ్ - అగ్రజ్ఞాస్తా త్రీశ్వరమ్ - అస్య త్ర శ్రీర జ్ఞాస్తం కలివిద్విషన్తమితియథాపాతమేవయోజన -
 అగ్రజ్ఞానాధపరకాలగురుమిత్యర్థః - యద్వా - కలివిద్విషం - తమితివదన్తయమ్ - తగాతచ్చ బ్రహ్మర్షి లోక
 ప్రసీద్ధస్య మభిధత్తే - అస్యచ ఏతమిద్య సేనయోజనాలమేతమితి . అస్తింశ్చపక్షేద్విషన్తమితి తస్మాత్ సస్య
 వాసదాన్తస్యేతిపరసవర్ణత్వంబోధ్యమ్ - మహాస్తమ్ - శ్రేష్ఠమ్ - పురుషం సకలజగతా - రణంనారాయణమిద్య
 ర్థః - పూర్వ మేవాహమిహసమితితత్పురుషస్య పురుషత్వ మితిశ్రా తనిర్వచనాత్ - పురేశరీరేశేత ఇతిపురుషఇతి
 వా - పూస్సంజ్ఞేతుశరీరేస్త్రిశయనాత్పురుషోహరిః - శకాంస్యకారోయంవ్యత్యాసేనప్రయజ్యతఇతినిర్వచనాత్ -
 ఉకారవ్యత్యాసస్యాభ్యుపలక్షణమేతత్ || యద్వాపురేశరీరేస్త్రిన్వాస్తైసపురుషోహరిః - యదివాపురవాసీతిపురుషః
 పోవ్యతేహరిత్యాదినిర్వచనాన్తరాణిచాన్తదాచార్యానుగృహీతపురుషసూక్తభాష్యాద్విస్తరతో - వగన్తవ్యాసః ||
 వేద - జనామి - విదజ్ఞానైఅస్మాదాదాదికాల్లాటిఉత్తమపురుషైకవచనమ్ - విదోలటోవేతివే త్రైర్లటఃపరస్మైపదానాం
 గులాద్యనుశాసనాత్ || అనన్తకల్యాణగుణపరిపూర్ణమేతమాచార్యంసాక్షాత్పురుషమపురుషమేవజానామిత్యర్థః || కిం
 చాత్రేదమవధేయమ్ - తథాహి - అహంవేద్దిమహత్త్వానంరామంసత్యపరాక్రమమితిమునిసేవవేదాహమేతంపు
 రుషంమహాన్తమితిప్రతిజ్ఞాయతేకవినా || తథాచఅహమిత్యనేనబ్రహ్మతన్త్రస్యతన్త్రపరకాలగురువరచరణనశిసవ
 రాగపరమాణుప్రసరవిదితద్యాధాత్మ్యాయథావిదురాదిర్భగవచ్చరణానుగ్రహలభ్యద్యాధాత్మ్యఇతిధ్వన్యతే ||
 తస్మాదహమేతంమహాపురుషంవేదేతిభావః || స్వమాహత్వ్యావిష్కరణంచాత్రనదోషకోటిమాటికతే - అచార్యమ
 హత్వజ్ఞానైతాద్విధ్యస్యైవభూషణత్వాత్ || అన్యథాలహంవేద్దిత్యాదావపిసవదోషస్సుప్రసరస్స్యాత్ - సోఅ

జువేదయదివానవేద - అవిజ్ఞాతంవిజానతామిత్యాదిశ్రుతిభిస్తద్వజ్ఞేయతోవ్యక్తేః ॥ యద్వా ॥ అహంపరిమితమతిమూ
 ధ్యోపివేదకిముతతత్వవేదినఇతివ్యజ్యతే ॥ అత్రగుణైర్ద్వాస్యముపాగత ఇత్యుక్తప్రక్రియయాచేతనానాంకైంకర్యసౌ
 కర్యాభివృద్ధయేగురోస్సర్వజ్ఞత్వాదిగుణగణోక్తిః ॥ ఆత్రయణీయశ్చైదృశస్సర్వజ్ఞ ఏవహిగురుః । భిన్ననావాత్రిత
 స్తద్భూయథాపారంసగచ్ఛతిజ్ఞానహీనంగురుంపాప్ర్య కుతోమోక్షమవాప్నుయీదితివ్యతిరేకవిస్తనాత్-నమూర్ఖ
 మాశ్రయెజ్ఞాతునమూర్ఖాయవదేద్గురుః । యత్రయేదవిద్వాంసంతమస్తస్తుతమోవిశేషిత్యాచకమవ్యరా నుకూల
 మతత్రాప్యేతంమహస్తంపురుషమితశరణ్యత్వోనయికంసులభత్వపరత్వరూపంగుణైతయంప్రధాన్యేనవ్యజ్ఞేతమ్
 సౌలభ్యేవ్యనిష్టానాంలాప్తాదీనాముత్పన్నైవ్యసులభానాంసుమేరుగిరిప్రముఖానాంచానుపాదేయత్వాదుభయమవ్య
 వశ్యమపేక్షితమ్ - అదృశ్యేనాశ్చైవనిరుక్తయతదదేశ్యమగ్రాహ్యమిత్యాదిభిరవృశ్య త్వేనజోఘ్నమృమాణస్యమ
 హురుషస్యసకలమనుజనయనసాత్మాత్మ - రక్షమాచార్యావతారతోపి కేయమన్యాసౌలభ్య కాష్టేతిభావః । అత్ర
 స్మర్యనుపాగ్రీనశ్యద్బాలకైరందివిత్రవ్యజ్ఞనమనరావృతైః-తథావసూత్రమ్ ॥ సంఖ్యానియమేపూర్వంభేదానుపా
 గ్రామ్యథావృత్త్యనుపాగ్రీనఇతి ॥ ఆచార్యేశాస్తవ్యరూపజేనరూపకమగ్ధాలంకారః - ఆచార్యమహాపురుషత్వవేద
 నసూరిత్రవాక్యార్థభూరోవీక్రానేకపదార్థైర్హేతుభిస్సమర్థ్యఇతికావ్యలింగ - హేతోర్వాక్యసదర్భత్వే
 నావ్యలింగమలంకృతిగితిలక్షణాత్ - రూపకావ్యలింగయోరన్యోన్యతై రపేక్ష్యణసంక్షేపాత్సంస్పృహి - తలక్షణ
 సంక్షేపస్యామూల్యత్రపరస్పరమ్ - సంక్షిప్తీయరలంకారాస్సాసంస్పృహిగద్యతఇతిలక్షణాత్ - వృత్త్యనుపా
 గ్రీన్యరూపకావ్యలింగక్షేపాతాంచాన్యోన్యమేకవాచకానుప్రవేశరక్షణస్సంకరభ్యత్యంకారమాప్రపేదాలంకారః ।

శబ్దాద్దాలఙ్కారయోరేకవాచకానుప్రవేశలక్షణసాంకర్యం యథాసంభవే తథాప్రసజ్ఞితమస్మాభిర్నస్తిసహస్రగ
త్ప్రసకాశికాయామ్ - కించాత్మాచార్యవర్యస్య మహాపురుషత్వభావనేసలోకోత్తరం తస్మాదాప్యేమితి అహమేతం
మహాపురుషం వేద్యేనేనాహమేవధన్య ఇతిచవస్తునోవ్యక్త్య త్వే నవస్తుధ్వ నిః - అహమేవవేదనాన్యఇతితరణిషేధ
పూర్వకంస్వస్తి స్వేవతాదృశజ్ఞానస్యనియన్త్రాభివ్యక్తేఃపరిసంఖ్యా లఙ్కారధ్వనిః - యద్వా అహమేవధన్యః
ముతమహీయాంస ఇతికై ముత్యేనార్థసంసిద్ధైరభివ్యక్తజ్ఞాతావ్యాధావత్ప్ర లఙ్కారధ్వనిః ॥ పరిసంఖ్యానిషిద్ధై
కమేకస్త్విష్టస్తుయన్త్రాణమ్ ॥ కైముత్యేనార్థసం సిద్ధిఃకావ్యాధావత్తిష్యత ఇతితల్లక్షణే - వ్యక్త్యయోశ్చ సయోరేక
త్రైవికవిసంర మ్భస్యదురవగమత్వా త్సన్దేహాసంకరః - తథై వాత్మా చార్యేణాలమ్బునేనతదీయకల్యాణగుణాశ్ర
యత్వా ద్యుద్భవనేనచవిభావితఃతదనుస్మరణసమన స్తరజనితరోమహద్వానస్థబాష్ప సయనవికాసాదిభిర్గమ్య మానైర
నుభావిత స్త్వి షయచి న్తాస్మరణహర్షాదిభిరనుమీయమానై ర్వ్యభిచారితఃకవేస్సర్వా త్సనాస్వాచార్యవిషయకోభ
క్తిభావఃపాద్రాన్యేనాభివ్యక్త్యత్యంతసంలక్ష్య క్రమోభావధ్వ నిః - అ సంలక్ష్య క్రమవ్యక్త్య స్మరసా దిధ్వనిర్భవ
తి ॥ తదుక్తంశృ గ్గారతిలకే - రసభావతదాభాసభావశా న్త్యాదిర క్రమః - భిన్నోరసాద్యలం కారాదలంకార్యత
యాస్థిత ఇతి - ఎవమ త్ర క్లోకేవత్స్వ లం కారభావభేదేన త్రిధాధ్వ నిరితిధ్వని ప్రస్థా నవిదాంసం భ్రమః -
ఎ తాదృ శభక్తిభావస్య పాద్రాన్యే నాభివ్యక్తేర్ముత్యకావ్యత్వమ్ ॥ రతిస్తువిషయభేదాద్భ వుధా -
నైవదేవాదివిషయత్వేభావశబ్దేనవ్యవహ్రియతే - తదుక్తమ్ ॥ రతిర్దేవాదివిషయావ్య జ్ఞితాభావ ఉచ్య త ఇతి ॥
ఆదిశబ్దేనాచార్యమునిపుత్రాద్దీనాంగ్రహణమితిసర్వేపిరసాధ్వ నీనాః ॥ రీతివృత్తిపాకాదయోబుద్ధిబుద్ధిరున్నేయా ఇ

తివిశ్రమ్యతేవిస్తరభయాత్ || ఇస్త్రీ వజ్రా వృత్తమ్ || స్యాదిస్త్రీవజ్రాయదితాజగౌగ ఇతిలక్షణాత్ * || ౫ || *
 ఏవమాచార్యంషహాపురుషత్వేనభావయతస్త్వస్య . గురుణాయోభిమన్యేతగురుంవాయోభిమన్యతే - తావభా
 వరమాంసిద్ధిం నియమాదుపగచ్ఛ తఇతిభరద్వా జసంహితాద్యుక్తరీత్యా - ఏతత్కటా త్తైరేవభగవత్సే వాయో
 గ్యతేత్యాహ || అదఇతి || అసారే || సుఖస్యా నస్తరందుఃఖందుఃఖస్యా నస్తరంసుఖమ్ - సుఖదుఃఖేమనుష్యాణాంచ
 క్రవత్పరివర్తతః - సనిత్యం లభతేదుఃఖంసనిత్యం లభతేసుఖమ్ - శరీరమేవానుతనందుఃఖస్య చ సుఖస్య చ || స్నేహ
 మాత్వైర్బహువిధైరావిష్ట విషయానరాః - అకృతార్థాశ్చసీదన్తిజలనైకతసేతవః - స్నేహేనతిలవత్సర్వంసర్వజక్తే
 అదఃకటాత్తైరహమస్య సారేభవాద్భిసూరేనివతన్న సారేభ్యయంభజేతంసిఖిలస్యసూరేరాదిత్యవ
 స్త్వంతమసస్తుపారే

|| ౬ ||

బహిష్టతే - తిలపి డైరివాక్రమ్య క్షేత్రైర్జ్ఞానసంభవైః - సంచిహిత్య శుభంకర్తృకళత్రా పేతుయానరః - ఏకఃక్షణాననా
 ప్నోతిపరత్రేహాచమానవః - పుత్రదారకుటుమ్బే పుత్రసక్తాస్స ర్షమానవాః - తోకపక్షాద్గర్భవేమగ్నా జీర్ణావనగజా
 ఽన || ఇదంకృతమిదంసజ్జమిదమస్య స్త్రేతాకృతమ్ - ఏవమీహానమాయ క్తంమృత్యు రాదాయగచ్ఛతి - రాత్యాగ్రింరా
 త్యాగ్రింవృతీతాయామాయుర్లతరంయదా - గాధోదకేమత్స్య ఇవసుఖంవిదైతకస్త దేవిమహాభారతాద్యుక్తాన
 కాణానానావిధదుఃఖచిన్తాన న్తానశబలితతయా - సుభవదశాయామపినిరవధికచిత్తక్షోభావహత్వే ననిస్సాదేన
 హావవిసేచేత్సర్వ || తస్యకించిత్కలానుభవావసేయత్వసంభావయాక్స్వచిదానన్దస్యాదితివేతన్కోపిమాభూ
 విత్యాహ || అదఃకటాత్తైరహమస్య సారేభవాద్భిసూరేనివతన్న సారేభ్యయంభజేతంసిఖిలస్యసూరేరాదిత్యవ
 స్త్వంతమసస్తుపారే

కేదేన స్తైలోకాయక్తుతే - అథయశమేగ్రా మేష స్తాపూతేద త్తమిత్యపాసతే తేధూమమభినందనం మూ
 త్రిం రాత్రేరవరపక్షమపవతా ద్యౌక్షణ్యతీతై తిమానాగ్ం స్తాస్తై శేసంవత్స రమభిపా) ఘ్నవ స్తైహ
 సేభ్యఃపితౄలోకంపితౄలోకాదాకాశమాకాశాచ్చస్త్రీ సునషేషసోమోరాజాతద్దేవానామన్నంతరదేవాభవయన్తి
 షస్త్రి న్యావత్సంపాతముషి త్వాధై తమేవాధ్వానంపునర్తివ రస్తై - యథేతమాకాశ మాకాశాద్వా యుంవాయు
 గ్భూత్వాధూనోభవతిధూమోధూల్వేభంభవత్యృభంభూత్వా మేఘాభవతిమేఘాభూత్వా ప్రవర్షతితల్లిహస్తి
 హీయవాటపథివనస్పతయన్తిలమాపాజాయంతేతతోవై ఖలుదుర్నిష్ప్ర పతరంయోయోహ్యన్న మత్తియోయోనే
 తస్సేచ్ఛ తితచ్ఛా యవవభవతితద్యజహరమణీయచరణాల భ్యాశోహయ త్రైరమణీయాం యోనిమాపద్యేరన్బా
 స్తూణయోనింక్షత్రియయోనింవై శ్యయోనింవాయజ హకపూయచరణాలభ్యాశోహయ త్రేకపూయాంయోనిమాప
 ద్యేర౯శ్యయోనిం సూకరయోనిం చణ్డాలయోనింవా - అథయేయజ్ఞేనదానేనతపసాలాకాజయన్తితేధూమమ
 భినంభవన్తిధూమాద్రాత్రిం రాత్రేరవక్షీయమాణపక్షమపక్షీయమాణవతాద్యౌక్షణ్యసాక్షిణామాదిత్యవతి
 మాసేభ్యఃపితౄలోకంపితౄలోకాచ్చస్త్రీం తేవస్త్రీంప్రాప్యన్నంభవన్తితాగ్ం స్తత్రదేవాయధాసోమగ్ం రాజాన
 మాప్యాయస్సావక్షీయస్వేత్యేవమేనాగ్ం స్తత్రభక్షయన్తితేషాంయదాతత్పర్యవైత్య థేమమేవాకాశమభినిష్పద్యస్త
 ఆకాశాద్వా యుంవాయోవృష్టింవృష్టేఃపృథివీం తేపృథివీంప్రాప్యన్నంభవన్తితేపునఃపురుషాగ్ం హూయన్తై
 తతోయోషాగ్ంజాయన్తేతేలోకాన్ప్రత్యుత్తాయినస్తవమేవానువరివర్తన్తే - ధయవతౌపథ్ధానానవిదున్తేకీటాః
 పతక్ణాయదిదందస్తహకమిత్యాదిశుత్యుక్తరీత్యా చేతనానాంపితృపథఘటియన్త్రారోహవరోహపరిశ్రమావిశ్రా

స్తోత్రం మృకకర్తృభూయిష్ట తయాపాకరహితభివ్యర్థః భవస్సంసారవీవాభి పూరస్తస్త్రిక-భవస్యా భిత్వరూప
జేన తస్య భీషణ త్వా దికంత త్రవతతన స్వస్య తత్తరజ సఙ్ఖసఙ్ఖట్టనోత్పేదావక్షేపణవి మూఢ చిత్త జన
సా భృత్యం చవ్య జ్యతే - నివతన్ నితరాం వతన్ నాక్త మాన కాలి కత త్రాతద్యా పి ప తన స్యా సు వృ
త్తిః - నిత్యం వనగ్ధేణ తతఉత్త రణ స్ర త్యా కా భావః ॥ కర్తృ యాపాగ్ధే నచప తన స్య బుద్ధి పూ ర్వక
స్యం లేనకృతం ప్రయత్న మపేక్ష్యే తదను గుణఫలదా యినాభగవతాపిస్య స్య దురుద్ధ నత్వంచవ్యజ్యతే ॥
అహమపి ॥ అపిశబ్దేనస్య స్వేస్య స్త్వతోపాయగత ఆహత్యాపాయభూయిష్టానికర్తా జ్యేష్ఠా మాణ్యనివ్యజ్యతే
అనుప్య గురోఃకటాక్షాః అరఃకటాక్షాః - శైః - హేమభూ లైః - భవేత్ భిత్వరూపణానుగుణ్యాన్య టాక్షేష్వరూ
పతమల్య నిధీర్షునావికపురుషస్యంగమ్యతే- బహువచనేనభవాభి పూరణిపతిశస్యచ మైకస్యోద్ధ గణబహూనాంవి
సిత్వేనాత్యా దరః-భవనింధుపూరాకృష్టస్యస్వస్య దుర్గ్రహతమత్వేనలేపాంభూయిష్టప్రయత్న స్వంచేత్యాదిం
స్యో తిహ-సత్యే వహ్య దలేకూపాదినివతిశబ్దే కస్యా స్య ధగణాయ బహవోమిశితాస్సన్న హ్యస్తై-నిఖిలస్య
సూరే అనన్త గరుడవిష్వక్సేనాఢః - జాత్యభిప్రాయకమేకవచనం-యద్యా అఖిలస్యసూరేస్స ర్వ విద్యజ్ఞానస్యోక్తి
స్య - శ్చై లంఛ్యా తుంయోగ్య మే-అచోయితియత్-ఇద్య నీత్యా కారణ్యే త్యే గుణ-కృత్యా నాం కర్తృవహక
త్వం కల్పికేషస్త్రి ॥ తమనఃప్రకృతిమణ్డలస్యపారే ఉపరివిద్యమానమతిశేషః - హృత్ తతయోగగోచామితయాపి
అపిశబ్దేనచైతన్యవ్యవస్థాయస్యతమ్ - నిరలిశయాజ్వల్లా దిగుణాత్రయవిద్య మజ్జకే-గహమిశ్యన్త ఇనిప్రేమదుపసూ
తాజ్యేస్స సూర్యః ॥ సప్తమ్యుపసూనపూర్వంచస్య బహుప్రహార్యాచ్యో బహుత్తరవచనావ్యవస్థాదిక

శబ్దస్య లావః ॥ తుశ్చ బివ వకారార్థకః తమసంపారఎవవిద్య మానమిత్యర్థః ॥ అనేన క్వచిదప్యస్య సంసారగస్థస్వస్థానై తద్వ్యాతితమ్ ॥ తం ఎవం ప్రసిద్ధం వరమపురుషమిత్యర్థః ॥ భజేనేవే-వరమపురుషస్య కరగత త్వేనభావనాద్వ్యగమాననిరేళః అత్ర పరమపురుషే అరూపితమపిదివ్య ద్వీ పత్వం గమ్యతే ॥ ఎవం సంసారాభిపూర్ణో వతతో విమత్త తత్కూటాక్షైః పరమపురుషకైశ్చ జ్యైర్యమహాసామ్రాజ్యయోగ్యత్వమత్యాశ్చర్యమితిభావః ॥ అత్ర- ఆచార్యః స్థావితా తస్య జ్ఞానం స్థవ ఇహూచ్యతే - పశుర్కసువ్యః పక్షీవా యేచ వైష్ణవసం త్రయాః - తేనైవతే ప్రయాస్య నితద్విష్టోః పరమం పదమ్ - చాలమూకజడాన్ధాశ్చ పక్షవోబధిరాస్తథా - సదాచార్యేణ సందృష్టాః పాప్తువ నివరాం గమి త్యాదిప్రమాణాన్య సుసంధేయాని ॥ అనేన చరూపకేణేద్య ఆచార్య లాభేపి సంసారసాగరోత్తరణా నభిలాషుకాణామ్- సృదేహమాద్యం ప్రతిలభ్యదుల్లభం స్థవం సుకల్యం గురుకర్ణధారమ్ - మయానుకూలెన సభస్వతేరితంపు మాస్స చాభింసత రేతస్స ఆత్మ హేతిభగవద్వ చనానురోధేనాతిజాల్మతయాత్మహత్వం నిస్స నిగ్ధమితివ స్తువ్యజ్యత ఇత్యలంకారేణ వస్తుధ్వనిః ॥ ఎవం సంసారజలథానిపతన్న హమపి వరమపురుషం భజ ఇతివ స్తునా అ ననురూపవ స్తుఘటనాశ్చ క విషమాలంకారః-కింపునర్వివేకీభజత ఇతివ క్తవ్యమితి కైముత్యేనాగ్ధసంసిద్ధిద్యాతనాత్కావ్యార్థాపత్యలజ్కారశ్చైచ క వ్యజ్ఞకానుప్రవిష్టావ్యజ్యే తె ఇతివ స్తునా-లంకారధ్వనిః ॥ కవేస్సర్వాత్మనా ఆచార్యవిషయకభక్తిభావః పాప్తాధ్యాసాభివ్యజ్యత ఇతిభావధ్వనిః - ఎవం వస్తులంకారభావరూపేణ త్రివిధోద్ధ్వనిరత్రా వీతిసంక్షేపః ॥ కటాక్షాదిషునా వికత్వాదిరూపణస్య గమ్యమానత్వాద్భవే అభిపూరత్వరూపణాచై కదేశవివర్తిసావయవరూపకం వృత్త్యనుపాప్తేనోపస్కృతమిత్యలంకారై కచక్షుషః ॥ వృత్తం త్రైష్టుభముజహతిః ॥ స్యాదిన్ద్రవజ్రాయ దితౌజ గౌగః ॥ ఉపే

స్థా వజాః జతజాస్తతోగా ॥ అనస్తరోదీరితలక్ష్మభాజాపాదాయదీయానుపజాతయస్తాథితిలణాత్ * ॥ ౬ ॥ *

అథభగవాన్ హంసమత్యహయగ్రీవనరనారాయణగీతాచార్యాద్యవతారైస్సవ్యయమేవతత్త్వహీతానిప్రకాశ్య
 స్వేనానుగృహీతాన్సర్వాధాన్భిష్టాదిభిర్భుక్తువిదగ్రేనరైస్సంవాదవిషయాన్విరచయ్య. పశ్చరాత్రస్యకృత్సం
 న్యవక్తానారాయణస్సవ్యయమిత్యక్తరీత్యాస్వేనైవానుగృహీతంభగవచ్ఛాస్త్రంబ్రాహ్మణైఃక్షత్రియైరైవ
 శైశ్శూద్రైశ్చకృతలక్షణైః - అర్చనీయశ్చసేవ్యశ్చసిత్యయుక్తైస్సంస్కర్తసు. సాత్వతంమతమాస్థాయగీతస్సం
 కర్షణేనయః - ద్వాపరస్యయుగస్యానైకదౌకలియుగస్యచేత్యుక్తప్రకారేణతత్త్వదవసరేషాంవిషయైశ్చ
 పూర్వోత్పన్నేషుభూతేషుతేషుతేషుకలౌప్రభుః - అనుప్రవిశ్యకురుతేయత్సమీహితమచ్యుతఇత్యుక్తప్ర
 కారేణపరాఙ్ముఖపరకాలాదిరూపేణాన్యద్దశావతారమవలంబ్య వేదాద్ధైష్ట్యపేక్షితంసారతమాంశంసర్వాధి
 కారకభాషాప్రబంధరూపేణసంగృహ్యప్రదర్శ్యాప్యేవమాత్మనాప్రవర్తితస్యసత్పుణస్యప్రకటైఃప్రచ్ఛన్నైశ్చపాష
 ణ్డిభిరుపరోధోధానస్యాత్తధాసాక్షాన్నారాయణోదేవఇత్యుక్తక్రమేణాగస్త్యసేవితేదేశే - కలౌఖలుభవిష్య
 త్సినారాయణపరాయణాః క్వచిత్క్వచిన్త్యహంభాగాద్రమిదేషుపభూతిశః - తామ్రవర్ణినదీయత్రకృతమాలాపయన్వి
 త - కావేదీవమహంభాగాద్రుతీచీవమహానదీత్యుక్తరీత్యా అనేకదేశికాపదేశేనావతీర్యాద్యత్వేపిపునఃకలిబలివిజృంభి
 తసాషణ్డిమతనిర్ములనాయ - కాణాదశాక్యపాషణ్డైస్త్రయీధర్మోవిలోపితః - త్రిదణ్డధారిణాశూర్యంవిష్ణునార
 ణతాత్రయీశ్యుక్తరీత్యాకావేదీప్రతీతపవత్రీకణ్డాదబ్రహ్మతస్త్రిస్వతస్త్రియతస్త్రిశేకాత్సనావతారేశోద

స్వారోహంతం సావచార్యస్య సాక్షాద్భగవదవతారత్వమేవ స్థాపయతి - ప్రవర్తితమితి - అత్యుదారః అతిసుహృత్ -
 ఉదారోదాత్యమహతోరీత్యమరః . అతివదానోవా . మహాదారత్వంచ సావత్సర్య వర్తనసర్వస్య దానశీలత్వమ్ . త
 చ్చ - యత్యేనా బలదాః - ఎకోబహూనాం యోవిదధాతి కామాన్ - ఎతద్ధ్యేవాక్షరంజ్ఞాత్వా యోయదిచ్చ తితస్య
 తదిత్యాదిశ్రుతిపూర్తమ్ . నారదశ్చ బ్రహ్మరీ కంప్ర త్యాహ - తస్మాత్త్వ మపి విప్రేంద్రనారాయణవరోభవ . తదస్యః
 కోమహాదారః ప్రార్థితం దాతుమీశ్వర ఇతి . శ్రీవిష్ణుభక్తే చ సకలఫల ప్రదో హి విష్ణురీతి || రత్న వర్వతమారుహ్య
 యధారత్న సరోమునే - సత్వాసురూపమాద తైతధాకృష్ణాత్మనోరథానిత్యా దికమిహస్త్య రత్నమ్ || సమ్యో తాదృ
 శాదార్యవిరహే సర్వజగత్తై మంకరత్వం సంభవేదితిభావః - ధీరః సర్వజ్ఞః - ఇదంచ వి వక్షితపా షణ్డిమతనిరాకరణ
 ప్రవర్తితం సత్పథమాత్మ నా ప్రా క్షా షణ్డివర్గాదవితుం నిసర్గాత్ . గుర్వాత్మనా నీధరీరత్యు దారస్య
 ర్వాణిరూపాణి విచిత్రధీరః

|| 2 ||

పటీయస్త్యం వ్యభిచాయితమ్ - హరిః - సర్వసత్పథకణ్టికనిశ్చేషహరణి పుణోభగవాన్ - ప్రాక్ పూర్వమ్ . అత్త నా
 స్వేన ప్రవర్తితమ్ - సత్పథం వేదాదిరూపం మార్గమ్ - అనేన యో బ్రహ్మణం విద ధాతిపూర్వం యో వై వేదాంశ్చ ప్ర
 హిణోతి తస్మై - సాత్వతం మతమాస్థాయ గీతస్సంకర్షణేన య ఇత్యాద్యర్థస్సంగృహీతః || పాషణ్డినః - యోగ్యం దేవం
 పరత్వేన వద స్త్యజ్ఞానమోహితాః - నారాయణాజ్ఞగన్నాథా తైవై పాషణ్డినస్త్యతాః - యేతు సామాన్య భావేన మ
 స్యస్తే పురుషోత్తమమ్ - తేవై పాషణ్డినోజ్ఞేయా నరకార్హానారథమా ఇత్యాద్యు క్తలక్షణాః - తవ వద్గురం మహారణ్యం
 దుర్గం సత్రం దవోదావ ఇత్యమరః - తస్మాత్ - దుర్గత్వరూపణేన పాషణ్డివర్గస్య సన్తాగ్నిరోధిత్వకణ్టికప్రచురత్వసర్వ

స్త్రికనిశ్చేయససాధనత్వం నిశ్చిత్తం - దేవమివాచార్యముపాసీతనమతచార్యేభ్యోనవ భార్యేభ్యోన
 వ్యభ్యభి - గురునామసదాధ్యాయేద్గురునామసదాజపేత్ | గురోర్వాస్తాంవకథ మధ్య ప్యంసభావ
 యదిత్యాదిప్రమాణార్థంచానుసందధానఆహ || తదితి || మనీషీ - మనీషాస్యాస్తీ - నీషీ - శంసాయాంమత్స్వర్థయో
 ప్రహ్యదిత్వాదీనిః - విద్వాన్మతుమూర్ఖోయఃకిశ్చిత్ - సమూర్ఖాయవదేర్గురుః - మూర్ఖతం సయజ్ఞానముప్తంబీజమి
 వోషరే - ఊషరేనివపేద్బీజంషణ్డేకన్యాంప్రయోజయేత్ - సృజేద్వావాసరేమాలాంనా - శాస్త్రముత్సృజేత్
 విద్యయై వసమంకామంమర్త్యంబ్రహ్మవాదినా - అవద్యపిహిఘోరాయాంనస్వేనామిరిణేవపేదిత్యాదివచనైస్త
 స్యాపదేశనిషేధస్తాత్ - నిశ్చితంశ్రేయోనిశ్చేయసమ్ - అవతురేత్యాదినాచ్ఛ్రయస్తోనిపాత్యత - మో

తదేవనిశ్చేయసమాప్తకామఃపదేపదేభావయతాం మనీషీ | ప్రేమాన్వితోఽన్యైకహృదిప్రశ

మైనామానికృత్వాఽభివదన్యదాస్తే

|| ౮ ||

క్షమిత్యర్థః - ముక్తిఃకైవల్యనిర్వాణశ్రేయోనిశ్చేయసామృతమిత్యమరః - ఆత్మంకామోయస్య సతతోక్షస్సకా
 ఓమనసోరపీతిమలోహః - ప - అనుషదమనతుయదాకదాచిత్ - తదేవభావయతామ్ - పరిశీలయతామ్
 || ౯ || యద్యహమప్యేవంభావయేత్ మాపినిశ్చేయసం సదగ్లభమితిభా - కాశేజవిశే
 తేనతదితరభావనంవ్యవచ్చిద్యతే || కి - గ్రితిఆహ || ప్రేమేతి || ప్రేష్ణాచిత్తద్రవీ - ధూశేభ
 క్తిశబ్దాభిలగుసేనానురాగవిశేషేణ || యస్తుచిత్తద్రవీకారహేతుః ప్రేమాసగద్య తద్గతితత్వా - అన్వితేఅను
 సృతస్సక - ఆశేభ క్షేరతిఘామిత్యం ద్యోతితమ్ - ప్రశస్తే - అనభిసంహితఫలకత్వాద్య సమ్మాననగ్లభతియాపత్

హృది - చిత్తైః అస్య - శ్రీరఙ్గనాథబ్రహ్మతత్త్వవివరకాల హాసేనైవ్యనతుసాత్మాన్నారా
ద్రామధేయాని - కృత్యా - విచిత్రైశ్చ అభివదన్ సంకీర్తయన్ జపన్వా - ఆ
జనా - ఆస్తభిశ్చ సేన - ఆసీనస్సంభ
నిశ్చేయసార్థమేతదస్తరేణప్రయత్నాంతంవలమ్బితభిద్యోతితమ్ || అజస్రమేతద్భుటానామసంకీర్తనజ

పీతిభావః -
ప్రీతియత్ -
వ్యతిరేక

రేవసమయత్సవణంనిశ్చేయసాభిలాషిణోమనీషిణస్సర్వరూపస్య సురూపం - జప్యేనైవతు సంసిగ్ధ్యాద్భిక్షా
ణోనాత్రఫలంశయః - కుర్యాదస్యన్నవాకుర్యాన్తైత్తోబ్రహ్మణఉచ్యతేభిత్త్యక్తప్రక్రియయాన్యత్కుర్యాద్వానవా
కృతార్థంవాయంనాత్రసందేగవ్యమితిభావః || అత్రవృత్త్యనుపాగ్రసశ్చబ్దాలంకారః - అప్రస్తుతసామాన్యేతరవిద్య
దుద్దేశ్య కాచార్య నామసంకీర్తనవిధానస్య ప్రస్తుతస్వానుష్ఠానరూపవిశేషవిశ్రాంతైగ ప్రస్తుతప్రశంసాభ్యోర్థాల
జ్ఞానః || అప్రస్తుత ప్రశంసాస్యాత్సాయత్రప్రస్తుతాశ్రయేతిలక్షణాత్ || గురునామసంకీర్తనపరిశీలనస్యనిశ్చే
యసమాప్తకామభిత్త్యనేనసమర్థనాత్పదార్థహేతుకంకావ్యలింగంచ. అనయోరేకవాచకానుప్రవేశలక్షణస్సంకరః ||
ఆనేనవ - సులభంహిగురుంత్యక్త్వాదుగ్గభంయఉపాశ్రయేత్ - లబ్ధంత్యక్త్వానిధింమూఢోగుప్తమన్వేషతిషీతా -
చతుర్థమ్యంగురుంత్యక్త్వాశాస్త్రగమ్యంతు యస్త్వరేత్ - కరస్థమదకంత్యక్త్వాఘనస్థమభివాఙ్మతీత్యక్తరీత్యా

సులభతమేదుశదేశికాశ్రయణముపేక్ష్యదుగ్గభతమప్రథమాచార్యధూతపరమపురుష
స్తుచ్యజ్యతభిత్త్యలక్షా - రేణవస్తుధ్వనిః || తేదేవభావయతామితీతరనిషేధపూర్వకం
ర్తనపూర్వ కోపవేశనం వనియమనస్యాభివ్య కేఃపరిసంఖ్యా లక్షారోవ్యజ్యతభివస్తునాలంకారధ్వ

నమస్యనుప
యాఆచా

చేతనభీషణత్వదురవగాహత్వాసులభనిరాసత్వాదీనివ్యజ్యస్తే . అవితుమ్ . యథా తేనోవరోధో సన్యాత్తథారక్షి
 తుమిత్యర్థః . భీత్వాగ్రానాం భయహేతురిత్యపాదాసంజ్ఞాయాంపచ్చమి ॥ యథాలాకోపకారకోమహాగాజ
 స రోధకత్వేనాభివృద్ధంమహాదుర్గమితస్త ప్తిలయస్పర్శం సేవైవప్రవృత్తతం. అ గ్రాభివృ
 ద్ధి స్తేనహారవ్యాఘ్రాదిదాధాశఙ్కీభిర రతున్మితయావిషమం మహాపథం సమీక్ష న్నావిధో
 శాః రక్షితద్యదితిభావః . అనేనైవాత్రచరతాంరక్షణంచనాస్తరియకతయాగీర్ధమ్ ॥ సర్వాణిరూపాణి హం
 సమత్స్యహయగ్రీవాదీన్పరాఙ్ముఖపరకాలాదీంశ్చావతారాః . విచిత్ర . మార్గిత్యా . విపూర్వకచిహ్నాహో
 స్తథార్థకత్వాత్ . అస్త్విక్షణంచయనంమాగ్గణంమృగణామృగిత్యమరః . ప్రాప్యేతియావత్ . తత్త్వేనావతీర్యే
 తిభావః . చిహ్నచయనఇత్యస్తాద్ధాతోఃక్వాప్రత్యయేసమాసే . సమాసేనఙ్కోపూర్వఇత్యాదిసాక్ష్యోక్తివ . త్రాస్వస్య
 విచిత్రమితిగుతితుక్ . ఇదాసీంనిసర్గాత్స్వభావాత్ . స్వరూపంచస్వభావశ్చనిసర్గశ్చేత్యమరః . అనితరప్రేరణయే
 త్యర్థః . గుర్వాత్తనా . వీరజనాభబ్రహ్మతప్రపరకాలమహాదేశికాత్తనా . ఆసీత్ . అవాతరదిత్యర్థః ॥ అనేన . ఇ
 చ్చగృహీతాభిమతీరుదేహ ఇత్యుక్తోర్థస్సార్థితః ॥ అత్రయదాయదాహాధర్మస్యగ్గానిర్భవతిభారత . అభ్యుధౌ
 నిమధర్మస్యతదాత్మ్యంసృజాప్యహం . పరిత్రాణాయసాధూనాంవినాశాయచదుష్కృతామ్ . ధర్మసంస్తాప
 నార్థాయసంభవామియగేయగే . ఇత్యాదికమహానుస్థంధేయమ్ ॥ అత్రరూపకవృత్త్యనుప్రాసా త్యేతే ॥ అ
 స్మిన్ . సత్తివిశేషాయోర్ధ్వరితివిశేష్యస్యహ స్థాభిప్రాయత్వాత్పరికరపరికరాజ్ కారా
 వసాన్మన్మంసంస్పృశేత్ . రూపకంత్యాభ్యామజ్ఞ పరికరాలఙ్కారస్వనుప్రాసే నైకే క్రివిష్టే

నచసంస్కృతే || అథచాచార్యేణకృతకట్టకశోధనాత్సంచారంత్యుజ్జ్వేనసుపథాసంచరంత్యుజ్జ్వేన
శాంసకశ్చిదపరాధస్సంభవతే - అవిశ్రాంతమనాలమ్భమపాధేయమదేశికమ్ - తమఃకాంతాన్వయసంకథ
మేకోగమిష్యసి - నిష్పాపియేనిరాలమ్భేనిశ్చాయేనిరపాశ్రయే - ద్రాక్షీయస్యశుభేమార్గేయమస్యనదనం ప్రతీత్యా
ద్యుపదిష్టభయానకదుష్పథసందర్శనంచనకదాపిభవేదితిచరూపకాలంకారేణవస్తువ్యజ్యతే || అతోలం
కారేణవస్తుధ్వనిః - రూపకాలంకారేణచోక్తరీత్యా - ఉపమావ్యజ్యత్యత్యలంకారేణాలంకారధ్వనిః - భావధ్వ
నిర్వ్యతంచపూర్వశ్లోకవత్ * || ౨ || *
తదేవమాచార్యస్యమహాపురుషతాంనిర్ధార్య - సకృత్ప్రత్యోపిగోవిన్దోన్యతాంవర్తత్యతే తమ్ - పాపరాశిందహ
త్యాశుతూలరాశిమివానలః - అవశేనాపియన్నామ్నిక్తిరీతేసర్వపాతకైః - పుమాన్విముచ్యతేసద్యస్సింహత్రస్తైర్భృగై
రివ - అయంహిక్యతనిర్వేశోజన్మకోట్యంహసామపి - యద్వ్యాజహరవివశోనామస్వస్త్రియనంహరేః - నా
మాన్వియావతీతక్తిఃపాపనిర్వరణేహరేః - తావత్కర్తుంసశక్తోతిపాతకంపాతకీజనః - సక్కుదుచ్చారితం
మేనహరితిత్యక్షరద్వయమ్ - బద్ధఃపరికరస్సేనమేత్యుగమనం ప్రతి || కమలనయనవాసుదేవః పాపాధిపరాచ్యు
తశ్శక్తిక్రపాణే - భవశరణమితీరయనియేవైత్యజభటదూరతరేణతానపాపాక్ - ధ్యాన్త్యత్యజన్యజ్జై
స్త్రీతాయాంద్వాపరైర్చయన్ - యదాప్నోతిదాప్నోతికలౌసంకీర్త్యకేశవమ్ || కలేద్దోషనిధేరాజన్మసిహ్యో
శోమహాన్లుః - కీర్తనాదేవకృష్ణస్యముక్తబంధంప్రజేదిత్యాదిపరస్సహస్రప్రమాణోక్తరీత్యాతన్నామస్తరణకీర్తన

ధనానాంచసంగ్రహః - తత్ర ప్రమాణవిరుద్ధం సఫలం శరణ్య విరుద్ధం చానుకూల్య సంకల్పాదినానసంగచ్ఛతే -
 స్వాధికారవిరుద్ధం తునిపుణస్యస్వాభీష్టఇత్య నేననిరస్తమ్ - ఉపాయలాఘవాదిభిరకష్ట నియోవిశ్వాసోమహాఽశ్వా
 సః - తదేకోపాయతాశబ్దేనవశ్యత్సవ్యయత్నైరపేక్ష్యంచవ్యజ్యతే - ప్రపత్తిశ్శరణాగతిరితివర్యాయపాతః - ఆ
 నుకూల్యస్యసంకల్పఇత్యా దౌషాడ్విధ్యోక్తిస్త్యజ్ఞజ్ఞేనమచ్చయాభిప్రాయా - షడక్లంతముపాయంచేత్యత్రషడక్ల
 త్వోక్తిరష్టాక్షయోగవ్యవదేశవత్ - అన్యథాపూర్వోదాహృతపక్షాజ్ఞతావ్రతిపాదకప్రమాణవిరోధప్రశ్నఇత్యా
 చార్యశ్రీసూక్తిమిస్తురః || రచయత్ - అనుతిష్ఠత్ - వివశ్చిత్ వివిధంపశ్యంశ్చే తతీతివివశ్చిత్ - సర్వశాస్త్రార్థవేదీ -
 తంపరమంపుమాంసంయాతా - ప్రాప్తా - యథాతార్కవిష్య తిలుట్ - అనుభవితేతియావత్ - ధ్రువంనాత్ర
 కచ్ఛిత్సంశయఇతిభావః - అనేనసిద్ధిర్భవతివానేతిసంశయోఽచ్యుతసేవినామ్ - ససంశయోఽస్తితద్భక్తపరిచర్యార
 తాత్మనామిత్యస్యా ర్థస్సంగ్రహీతః||యస్యా చార్యస్తుదయ తేదయ తేతస్య మాధవః - తత్రైవజలదోవద్దేన్దరుతా
 యత్రసీయతఇత్యాదిక - మప్యత్రైవానుకూలమ్ || కంయాతేత్య తతహ || ధాతేతి || పురస్తాత్పూర్వమ్ - ధా
 తా - బ్రహ్మ - యం పరమంపుమాంసంఉ దాజహరి || దేవోయథాహంయుష్మాకంతథానారాయణోమమ || పి
 తామహూహంసర్వస్యవిష్ణుస్తుప్రపితామహఇత్యాదినాసర్వోత్తమత్వేనోదాహృతవానితిపురుషసూక్తభాష్యే
 స్తదాచార్యః || తంయాతేతియోజనా || అత్రభక్తరక్షణాయై వావతీర్ణేభగవతిశరణ్య సారథౌవిద్య మానేపిద్రుమి
 ణోపనిషత్ప్రవర్తయితురాచార్యస్యచరణారవిన్దేవశరణముపగచ్ఛ తామధురకవిచార్యేణప్రదర్శితలచార్యని
 ష్ఠాసత్పథవివిశ్వాసవతాంసమీచీనమార్గఇత్యాచార్యానుగృహీత ద్రుమిడగాధార్థోనుసంహితః | ఇహాచార్యవ

ర్యపాదవద్భరార్పణానుష్ఠానస్యవిశేషణగత్యాపరమపురుషప్రాప్తిహేతుత్వాత్ - వ్యలింగమనుష్ఠానేనసంకీ
 ర్యతే ॥ కించకవిగతాచార్యవిషయకభక్తిభావం ప్రతిపరమపురుషవిషయకతద్గతభక్తిభావస్యా క్లత్వాత్ప్రయోనా
 మాపరాక్లవ్యక్యమ్ ॥ ప్రేయోఽపరాక్లంభావానాంయదిభావరసాక్లతేతిలక్షణాత్ ॥ ఇన్ద్రవజ్రావృత్తమ్ ॥ స్యా
 దిన్ద్రవజ్రాయదితాజగౌగృతీలక్షణాత్ ॥౯॥
 అధదివ్యజ్ఞానోపపన్నానైదృష్టా రామంమహర్షయః - అభ్యగచ్ఛంస్తదాప్రీతావై దేహీంచయశస్వినీమ్ - తే
 సోమమివోద్యంతం దృష్టావైధర్మచారిణః - లక్ష్మణంచైవదృష్టావైదేహీంచయశస్వినీమ్ - మజ్జశానిప్రయుష్ణా
 నాఃప్రత్యగృహ్యన్దృఢవ్రతాః ॥ రూపసంహననంలక్ష్మీంసౌకుమార్యంసువేషతామ్ - దదృశుర్విస్తీతాకారాగామ
 స్యవనవాసినఇతశ్రీరామవిషయకాస్థానభయశబ్ది-మజ్జశానాసనప్రవృత్తదణ్డకారణ్య మునిజననయేన - సాక్షాన్నా
 రాయణంవజగదుద్ధీర్ఘయావత్కిర్ణయమిత్యాచార్యావతారరహస్యజ్ఞానవాసపికవిరాచార్యే ౨ స్తీన్ననితరసుల
 భాకరూపసంహననలక్ష్మీసౌకుమార్యాదీన్నత్రానన్దనాన్తార్థవార్జవసామ్యగాంఘ్రియోదార్యచాతుర్యస్తైర్యవాతస
 ల్యసౌశీల్యాదీహృదయానన్దనాంశ్చసర్వాన్లక్షణానేకత్రమితితాన్వీత్య - మన్దాస్సు మనమతయోమన్దభాగ్యాహ్వ
 పద్రుతాఇత్యుక్తీత్యాసర్వానర్థనిదానకలికాలజన్య మనుజావస్థాంచానుచిన్ద్రాస్థానభయశబ్దాసంభ్రాంత
 యా - ఎవంమహేష్వావకారకోభగవానయమేవాచార్యోజాతజాయమానజ్జన్మమాణనిఖిలచేతనానుజ్ఞేవయితుంచర
 రాత్రాయవిజయతామితిమజ్జశాన్యాశాస్తే ॥ శ్రీతి ॥ శ్రీబ్రహ్మతవ్రోతమరక్తనాభఃశ్రీరక్తనాభఃబ్రహ్మతస్త్రిపరకా
 లాఖ్యఇతియావత్ - నఃఅస్మాకమ్ - గురుః - గుశబ్దస్త్యధికారస్సాన్యద్రుశబ్దస్తస్మి ర్నిరౌధకః - అన్ధకారనిరౌధితావృ

రుచిత్యభిధీయతజ్యత్యక్తప్రవృత్తినిమిత్తవచ్ఛబ్దవాచ్యఅచార్యః - ఆబ్రహ్మకల్వాత్ - ఆబ్రహ్మకల్పమ్ - బ్రహ్మప్రళయ
వర్త్యస్తమిత్యర్థః - ఆశ్శూర్యాదావచనఇత్యత్రవచనగ్రహణాదభిధావపికర్తృప్రవచనీయసంజ్ఞాయాం వచ్ఛమ్యపా
జ్ఞుభిరితివచ్ఛమీ - ఆశ్శూర్యాదాభిధోర్నితినమాసః - అవ్యయాభావశ్చేత్యవ్యయత్వమ్ - నావ్యయాభావాదతో
మ్యవచ్ఛమ్యాఇత్యమ్ - జయతాత్ - సర్వోత్కర్షణవర్తమా - జిధాతోరాశరగ్ధలాట్ - భువ్యాస్తాతపోశి
వ్యసృతరస్మామితితాతక్షే ॥ అత్రపూజ్యతమవిషయేజాతివృత్తాదినాసర్వధానిహీనైరవిషయకైశానసస్యవిధా
నంయోమోషధిమివాయుష్మన్నస్వేషసిమహావనఇత్యాదావివాచరుద్ధమితిసాంప్రదాయికాః ॥ అతఏవ - సూతజీవ

శ్రీబ్రహ్మతస్తోత్రమగ్గనాథఆబ్రహ్మకల్పం జయతాద్ధురుర్మః ॥ లభ్యోయదీదృశ్చుననర్విపశ్చిచ్ఛ

క్రః ప్రవిద్యాస్మదీశశ్చతస్రః

॥ ౧౦ ॥

చిరంసాధోవదనోవదతాంవర - తమస్యపారేభ్రమతాన్యజాంత్యంపారదగ్గనః - వెక్కుటేశాయమజగ్గమిత్యా
దికించనంగచ్ఛతే - ఎవంమగ్గశాశాననంకిమగ్గమిత్యతఆహ - లభ్యఇతి - చతస్రః - చతుస్సఖ్యాకాఃప్రదిశఃవిదిశఇ
త్యర్థః - నిశమ్యసీతావచనంకపేచ్ఛదిశశ్చసర్వాఃప్రదిశశ్చవీత్య - దిశశ్చకారవిమలాఃప్రదిశశ్చమహాబలఇత్యాది
షప్రదిశ్చక్షువిదిక్పరతయాప్రయజ్యతే - అయంచపూర్వాదిదిశామప్యపలక్షకః - అష్టాదిశోవిద్యాకౌసర్వవిద్యా
శ్చతురత్రంజ్ఞాతవానితియావత్ - అఖిలదిశాసమేధమానసకలవిద్యాధ్వనీనవైదుష్యేయతానిర్ణయనిపుణ
ఇతివాభావః - అతఏవచతస్తోదిశఃప్రవిద్యాకౌసర్వజ్ఞఇత్యర్థఇతిశ్రీపురుషసూక్తభాష్యేస్వగృహ్య
తాచార్యైః - విదేశ్యతుర్వేతివేత్తైఃపరస్తైవదస్యశతుర్వస్వాదేశః - సలోకేతిషష్ఠీనిషేధః ॥ అతఏవవివశ్చిచ్ఛ

కో విద్వత్సా ర్వ భామ ఇ తియావత్ - ఈద్యత్ - ఆ యమివపశ్య తిజ్ఞా నవివయోభవతీతద్వత్ - కర్తృ కర్త
 రిశ్యత్వ త్తర్చిష్యా నురోధాత్ - త్య దాదిషుద్య తే - నాలోచనకష్టే తిచకారానుకృప్తఃక్వి - ఇదంకిమా
 రీశీ-ఇతిదృక్పదైవరతఇదంశబ్దస్య ఈశాదేశః - ఏతాదృశఆచార్యః - పునఃఇతఃపరమితియావత్ యత్ - యస్మాత్
 నలభ్యః - ప్రాప్తంనశక్యః - ఉత్తిర్నుభితిశేషః - ఈద్యగిశ్య నేన - ఆచార్యో వేదనం పన్న ఇత్యు పక్రమ్య - ఏ
 వంలక్షణసంపన్నోగురుత్వ భిదీయతఇత్యు కైరనుక్తైర్నైశ్చాచార్య గుణైస్సాధారణ్యే నాఖిలజగదానందస్య శ్చ
 భిస్సోకుమార్యా భిరూప్యా ద్యై శ్చకల్యా ఇగుణైఃపరిపూర్ణతాస్య ద్యౌ త్య తే - జ్ఞానీతువరమైకా నీత్యు పక్రమ్య
 భగవద్ధ్యా నయోగోక్తివందస్తతికీర్తనైః లభ్యాత్వాతద్గతప్రాణమనోబుద్ధీన్ద్రియక్రియఇతిగీతార్థసంగ్రహాత్కస్వభా
 వవత్త్వంచేహవివక్షితమ్ - ఈద్యక్పునగ్నలభ్య ఇత్య నేన - ఇదానీమ్ - ఈ శ్వరస్య చసాహర్దంయదృచ్ఛాసుకృతం
 తథా - విష్ణోఃకటాక్షశ్చ ద్వేషఆభిముఖ్యంచసాత్వికైః - సంభాషణంషడేతానిహ్య చార్య ప్రాప్తిహేతవ ఇ త్యుక్తరీ
 త్యా యాదృచ్ఛికసుకృతాదిపరిపాకదశావశాదయంలభ్యఇతివ్య జ్య తే || యతఃపునరీద్యశోగురుర్దుర్లభస్త తోయమేవ
 చిరస్యమాదృశాన్రక్షితుంజగతివిజయతామితిప్రార్థనా||అతోక్తైరవాక్యార్థేనపూర్వవాక్యార్థ స్థనమర్థనాద్వాక్యార్థ
 ర్థహేతుకంకావ్య లిక్తమ్ - ఈద్యజ్జులభ్య ఇత్య నేనవర్జ్య స్యాచార్యస్యోపమాయాలిప్సత్తివచనాత్ప్రతీపాలక్షా
 రభేదః - వర్జ్యే నాస్యస్యోపమాయాలిప్సత్తివచశ్చతదితిలక్షణాత్ - అనయోరేకవాచకానుప్రవేశలక్షణస్సంకరః||
 ఈద్యజ్జులభ్య ఇత్య నేనాస్య సదృశోయమేవేతిద్వి తీయసదృశవ్య వచ్చేదఫలకానన్వయాలం కారోవ్యజ్యత ఇత్య

అంకారేణాలం కారభవసిః || ఉపమానోపమయత్వం యదేక సైవ వస్తు న ఇ తిత్ ల్లక్షణమ్ || భావాభివ్యక్తిః
 పూర్వవత్ || వృత్తమింద్రవజ్రా || * || ౧౦ || *
 ఏతాదృశేశ్రీమత్యా చార్యై యోవిష్ణోప్రతిమాకారేణాహభావంకరోతిచ - యోగురొమానుషం భావముభాసర
 కపాతినావిత్వ్య క్తక్రమేణమనుష్య సామాన్య బుద్ధైర్ధృతమననిపతనహేతుత్వకథనైతస్యా హేయతామాచార్యైః
 వోభవెత్త్యా ద్యుక్తప్రకారేణతత్రభగవద్భుద్ధైర్నిశ్చేయసాభ్యుదయహేతుత్వవర్ణనైతస్యా ఉపాదేయతాం
 వసూచయన్నాహ || గురుమితి || రక్షేన్ద్రంగురుమ్ - అనై-ఇత్యేకమలెమనుజత్వే నావతీర్ణైస్సేవైవస్యా ర్చ
 త్వేనారాధితస్య శ్రీరక్షనాథస్య దివ్య నామ్నోధారణాదేవాస్యో వపత్త్య స్తరవర్ణనానపేక్షంసాక్షాత్పరమపురుష
 గురుంరక్షేన్ద్రంమనుజఇతిహీవిదన్వతత్యైవాన్యైతమనిచిరమమతిః | హయగ్రీవోసాజగతిజయతితరాం

తమేవంవిద్వానమృతభవాభవతి

|| ౧౧ ||

త్వంసూచితమ్ || మనుజఇతివిదత్ || మనుష్య త్వేనజానన్మిత్య ర్థః-అతఏవ-అమతిఃఅప్రశస్తమతిః-అపాశ్రయస్యంవి
 రోధశ్చేతిసంభాసానుశాసనాత్ - పాపిష్ఠ ఇతియావత్ - మనుజఇతివిశేష్యా నిర్దేశస్త్రీదృశస్యా మనుష్యతాంద్యోత
 యితమ్ - అన్ధయతీత్యన్ధంపచాద్య చ - తథోక్తతమసి - తామిద్రమన్ధ తామిద్రమిత్యా ద్యుక్తైసరకఏవ - చిరం - న
 తుకంచిత్యాం - అనేనాచార్యా పచారస్యా ప్రతిక్రియత్వేనభగవతాపిదుష్పరిహరత్వం వ్యజ్ఞితమ్ | యదాహుః
 శగవత్య పచారేప్రతికారోహీవిద్య తె - సహ్య చార్యై - పచారస్య ప్రతికారో - స్తికర్త్తచిత్ || నారాయణోపివి
 కృతించూతిగురోఃప్రచ్యుతస్య దుర్బుధైః || కమలంజలాదపేతంశోషయతిరవిర్బుధోషయతీతి - పతతీతివర్తమానునిర్ద
 శోభ్యక్తమేవార్థముపప్లభాతి || హీత్యుదాహృతశాస్త్రప్రసిద్ధింద్యోతయతి || అత్రయస్య సాక్షాద్భగవతిజ్ఞానదీప

ప్రచెగుర - మర్త్య సద్భిక్తుశ్రితంతస్య మన్యో కుఞ్జరశాచవత్ । విజ్వర్పాయాంశిలాధీ ర్గురుమనరమత్తిర్వైష్ణవేశా
 తిబుద్ధిర్విష్ణోర్వావైష్ణవానాంకలికలుషహరేపాదతిక్థైః బుబుధిః - విష్ణోస్తన్నాన్నిమస్త్రే సకలకలుషహేశబ్ద సా
 మాన్యబుద్ధిష్టాసర్వేశ్వరేశేతదితరసమధీర్యస్యవానారకేనశత్యాదికంస్తరస్యమ్ ॥ యత్యుచిత్యవితథంబ్రహ్మ
 జాత్రవణావుభౌ । సమాతాసపితాజ్ఞేయస్తంనదురేహ్యత్కదాచన ॥ విద్యా చోరోగురుద్రోహీవేదేశ్వరవిదూ
 డకః । తవతేబహుపాప్తానస్సద్యోదజ్ఞ్యాభితిశ్రుతిః ॥ గురోర్యత్రపరీవాదోనిన్దావాపిప్రవర్తతే . కర్ణాతత్రపిథా
 తవ్యోగస్తవ్యంవాతతోన్యతః । పరివాదాత్పరోభవతిశ్వావైభవతినస్తకః । పరిభోక్తాక్రిమిర్భవతికీటాభవతిమ
 త్సరీ . యేతువిద్యాముపాదాయగురుభ్యఃపురుషాధమాః . మర్త్యబుద్ధ్యా వజానన్తితాంస్తేనిరయగామినః ॥ నచా
 యంనపరోలాకస్తస్యచైవపరంతప . అమానితోనిత్యమేవయస్యాచార్యో హరిస్సన్వయమ్ . నచాస్తిన్న పరేలా
 కేయశస్తస్యప్రకాశతే . నచాన్యదపికల్యాణంపరత్రసముదాహృతమ్ . కేనచిన్నచవృత్తేనహ్యవజ్జేయోగుగుర్భ
 వేతి . నచమాతానచపితామన్యతేయాద్యశోగురుః . నతేవమానమర్హస్తినితేషాం దూషయేత్కృతమ్ . గు
 రూణామేవసత్కారంవిదుర్దేవామహర్షిభిః . విద్యాంశ్రుత్యాయేగురుంనాదియస్తేప్రత్యాసన్నా మసనాకర్తృణా
 వా . తేషాంపాపగభ్రాణహత్యావిశిష్టంనాన్యస్తేభ్యఃపాపకృదస్తిలాకే ॥ ఎకాక్షరప్రదాతారంగురుంయోహ్య
 వమన్యతే . శ్వాసయోనిశతంప్రాప్యవణ్ణాతేష్వభిజాయతశత్యాదిప్రమాణాన్యప్యత్రై వానుకూలాని ॥ అసౌ .
 ఆచార్యః . హయగ్రీవః . హయవదనఎవ . సర్వంవాక్యంసావధారణమితిన్యాయత్ . జగతిలాకేజయతితరామ్
 జగదుద్ధిధీర్గురువరావతారమవలమ్బ్యసర్వోత్కర్షమత్యంతంప్రాప్నోతి . జయత్యేవచనవిభజ్యే త్యాదినాతర

వే . క్రిష్ణేతిజవ్యయఘాదామ్యద్రవ్యక్షర్షణత్యామప్రత్యయః . అసౌహయగ్రీవభివ్య సేనగురోరఖిలవిద్యా ధార
 త్వవిజ్ఞానవిశ్రాంతనబద్ధదీక్షత్వ నిఖిలనిగమప్రవక్తృత్వాజ్ఞాననిరాకరణధురీణత్వాదీనివ్యజ్యంతే - ఎవమ్ - ఇత్థముక్త
 ప్రకారేణతమ్ - ఆచార్యమ్ - విద్యాకాజానక - ఉపాసీనభితివా - వేదసభ్యా నోపాసనాదిశబ్దానామేకా ర్థతాయా
 శ్చే భాష్యేనిర్ణీతత్వాత్ . వేదసభ్యానోపాసనదర్శనాదివచనావిచ్ఛిన్నస్యభిన్నార్థతామిత్యా చార్యైరప్యన్వగ్రా
 హే || షష్ఠీనిషేధఃపూర్వశ్లోకవత్ - అత్రవిశేష్యానిర్దేశస్తీదృశస్యాపరిచ్ఛేద్యమహిమవత్త్వానుసంధానాదిత్యవధే
 యమ్ - ఇహ - అస్తికలాకే - అమృతః - వినష్టపూర్వాఘోశ్శిష్టేత్తరాఘశ్చసకపరబ్రహ్మనుభవజనితనిరతిశయా
 నస్తవాన్భవతీత్యర్థః || తథాచక్రతిః || యదాసర్వేప్రముచ్యంతేకామాయే - స్యహృదిశ్రితాః - అథమర్త్యోమృతో
 భవత్యత్రబ్రహ్మ సమశ్చుతఇతి || సూత్రకారోప్యాహ - అమృతత్వంచానుపోష్యేతి | అథమర్త్యోమృతోభవత్యత్ర
 బ్రహ్మ సమశ్చుతఇతివిమోక్షత్రైవశ్రుయమాణంయదమృతత్వంతదనుపోష్యశరీరేన్ద్రియసంబంధమద్ధగేవఉత్త
 రపూర్వపూర్ణేషవినిశాయాపమమృతత్వముచ్యతే - అత్రబ్రహ్మసమశ్చుతఇతిచోపాసనకాలబ్రహ్మనుభవాభిప్రాయ
 మితిభాషి - జీవన్ముక్తిసరతావ్యాఖ్యాననిరాసవిస్తరశ్చశ్రీమద్భాష్యోపనిషద్భాష్యాభ్యాంభ్యోవగ్రస్తవ్యః || అత్ర
 ఆచార్యంమాంవిజానీయాన్నావమన్యేతకన్ద్రిత్ - సమర్థబుద్ధ్యాసూయేతసర్వజీవమయోహిసః - ఆచార్యస్సహ
 రిస్సాత్మాచ్ఛరూపీనసంశయః - హరింవిజానన్నాచార్యంకృతకృత్యోవిముచ్యతే - అధ్యాసీనతుగజవక్త్రవిలసజ్జ
 హస్తిగ్రసింహాసనాదాచార్యాదిహదేవతాంసపధికామన్యాంసమన్యామహే || యస్యాసౌభజతేకదాచిదజహద్భూ
 మాస్సయంధూమికాంసుగ్నానాంభవినాంభవార్ణవసముత్తారాయనారాయణభిత్వా దికమనుసంభేయమ్ || ఇ

త్రయద్యపిశ్రుతిషుపరబ్రహ్మపాసనాదమృతత్వము క్తమ్ - తథాపి - యస్య దేవేపరాభక్తియథాదేవేతథాగురా.త
 స్యైతేకథితావ్యర్థాఃప్రకాశస్తేమహాత్మనః - దేవమివాచార్యముపాసీత - యథాభగవత్ప్రేమంవక్తరివృత్తిః - గు.
 రురేవపరంబ్రహ్మ గురురేవపరంధనమ్ - గురురేవపరఃకామోగురురేవపరాయణమ్ - గురురేవపరావిద్యాగురురే
 వపరాగతిరిత్యాదిభిరాచార్యే భగవద్భుద్ధితర్వతాయావిధానాత్ - మద్భక్తజనవాత్సల్యంపూజాయాంచా
 నుమోదనమిత్యుప్రక్రమ్యేవవష్టవిధాభక్తిరిత్యాదౌమహాభాగవతవిషయకభక్తేగపిభగవద్భక్త్యంతఃపాతిష్వకధ
 నాత్ - పితృభక్త్యాత్విమంలాకంమాతృభక్త్యాతథాపరమ్ - బ్రహ్మలోకంగురోర్భక్త్యానియమేనతరివ్యతీత్యా
 చార్యభక్తేర్హేతుమేతుత్వకథనాచ్చాచార్యోపాసనాదమృతత్వప్రాప్తాసకోపివిరోధః || సచాత్రనాస్తికతయా
 తీవవివదితవ్యమ్ - మహావిశ్వాసస్యేవతత్రహేతుత్వాత్ || ఉక్తంచ - యస్యయావాంస్తువిశ్వాసస్తస్యసిద్ధిశ్చతా
 వతీ - నైతావానితివిశ్వాసప్రభావఃపరిమితత్యతి - అత్రస్వారాధనంవిహాయాపిస్వభక్తానర్చయన్తియే - తేభ్యః
 ప్రసన్నోభగవాన్సిద్ధిమిష్టాంప్రయచ్ఛతి || తస్మాద్విషుప్రసాదాయవైష్ణవాన్పరితోషయేత్ - ప్రసాదసుముఖోవి
 స్టునైనైవస్యాన్నసంశయిత్యాదికంచాచార్య విషయేకింఘనస్యామేనానుకూలమ్ || వక్తవ్యాస్తరంత్యేకా
 స్తరితశ్లోకేనిరూపితమ్ || ప్రకృతమనుసరామః || యద్వాఇహేత్యస్యజగతీత్యసేనాస్వయః ఇహజగతి - అసౌహ
 యగ్రిహోజయతితరామ్ || ఎవంతంవిద్యాఅమృతోభవతీతియోజనా - ఎవమాచార్యమస్మిన్లలాకేవత్తీర్థం హయగ్రి
 ఘంభావయంస్తదనుగ్రహంస్తుక్తోభవతీత్యర్థః || అత్రనరకనివతనామృతత్వప్రాప్త్యైరాచార్యమనుజత్వహయగ్రి
 వత్స్వజ్ఞానహేతుకత్వాత్కావ్యలింగద్వయమన్యోన్యసంసృష్టమ్ | ఇదంచాతిజగతీచ్ఛన్దసిద్ధిషష్ట్యుత్తరశతాధికాష్టసహ

సతమంవృత్తమ్ . అస్యచనామలక్షణంచైవంసువచమ్ || యతానాగశ్చేద్రుచిపదమితిమతమ్ || అత్రాక్షానాంవా
2100

మతోగతిరిత్యా యాతాదివర్ణనంఖ్యా క్రమేణరుచిపదమితిసామ్యైవసంఖ్యా పిసూచితాస్తాభిరితిసుధీభిర్విభావ
నీయమ్*|| ౧౧ ||*
సన్వేపమాచార్యోపాసనాయావమోక్షోపాయత్వే - బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరం - తమేవంవిద్యానమృతజహభవతి
జ్ఞాత్వాదేవంముచ్యతేసర్వపాశైః - ధ్యాత్వామునిగచ్ఛతిభూతయోనిమ్ - భక్త్యాత్వనన్యయాశక్య అహమేవం వి
ధోర్దున - జ్ఞాతుండ్రుప్తుంచతత్త్వేనప్రవేష్టుంచవరస్తవ || తగ్ంహదేవమాత్మబుద్ధిప్రసాదంముముక్షుర్వైశరణమ
హంప్రవద్యే - మామేకంశరణం వ్రజ - తావదార్తిస్తధావాఞ్ఞాతావన్మోహస్తధాసుఖమ్ - యావన్నయాతి

ధన్యాఃకేచిద్ధరిపాదపఞ్చజ్ఞేనన్యాంభక్తిందధతాం పరం తునః | మాన్యాద్రేణోఃకలిజత్పదోర్విసా
నాన్యఃపథాఅయనాయవిద్యతే
|| ౧౨ ||

శరణంత్యామశేషాఘనాశనమ్ || అత్తనోదుర్దశాపత్తింవిమృశ్య చగుణాహారేః - తదేకోపాయసంవిత్తిస్తత్ప్ర
పన్నోవిముచ్యతే - భక్త్యాపరమయావాపిప్రపత్త్యావామహామునే - ప్రాప్తోహం నాన్యథాప్రాప్యభిత్వాదిశ్రుతి
స్మృతిభగవచ్ఛాస్త్రపురాణేతిహాసైఃప్రతిపాదితాముముక్షోర్భగవతిభక్తిప్రపత్తిరూపామోక్షోపాయాకాంగతి
మవలమ్మేయాతామిత్యాశక్యా ధికారిభేదేనతద్వ్యవస్థాపయన్సూర్వోక్తాచార్య నిష్ఠైవాస్తాకం నిశ్శేషీయ
సావాత్మ్యపాయసర్వస్వమితివ్రతిజానీతే || ధన్యాభి || కేచిత్ - అనేనతేషాంపూజ్యత్వాతిశయితశక్తిమత్ప్రేది

కం వ్యజ్ఞేతమ్ - ధనం లభారోధన్యాః - ధనగణం లభేతియత్ - కృతకృత్యా ఇతియావత్ || భక్త్యా భిముఖ్య మాత్రే
 జైవకృతార్థతాయాస్సిద్ధవద్భావనాద్ధన్యా ఇత్యుక్తిః || హరిపాదపఙ్కుజే - హరేః శ్రీమన్నారాయణస్య - అనేన బ్ర
 హ్మణిమిన్ద్రురుద్రంచయమంచరుణమేవచ - ప్రసహ్యహారతేయస్తాత్తస్మాద్ధరితీర్యత ఇత్యుక్తరీత్యా - అనితరసాధార
 ణం సామర్థ్యమ్ - హరిర్వర్తతిపాపాని - దేవ ప్రపన్నా రిసార - హరణాదేవదుఃఖానాం హరిరిత్యభిధీయతే - మహా
 తీమావదం పాప్ర్యస్తర్వో భగవాన్స్థరిః - పరమావదమావన్నో మనసాచిస్తయేద్ధరిమిత్యాద్యుక్తరీత్యా ఆశ్రితా
 నిష్ఠానిహరతీత్యుత్పత్త్యాకారుణికత్వంచాత్తమ్ - తేన శరణ్యత్వో పయోగిముఖ్య గుణవత్త్వంద్యోతితమ్ - సమర్థః
 కారుణికోహి శరణ్యః - అతఎవానుగృహీతమాచార్యైః || సానుక్రోశేన మథే ప్రపదనమృషిభిస్త్యుతే - భీష్మసి
 ధ్యై లాకేష్వేతత్ప్రసిద్ధం నచ విమతిరిహప్రీత్య తేక్వా పితస్త్రీ ఇతి - పాదపఙ్కుజే - చరణకమలే - అనన్యాంభ
 క్షీం విజాతీయప్రత్యయావ్య వహితమనవరతభావనాత్తకంప్రీతిరూపావన్నంజ్ఞానమిత్యర్థః || ఆహుశ్చ స్నేహపూ
 ర్వమనుధ్యానంభక్తిత్యభిధీయత ఇతి - భక్తిశబ్దేన సాధ్య భక్తిశబ్దాభిలపనీయాయాః ప్రపత్తేరపి సంగ్రహః - ఉ
 పాయభక్తి రిత్యుక్తోభక్తియోగో - త్రసాజ్ఞకః - సాధ్య భక్తి రితిపోక్తా ప్రపత్తి ర్భక్తకాంక్షిభిరీత్యా
 చార్య వరదగురవః - ప్రస్తాపితే - కాలదోషాన్తనుష్యాణాం మనశ్చాశ్చ ల్యయోగతః - విషయేన్ద్రియసం
 యోగాన్నిషిద్ధకరణాదపి - విహితాకరణాన్నాపిజేతుం శక్యా గణాధిప - ఇన్ద్రియాన్ద్రియాన్ధేభ్యో
 స్సణాం కాలస్య భావతః - తస్మాత్తుకగ్తయోగే - స్తిష్ఠాధికారోనవిద్యతే - విహితేష్య పినన్వేషతరభానా
 ద్విహమతే - జ్ఞానయోగేష్వభిరతికస్యచిద్విద్యతేనచ - తదభావాన్త్యయిప్రీతిర్నచభక్తిశ్చవర్ధతే - తస్మాత్ప్రత్యాపయ

గళమైకాన్త్యాచ్చరణంప్రజేదితిభగవచ్ఛాస్త్రోక్తరీత్యా. అనన్య మిత్యనేన . ఉపాయాన్తరసంస్పర్శభావఉక్తః.
 తేనప్రపిత్సూనాంభక్త్యా దిమశక్త్యభావశ్చసూచితః . తదనుగృహీతమాచార్యైః . భక్త్యా దౌశక్త్య భావఃప్ర
 మితరహితతాశాస్త్రతఃపర్యదానఃకాలక్షేపాక్షమత్వంత్య తినియతివశాదావతద్భిచ్చతుర్భిః. ఎకద్విత్త్యాదియో
 గవ్యతిభిదురనిజాధిక్రియాస్సంశ్రయ నైసస్తస్థీ ౧౪౦ స్వతస్త్రప్రవదనవిధినాముక్తయేనిర్విశజ్ఞా-ఇతి || దధతాం .
 భజన్తామ్ . కామచారానుజ్ఞార్థకలాటాభగవద్విషయికాయాంభక్తౌస్వ నిష్ఠ ప్రపత్తౌచస్వస్యా సామర్థ్యంవ్యజ్ఞే
 తమ్ . తద్విక్షణంత్యంనిశ్చేయసంప్రాప్త్యసీత్యతఆహ . పరంత్యితి . నఃపరంతు . అస్మాకమపితుపరం త్యితినిపాత
 సముదయేనస్వస్యపూర్వోక్తభక్తప్రపన్నవైలక్షణ్యమనన్యగతికత్వంచద్యో తితమ్ . మాన్యాత్ . పూజనియాత్ . ని
 రపేక్షంమునిశాన్తంనిర్వైరంసమదర్శనమ్. అనువ్రజామ్యహంనిత్యం || పా || (తంవై) పూయేయేత్యజ్ఞీరేణుభిరిత్యా
 ద్యుక్తరీత్యాప్రశంసనీయాదితియావత్. కలిజితృ దోః శ్రీరఙ్గనాథబ్రహ్మ తస్త్రీవరకాలమహాదేశికచరణయోః. కలిజితృ
 ద్వేనతత్పదరేణోఃప్రపన్నజనోత్తరపూర్వపూర్ణేషవినిశసం పాదనపటియస్త్యంవ్యజ్ఞేతమ్ . రేణోఃపరాగాద్వి
 నాతమస్తరేణ. ఎకవచనేనయాదృచ్ఛికతత్పదపరాగైకకణవ్యతికరోప్యస్మాకంనిశ్చేయసాఘ్యదయదానాయాలంస
 హితద్భావల్యమపేక్షితమితివ్యభ్యతే . తేనతస్యమహామహిమవత్త్వంద్యో తితమ్ . పృథగ్వి నానానాభిస్తుతీయాః
 స్యతరస్యామితివచ్ఛామి . ఈయతఇత్యయసమ్ప్రాప్త్యంనిశ్చేయసంతస్త్వి . అన్యః. ఇతరః. పన్థాః. మార్గః. నిబద్ధతే. ర
 జ్ఞాధినాథస్యేతిద్వ్యస్తరితశ్లోకోక్తరీత్యాచార్యైకనిష్ఠానామస్తాకమ్ . యేనై వగరుణాయస్యన్యా సవిద్యాప్రదీయ
 తే . తస్యవైకుణ్ఠదుగ్ధాభిద్వారకాస్సర్వ ఎవసః . అత్రపరత్రచాపినిత్యంయదీయచరణౌశరణంమదీయమ్. అలమాచా

త్యపాదాబ్జరజోమోక్షాయకిం వరైరిత్యాద్య క్షత్రక్రియయాతచ్చ రణారవిస్తవరాగవరమాణుంవినాఉపాయాస్త
 రంనైవాస్తీతిభావః ॥ అత్రకవిగతగురువగచాణువరాగకణవిషయకభక్తిభావస్యాచార్య విషయతదగతభక్తిభావాజ్ఞ
 త్యాత్మేయోనామాపరాజ్ఞమ్ - అనుప్రాసశ్చశబ్దాలంకారఇతిసంక్షేపః - ఇదంత్రైపుష్పస్థస్య కోననవత్కుతర
 పట్నతతమంవృత్తమ్ ॥ మౌఘ రోలోగఃకధితామీధీహితేతిల్లక్షణం సువచమ్ - ధీహితేతినామైవపూర్వవత్స

ఖ్యావసూచితేతిధ్యేయమ్ ॥౧౨॥

క్షీరజ్జవాభగురుమాత్రయస్తస్త్యాత్మగృణాభిధమభేనసన్తః । దైవం యజన్తియదనస్య భావాయ
 జ్ఞేనయజ్ఞమయజన్తదేవాః ॥ ౧౩ ॥

నస్యేవం - తమేతం వేదానువచనేనబ్రాహ్మణావివిదిషన్తియజ్ఞేనదానేనతపసానాశకేనేత్యాదిశ్రుత్యుక్తరీత్యావేదా
 నువచనాదిన్దిగ్దలాన్తఃకరణస్య ఉపాసనేనిశ్చేయసావాచేశ్శాస్త్రైరుద్దోషణేవ్యాచార్యనిష్ఠామాత్రేణకథంత
 రాంతవమోక్షాధిగమిత్యాశక్య - తైత్తిరీయకే - సత్యంపరంపరంసత్యమిత్యాదినాసత్యతపోదమతమదానధ
 ర్మప్రజనాగ్నిహూత్రయజ్ఞమానసానిబ్రహ్మవిద్యాసాధనాన్య సువ్యవస్థాన్తస్మాన్మయి సమేషాంతవసామతిరిక్తమా
 హురితిసర్వోత్కృష్టతయాభిహితస్యన్యాసశబ్దితాన్తహవిస్సమర్పణయాగస్యవాచయిత్యాద్వయంసాక్షంప్రపత్తిం
 మానసీంచితే - అనుకాక్షస్సదాశిష్యంగురురారసపుత్రవత్ - విద్యాంసమాహితోభూత్వాగ్రాహయదుప
 ధించినేత్యాద్యుక్తరీత్యాచార్యానుగ్రహమూలకత్వాభిధానాత్తదాత్రయణస్యావశ్యకతాంనిరూపయన్ముక్త

మేవార్థంస్థిరీకరోతి || శ్రీతి || సన్తః - బ్రహ్మ విదస్సాధవః - అస్తిబ్రహ్మేతిచేద్యేదసన్తమేనంతతోవిదురితి శ్రుతేః -
 అనేనవసంభాషాదర్శనంస్పర్శక్షీప్తనంస్తరణంనటః - పావనానికిలై తానిసాధూనామితిశుశ్రుమ || సేవ్యాశ్చే
 యోఽర్థిభిస్సన్తఃపుణ్యతీర్థఫలాపమాః - తుణోపాసనయోగోపినతేహంనిష్కలాభవేత్ - సాధూనాందర్శనంపుణ్యం
 శ్రీగఢాతాహిసాధవః - కాలేనఫలతేతీర్థంసద్యస్సాధుసమాగమః - సద్భిరేవసహసీతసద్భిఃకుర్వీతసజ్జమమ్ - స
 ద్భిర్వివాదంమైత్రీంచనాసద్భిఃకించిదాచరేత్ - సత్సంనికర్షేపరివర్తిశ్యంవిద్యధికాశ్చాపినిషేవణీయాః - సువర్ణ
 తాంగచ్ఛతిసంనికర్షాస్తీలఃఖగోమేరుమివాశ్రయన్తై - ఇత్యాద్యుక్తరీత్యాసంభాషణాదినాన్వసంసర్గితామన్య
 ఘ్యదయప్రదాఇతిసూచితమ్ - తుశబ్దవకారార్థకోభిన్నక్రమః - శ్రీరజ్జనాథగురుం శ్రీరజ్జనాథబ్రహ్మతస్త్రివరకా
 లదేశికమ్ - ఆశ్రయన్తస్తు - ఆచార్యత్వేనసీవకుర్వన్తస్సన్తవసనాన్యథేతిభావః - ఆత్మార్పణాభిధమభేన - ఆత్మనఃప్రత్యగా
 త్మనః - ఇదమాత్మీయానామప్యసలతక్షమ్ - అర్పణంపరబ్రహ్మణేషీణినిషేవః - సవసమఖియజ్ఞః - తేన బ్రహ్మణే
 త్వామహంసఃమిత్యాత్మానంయజ్ఞేత - తస్యైవంవిదుషోయజ్ఞస్య త్వామజమానఇత్యుక్తేనప్రపదనరూపేణ
 యజ్ఞేనేత్యర్థః || వరదగురవశ్చప్రాహుః - ప్రవత్తిస్తైరీయాణాంవేదతావద్విధీయతే - న్యాసాఖ్యాసప్రయోగా
 సావసుః జ్యేతిమస్త్రీతః - తతోపాస్యంయథాబ్రహ్మసర్వకారణముచ్యతే - ప్రవత్తవ్యంతచేవేవిభుర్విశ్వస్య
 త్యపి - సూక్ష్మాదీనాంయథాపూర్వం తేజఃకల్పయితానిచ - వసువద్రుణీయోసీన్యే వంబ్రహ్మగుణైస్సృజమ్ - జీ
 వాత్మానంహవిఃకృత్వాతచ్ఛరీరంమహీయసి || బ్రహ్మగ్నోజుహుయాదోమత్యనేనద్వయరూపితా - ఇతిప్రపత్తేరా

మృతః ప్రయోగః ప్రణవాన్త నా - తస్యైవం విదుయో యజ్ఞశ్శరీరేత త్రకత్వితః - ప్రపత్తింతపసామేహం న్యాసాఖ్యా
 మామలరు స్తమామితి || దైవం శ్రీహయగ్రీవమ్ - దైవం నైవా త్రవచ్చమమిత్య త్రదైవవ త్రపురుషోస్త ఎవేభా
 షణాత్ - సదైవం కేశవాత్పరమితి భారతాచ్చ - యజన్తి - ఆరాధయన్తి - యజదేవపూజాయామ్ || ఆత్మస్త్రియ
 భరార్పణఫలస్యాపి శేషిభూతహయవదనపరబ్రహ్మ గామితయాప స్తైచదమ్ - అతఏవ - అహం మద్రక్షణభరోమ
 ద్రక్షణఫలం ధా - నమ మశ్రీవతేరేవేత్యాత్మానం నిశీపెచ్చు ధృత్యావాన్యైః స్వగ్రాహి || కీశం దైవమిత్యత
 ఆహ - య దితి - యజ్ఞం సర్వ యజ్ఞాదికర్తారాధ్యం - యజ్ఞశబ్దాహియజ్ఞోవై విష్ణురితి త్రత్యా యజ్ఞో
 యజ్ఞపతిర్య జ్యే తిసహస్రనామపాతాచ్చ విష్ణుపరః - తథావిష్ణుగోపాలదాభ్యః - అతోధర్మణి ధాః యన్ని తియ
 జ్ఞాదిసర్వకర్తృధారకత్వం శస్యైవావగమ్యతే - తథాయజ్ఞోదైవ్య దేవతానాం విష్ణుముఖావై దేవా ఇతి విష్ణుముఖత్వ
 ప్రతిపాదనాత్ - తవ దేవాహవమాయన్తిసర్వే - శ్వమేకోసి బహునను ప్రవీప్య ఇతి సర్వవతాన్తర్యామితయా సర్వ
 దేవతావ్యవస్థ విష్ణుసర్వ స్తత్వాభిధానాత్ - ఇష్టాపూర్తం బహుధాజాతం జాయమానం విభవం విభక్తిరువసస్య
 నాభిరిత్యఖిలకర్తారాధ్యత్వంతస్యాభిధాయతశ్చ త్పత్తిష్టాగ్నీర్య వరోధమాశక్య తదేవాగ్నిస్తస్వాయు
 స్తత్సూర్యస్తదుచన్ద్రమా ఇతి తత్కర్తృత్వయి దేవతాన్తర్యామితయాగ్నీరిత్యే స్తస్యైవాభిధానేన తస్యై
 వసర్వకర్తారాధ్యత్వప్రదర్శనాదిప్రాచాంగస్తేషు విస్తరః యత్ దైవమ్ - దేవాః అన్యభావాన్సన్తః యజ్ఞేన జ్యోతిస్తే
 మాదినా అయజన్త - ఆరాధయన్త - తదైవం యజన్తి తిహి ధ్వోయోజనా - అత్రయచ్చ బ్రహ్మ త్రవక్యాగ్గతత్వే సహ
 వక్వాక్యాగ్గతచ్ఛబ్దమాగ్నిపతీతి సతదను క్త్యాన్యూనపదత్వదాహః - తదుక్తం కావ్య ప్రకాశే - యచ్చ బ్రహ్మ త్రవక్వా

క్యాగ్రత త్వేనోపాత్తస్సామర్థ్యాత్పూర్వవాక్యాగ్రతస్యతచ్చబ్రహ్మోపాదానం నాపేతుత ఇతి . అయజుః సైత్యాత్మ
 నెపదనిర్దేశేనక్రియాఫలస్యాత్మగామితాయామభిసంధిర్దేవానాందర్శితా . ఉక్తరీత్యాతతోపిశేషిభూతహయగ్రీవప్రీత్యై
 కాభిప్రాయకాత్వాత్ప్రియరక్షాభరసమర్పణయాగవీసాత్వికలయోత్రాత్పాతశయశ్చసుస్పృష్టతయాద్యోతితః ॥ దేవా
 యజ్ఞేనయజ్ఞమయజుఃస్యేనతాదృశకర్మానుష్ఠానాపయికకక్యాదిమత్వాత్తైషామెవతత్రాధికారోనాస్మాదృశామ్
 అజ్ఞసామగ్రిసంపత్తైరశక్తేశ్చపిక్వణాం . అధికారస్యచాసిద్ధైరైవకాలగుణక్షయత్ . ఉపాయానైవసిద్ధ్యన్తి
 హ్యపాయాబహుళాస్తథా . ఇతియాగర్వహానిస్తుదైస్యంకార్పణ్యముచ్యత ఇత్యుక్తలక్షణకార్పణ్యశాలినామ్ . అ
 తోస్మాకమాత్వాత్ప్రియరక్షాభరసమర్పణయాగవీసానుష్ఠేయఇతివ్యభిచారి . కించచిరకాలసాధ్యేనవిహతాయజ్ఞాద్య
 నుష్ఠాననయద్దైవందేవా ఆరాధయంతదేవతానకృత్యైసభరార్పణేనారాధ్యవరమపురుషార్థమనితరసులభంలభస్త ఇతి
 ద్యోత్యతే ॥ సన్దోయజన్తీన్యేనాసతామీదృశయాగానుష్ఠానంస్వప్నేపిదుర్లభమితి . ఈదృశప్రపదనానుష్ఠాతారవి
 వసస్త ఇతిసన్దవివేద్యశప్రపదనానుష్ఠాతార ఇతివావ్యభిచారి . అతోవస్తునావస్తుధ్వనిః . యత్రాయంసాగసస్సదేవదత్త
 కేదార ఇతివదుపలక్షణేయస్యదైవరూపవాచ్యస్యదేవకర్తృకయాగకరణకారధనరూపచరితముపలక్షణతయానిబధ
 మిత్యుదాత్తాలంకారః ॥ ఉదాత్తమృదేచ్ఛరితంశ్లోఘ్యంచావ్యోపలక్షకమితిలక్షణాత్ . సచాత్వాత్పాతాభిధమభేనతి
 రూపకముత్రైజయతీత్యనయోక్త్యాజ్ఞిభావసంకరః . అనేనరూపకేణచతస్యైవంవిదుషీయజ్ఞస్యాత్వాయజమానశ్చ
 ధౌవత్ప్రియాదినుక్రియక్తరీత్యాప్రసిద్ధయజ్ఞాపేక్షయా . స్యయజ్ఞస్యవైలక్షణ్యప్రతీతేవ్యతిరేకాలంకారోవ్యభిచారి
 త్యలంకారేణాలంకారధ్వనిః . హయగ్రీవవిషయకభక్తిభావస్యాచార్యవిషయకభక్తిభావాజ్ఞాత్వాత్ప్రియా . వరా

జగత్ - త్రీహయగ్రీవేణాలమ్బనతదీయసర్వకర్తారాధ్యత్వసర్వజీవకర్తాద్యుద్దీపనచవిభావితస్తత్సర్వజనితనయ
 నవికాసాదిభిరనుమీయమానైరనుభావితస్తాదృశహర్షాత్సుకార్యాదిభిర్యోభిచారితోవిస్తయోఖ్యస్థా యీపరిపోష్యత
 ఇత్యద్భుతరసోవ్యజ్యతే - తస్యచాచార్యవిషయకభక్తిభావాజ్ఞత్వాద్రసవన్నామాపరాజగ్మ్ - అనయోరపరాజగ్మో
 రేకవ్యజ్ఞకానుప్రవేశలక్షణస్సంకరఇతిడిక్ ॥ ఇదంచత్రిష్టుప్త స్వసిత్రిసస్తత్యధికత్రిశతతషంవృత్తమ్ ॥ యౌజోగ
 గౌబిసగమాహవృత్తమితితల్లక్షణం నామచకల్పనీయమ్ - చిసగమితి నామ్నైవసంఖ్యాపిపూర్వవత్సూచితా*॥౧౩॥

323

రజనాథాశ్చైవరకాలారైర్వార్యానిసత్పద్యాన్య నుశిష్టాని । మానసీయాని శ్రుతిపాన్థానాం తానిస

1౧౪॥

ర్వాణిప్రథమాన్యాసక

అథ - సూక్ష్మఃపరమదుష్టేయస్సతాంధర్మఃప్లవజ్గమధర్మస్యతత్త్వంనిహితంగుహాయాం - అణీయాకృతరథాగా
 యాఃకోధర్మం వక్తుమర్హతీతిమహర్షిభిరసిమృశ్యకర్తవ్య పదన్యా సతయోపదిష్టత్వేనధర్మస్వరూపగ్యమరవగాహ
 త్వాత్పరితకర్తవ్యతాయాంసందిహానానాంమేధావినామపి - మహాజనోయేనగతస్సపన్థాన్ త్యాద్యుద్గ్రీత్యాశ్రుతి
 స్త్యుత్పాదితరణైశ్చగ్రిమద్రజనాధిబహుతప్రపరకాలమహాదేశితైశ్శీధితేనమార్గైరైవసంచరణమభ్యుదయాయ
 కల్పతేనాన్యథేత్యముమర్థంనిర్దేశన్నాహ ॥ రణైతి ॥ రజనాథాశ్చైవరకాలారైర్వార్యానిసత్పద్యాన్య కైరాచార్యైఃసన్తి - అ
 భ్యుద్విత్తాని - ప్రశస్తాని - సత్త్వానివా - సత్యేసాధావిద్యమానేప్రశస్తైభ్యుద్భవసదిత్యమర - వర్గా - నసేతాని
 పద్యాని - ధర్మసత్యర్థన్యాయదసపేతఇతియత్ప్రత్యయః - నాస్త్రావిరుద్ధానిహితానీత్యర్థః - తతఃకర్తవ్యధారయః -

యానిధర్మాణి - అనుశిష్టాని - వేదమనూచ్యాచార్యోఽ-స్తేవాసినమనుశాస్త్రి - సత్యంవద-ధర్మంచర-స్వాధ్యాయా
 న్నాప్రమదః - ఆచార్యాయప్రియంధనమాహృత్యప్రజాత-స్తుంమావ్యవచ్ఛేత్తిః - సత్యాన్నప్రమదితవ్యమ్ - సన్తా
 న్నప్రమదితవ్యమ్ - కుశలాన్నప్రమదితవ్యమ్ - భూత్యైనప్రమదితవ్యమ్ - స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యా-ంసప్రమదిత
 వ్యమ్ - మాతృదేవోభవ - పితృదేవోభవ - ఆచార్యదేవోభవ - అతిథిదేవోభవ - యన్యసవద్యాసికర్తాణి - తాని
 సేవితవ్యాని - నోఞతరాణి - యన్యస్త్వాకగ్ంసుచరితాని - తానిత్వయోపాస్యాని - నోఞ తరాణి-యేకేచాన్త్య-చ్ఛ్రీ
 యగ్ంసోబ్రాహ్మణాః - తేహంత్యయాసనేనప్రశ్వ-సితవ్యమ్-శ్రద్ధయాదేయమ్ - అశ్రద్ధయాదేయమ్ - బ్రియాదే
 యమ్ - హ్రియాదేయమ్ - భియాదేయమ్ - సంవిదాదేయమ్ - అథయదితేకర్తవ్యవిచిత్వా-వాప్యత్తవిచిత్వా-వా
 స్యాత్ - యేతత్రబ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః - యుక్తా ఆయుక్తాః ॥ అ లూక్షాధర్మకామాస్సుస్యః - యథాతేత-త్ర
 వర్తరే - తథాతత్రవర్తేథాః - అధాభ్యాఖ్యాతేషు - యేతత్రబ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః ॥ యుక్తా ఆయుక్తాః - అ
 లూక్షాధర్మకామాస్సుస్యః - యథాతేతేషువర్తరే - తథాతేషువర్తేథాః - ఎషఆదేశః - ఎషఉపదేశః - ఎషావే
 దోపనిషత్ - ఎతదనుశాసనమ్ - ఎవముపాసితవ్యమ్ - ఎవముచైతదుపాస్యమ్ - ఇత్యా దిశ్రుత్యక్తరీత్యా-స్వాధీ
 నానేషసత్తాస్థియతనఫలంవిద్ధిలక్ష్మీశమేకం ప్రాప్యంనాన్యంప్రతీయానచశరణతయాకంచదన్యంవృణోథాః-ఎతస్మా
 దేవపుంసాంభయమితరదపిప్రేత్య-మాఙ్గీస్తదాజ్ఞామిత్యే-కాన్తోపదేశః-ప్రథమమిహగురో-రేకచిత్రేన భావ్యఇ
 త్యాద్యాచార్యానుగృహీతరీత్యా-చశిషీతాసీత్సగ్ధః - అతఎవ - శ్రుతిపాన్థానాం-వేదమార్గనిత్యసంచారిణామ్-పా
 ణ్డోజనిత్యమితిప్రత్యయః - మానసియాభిమానయితుంయోగ్యాని - కృత్యా-నాంకర్తరివేతికర్తరిషష్ఠీ - అనేనతదను

శిష్టానాంధర్మశాంక్వచిదపిశాస్త్రవిసంవాదిత్వంసంసంభవతీతిద్యోతితమ్ ॥ తానిధర్మశియజ్ఞదానాదీనిసామాన్య
రూపాణి - శేషత్వపారతస్త్రియీదీనివిశేషరూపాణిచ . స్యాధర్మమస్త్రియాంపుణ్యశ్రేయసీసుకృతంపుషఃధర్మాః
పుణ్యయమన్యాయస్వాభావాచారసోమపాణితిచామరః - ప్రథమాని - అగ్న్యాగ్రిణి - ఉపాదేయతమానీతియావత్ -
అసత్ - అభవత్ - భూతార్థనిర్దేశేనానుశిష్టానామేషామనతిక్రమణీయత్వంద్యోతితమ్ - యాన్య సుశిష్టానితానిధ
ర్మశితిసామాన్యతోనిర్దేశాత్ - వేదశాస్త్రరథాగూఢాజ్ఞానఖడ్గధరాద్విజాఃక్రీడార్థమపియద్భూయిస్తుస్సధర్మఃపర
మోమతః - వాసుదేవప్రపన్నానాంతాన్యేవచరితానివై - తాన్యేవధర్మశాస్త్రాణీత్యేవంవేదవిదోవిదుఃత్యా
ద్యుక్తరీత్యాద్యదృచ్ఛయానుశిష్టాన్యసిధర్మశాస్త్రసంబ్రహ్మచారితాసామ్రాజ్యపదవీమాఢౌకస్తగ్భవద్యోతితమ్ ॥స
తాంతుధర్మనిత్యానాంవాచమర్థోనువర్తతే - వాచమేషామృషీణాంహిశాస్త్రమేవానువర్తతే - అభిగస్తవ్యాస్స
స్త్రోయద్యపికుర్వన్తినైకముపదేశమ్ - యాస్తేషాంస్వైరకథాస్తావభవన్తిశాస్త్రాణీత్యాదికమష్టత్రైవాను
కూలమ్ - ఎతేన - ఆచిహోతిహిశాస్త్రార్థానాచారేస్థాపయత్యపి - స్వయమాచరతేయస్తాత్తస్తాదాచార్యఉచ్య
తే - సామాన్యతోవిశేషాచ్చయస్తార్థర్మనశేషతః - ఆచారయేద్యఆచార్యభినిర్వచనానుసార్యాచార్యత్వమన్య
ద్యోతితమ్ - యద్యాద్యాన్యసుశిష్టానితానిధర్మశిశ్రుతిపాఠానాంమాననీయానిసత్పథ్యానిచసన్తిప్రథమాన్యాసన్నితి
యోజనా - అస్మింశ్చవక్షేత్రుతిపాఠానాంమాననీయానీతిసామాన్యత్వమ్ - సతాంబ్రహ్మవిదాంపథ్యానీతివిగ్రహ
ద్విశేషత్వంచధర్మాణాంసూచితమితివిశేషః ॥ అత్రాచార్యానుశిష్టత్వసత్పథ్యత్వయోగ్ముక్తిపాఠమాన్యేయత్వం
ప్రతితస్యచోపాదేయత్వంప్రతిచహేతుత్వాత్కావ్యలిక్తద్వయంవృత్తీనుపాసేనాఘృచ్చియతే ॥ అనేనచాచా

ర్యస్యలాకొత్తరసర్వజ్ఞత్వాదికం వస్తుద్యోత్య తథ్యలంకారేణ వస్తుధ్వనిః . భక్తిభావధ్వనిః పూర్వవదితి సంతే
పః - ఇదంచ వజ్జీచ్ఛ స్తస్య కోనశతతమం వృత్తమ్ - రాత్తయాగశ్చే దిహధీధీస్సాస్య దితి తల్లక్షణం అత్రా పిధీధీతి

నామ్నై వ సంఖ్యాపి పూర్వవత్సూచితేతిధ్యేయమ్ *||౧౪||*
అధై వమాత్త నోహ్యతినిచస్యయోగిధ్యేయవదార్హత్వామ్ - కృపయై వోపక ద్రారమాచార్యం సంప్ర రేత్స చేతిస్త్ర ర
ణాన్య హేవావకారక స్యాస్యమహాదేశికస్యదివ్యమజ్జశవిగ్రహమ్ - ఉపవీతినమూర్ధ్వపుణ్డ్రీవ స్తంత్రిజగ త్పుణ్యకరంత్ర
దణ్డహస్తమ్ - శరణాగతసార్థవాహమిదేశిఖయా శేఖరిణం వతిం యతీనామ్ - సశజ్ఞచక్రలాఞ్చనస్సదూర్ధ్వపుణ్డ్రీమ
సత్రిదణ్డాస్సశిఖాస్సత్పవిత్రాస్సోర్ధ్వపుణ్డ్రీవిలసద్యజ్ఞసూ తాః | రజ్జనాధాభిధ యా యెవ్రథ నై
తేహనాకం మహిమానస్సచ స్తే

||౧౫||

జ్ఞేత ఇత్యాద్యమగృహీతరీత్యానుసంధధానస్యావశ్యమభీప్సితం సిద్ధ్యతీత్యాహ || సేతి || త్ర్యవయవాశ్చ తేదణ్డాశ్చ
త్రిదణ్డా ఇతి మధ్యమవదలూపీనమానః - దిక్సంఖ్యే సంజ్ఞాయామితినియమేనకర్తృధారయానుపవ త్రే - అతఎవ-త్ర్య వ
యవావిద్యాత్రివిద్యైతిభాష్యం | త్రై స్సహవర్త నైతి సత్రిదణ్డాః - తేన సహేతి స హసూర్వవదబహుప్రీవశావోపస్థన
స్యేతి సభావః - ఎవమగ్రేపి || శిఖయా సహవ ర్త నైతి సశిఖాః - పవిత్రం జలపవిత్రమ్ - సత్ ప్రళస్తం పవిత్రం యే
మతేనత్పవిత్రాః . సోర్ధ్వపుణ్డ్రీః ఉర్ధ్వపుణ్డ్రీ సహితాః - విలసన్తియజ్ఞసూత్రాణియేషాం తేతథోక్తాః - ఉపవి
తం యజ్ఞసూత్రమిత్యమరః - రజ్జనాధభిధయానామ్నా ఉపలక్తి తాస్సస్తే - యెవ్రథ నైధ్యా నార్హతయావ్రకాశ

స్తోత్ర్యర్థః - యద్వా యేమహిమానః రక్షణాథాభిధయా వ్రథ నైవసిద్ధాభవ నీతియోజనా । తేమహిమానఃమహా
 త్వానినవిద్యతే అకందుఃఖం యస్మిన్నితి నాకంపర మపదమిత్యర్థః . యస్మదుఃఖేనంభిన్నమిత్యాదికమహస్త్యర్థః
 సభాగ్రాడిత్యాదినానాః ప్రకృతిభావాః . సచ నైసమవయస్తిసజ్జీకుర్వస్తీత్యర్థః . నిజదివ్యమజ్గవి గ్రహధ్యాతృనా తేతద్దే
 హావసానముక్తైశ్వర్యంపా పయనీతియావత్ ॥ పచసమవాయేభావాదికః ॥ హేతినిశ్చయే - యద్వా-ని - అ
 మితిచ్ఛేదః॥ తేమహిమానః అకం - అఘంససచ నైసపా పయస్తి - అహంత్యాసర్వపాపేభ్యోమోక్షయిష్యామిష్య
 క్తరీత్యాస్వాశ్రితానాంసర్వపాపానిసమూల మున్నా లయనీతియావత్ ॥ అకంపాపే చదుఃఖేచేతినైజయస్తి
 అత్ర ॥ అభిధాశేజ్ఞేసరజ్గనాధగురుషు తత్త్వమపహ్నుత్యతత్రమహిమత్వాగోపాత్తై తవాపహ్నుతిః - కైతవాప
 హ్నుతిర్యక్తోవ్యాజాద్యైర్నిహ్నుతేపదైరితిలక్షణాత్ ॥ అథవాఆచార్య గూఢంవిషయంస్వశేషేనామభిఖ్యం
 త్రమహిమత్వాధ్యవసానాత్ - కలయేపాటలిమానంకంచనకఇచ్ఛుకితభువనమహిమానమ్ - కుంజు-మశోకైర్నిచిశం
 కుకలపథంశమ్భుసుకృతసంభారైః ॥ కరుణాశాలికపాలిభాగధేయమ్ - భూమాకోపిభుజ జగదాధరజిస్సిమాత
 మాలాకృతిరిత్యాదావివరూపకాతిశయోక్తిః - రూపకాతిశయోక్తిస్సాన్యస్సగీర్వాధ్యవసానతద్గతిలక్షణాత్ ॥ ఎవ
 మసయోరైకతైర్వివకవిసంరమ్భస్యనియన్తమశక్యతయాసన్దేహసంకరః॥ అత్రసత్త్విదాంత్యాదివిశేషనానిపా
 హంస్యమాశ్రితానామపిత్రదత్తాదిధారణమేవమఖ్యమితి ప్రకాశయితుమ్ - తథాచరమబృహస్పతిః॥ మఖిలాజినదశైవ
 బ్రహ్మచారీతింశ్యతఇత్యుపక్రమ్య - త్విదజ్ఞేనయతిశ్చేతిలక్షణానివృథక్వృథాత్తిస్తరతః ॥ కాణ్డీల్గః ॥ దత్తానిశ్చేదనం
 భృత్యధారయేద్విధిపూర్వకమితి॥ అత్రిః - విజ్ఞంతు వైష్ణవం తేషాంత్రిదర్శనంసచవి ప్రకమ్ - త్రివజ్ఞేనయతిశ్చేతి

వైశ్రుతంశ్రుతో || ద త్రాత్రేయః || త్రిదణ్డయాపథ్యగ్విప్రస్సా త్సాన్నారాయణస్త్వృతః - త్రిదణ్డస్సూజితో యేనవిష్ణు
 సైనప్రపూజితః - అష్టాక్షరేణమ స్త్రోతీత్యం నార యణాత్మనా . సమసోభ భక్తిభావేనవిష్ణురూపీత్రిదణ్డధ్యగిరి || అ
 త్రిద త్రాత్రేయా - కాణాదశాక్యపాషణ్డై స్త్రయీభర్తౌ విలాపితః - త్రిదణ్డధారిణాపూర్వం విష్ణునారక్షితాత్రయ
 తి || పరీతః - విష్ణురూపంత్రిదణ్డాఖ్యం సర్వధాధారయేద్యతి - కుర్యాత్ప్రీదణ్డగ్రహణం కాలక్షేపం సకారయేది
 యతః - కేశమాలాన్సమగ్రస్థిం స్త్రిదణ్డావైవణవాన్య తః - ధారయేదితీశేషః || ఎవంజాతీయకాః పరశ్చ రాస్త్వ
 తయః ప్రథనైసహవిస్తసభయాదుదాహ్రియ నై || సస్వేకదణ్డీత్రిదణ్డీవేతిబాధా యనా దివచనై స్త్రీదణ్డై కద్యయో
 య్వికల్పితః - గురులఘునో స్తుల్యవికల్పయోగాత్ - బాధాయనాదిసా మాన్యవచనపీకల్పితై కదణ్డధారణన్య
 త్రిదణ్డాలాభరూపాపద్విషయకతయా - త్రిదణ్డంవై ణవంసామ్యం సత్వవం సమవర్వ కమ్ - వెష్టితంకృష్ణగోవాలక
 జ్ఞాప్తచతురజ్గులమ్ || నద్వైజలపవిత్రేవా త్రిదణ్డేవా ప్రమాదతః - ఎకంతువై ణవందణ్డంపాలాశం బైల్వమేవవా -
 గృహీత్వావిచరే త్రావద్యావన్న స్యాత్ప్రీదణ్డకమితి - యావన్నస్యస్త్రయోదణ్డా స్తావదే కేనపర్యటేదితిచహారీత
 మేధాతిధిభ్యాంవ్యవ స్థాపనాత్ - ఎవంచయావస్త్ర్యేకదణ్డధారణవిధాయకవచనానితాన్యా పద్విషయై కదణ్డధార
 ణపరాణీతివ్యవస్థాప్యం - శాట్యాయనికోపనిషది || అథయచ్ఛ్రిష్టా వరమంసనాః సమిత్య ప్రక్రమ్యపర మహంసా
 శ్రమం సంప్రవిశ్యయథోపపత్తిం ఘృణమాత్రాదధానః - అత్రశ్లాకౌభవతః - త్రిదణ్డముపవీతం చవాసకౌపీనవేష్ట
 నమ్ - శిక్యంకవ చమిత్యేతద్భిభృయద్యా వదా యుషమ్ - త్రిదణ్డంవైష్ణవంలింగంవి.పాత్రాణాం ముక్తిసాధనమ్ -

సర్వాణంసర్వధర్మాణామితేవదానుశాసనమిత్యాన్నాయతే ॥ తదేవంత్రిదణ్డధారణస్య ప్రత్యక్షశ్రుతిసిద్ధత్వాదా
 ప్రతమబహుస్త్పత్యుపబృంహితత్వాచ్చత్రిదణ్డధారణమేవవత్సర్థంఽరివౌ ॥ జకానామవిశేషేణముఖ్యమేకదణ్డధా
 రణంత్యముఖ్యమావద్విషయంచేతసిద్ధిమ్ - ఎవమువవీతధారణమవితకైవ శ్రుతిసిద్ధంస్త్పతంచ - యథాహవసిష్టః
 యజ్ఞోపవీత్యుదకకమణ్డబలుహస్తభత - అజ్గిరాశ్చ - యతీనాం త్రిణిశుక్లానిభవన్త్యై తానినిత్యకః - యజ్ఞోపవీతంచ
 క్షాశ్చతధాజస్తనివారణమితి - శౌనకోపియువాసువాసాగృతివాసస్సఖామెగోపామెత్రిదణ్డంగృహ్సఃతేచ్యంయో
 గావ్యజ్ఞేమహాఇతియజ్ఞోపవీతమితి - మోక్షాశ్రమేస్త్పతంచస్త్రంరక్తయధాతుంజితమ్ - కాగ్యంయజ్ఞోపవీతంతు
 సితంచవగుణాన్వితమితి ॥ సామాన్యతస్తుయజ్ఞోపవీతత్యాగంనిషేధనిస్త్యగారః - యథాహమథాతీథిః - గృహీ
 తంతుత్రిదణ్డాదిమవినప్తంచసంత్యజేత్ - సముద్రంగచ్ఛస్వాపాతిషన్తప్తంప్రక్షిపేజ్జలే - ప్రక్షిప్యచాన్యదాదద్యా
 స్థాయత్యాగ్యప్రణవేనవా - తచ్చంమోరిత్యుపవీతమల్లిక్తాద్వైకమణ్డబలుమితి॥ఉపవీతత్యాగప్రత్యవా యమత్రిస్త్య
 రితి ॥ బ్రహ్మసూత్రంత్రిదైవత్యంబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకమ్ - పరిత్యజన్తియేవిపామోహఃపరోక్షసజీవినః - స్వగం
 నపరగమాన్తాభ్యాంప్రమ్యతానైసంశయభతః॥అన్యచపరివ్రాజమధిశత్రైవప్రవృత్తత్వాత్సామాన్యవచనోపిప్ర
 కృత్యోపరివ్రాద్విప్రవరోపనాయ - సామాన్యబోధైశ్చేతస్సంశ్చయేవాసామాన్యత్ - తథాహమృత
 నానన్యరిత్యగేనద్యేషామాశ్రమిణాంపతనమేవాహ ॥ బ్రహ్మసూత్రపరిత్యాగాచ్చగ్నిపత్తచార్యసంహితా - మతిహ
 ద్యావపతితస్తస్త్యతూత్రంతుసంత్యజేదితి ॥ తత్పరిత్యాగేపాగ్నిత్యానిచణమూహిత్వ్యంతై - తథాచారిః - స్వ
 ద్యావయజ్ఞోపవీతంతుపశ్య - పృథాగేనమాహదేదితి ॥ సముద్రంనిర్వృత్తయజ్ఞోపవీతంవిష్ణుదేవత ద్యుగోగ్యవచన

అచేన్నసఖాసనిత్యపురాణవస్త్రయన్తోపవీతకమణ్డలూన్సంత్యజ్య నవాన్యహ్య శ్రమంప్రవిశేదితిత్రుజ్యైవత్యాగ
గ్రహణయోఃపురాతననూతనవిషయతయాన్య నవేతుమేవవ్యక్తావనెనవిరోధాభావాత్సామాన్యయజ్ఞోపవీత
శబ్దస్యపురాణత్వవిశేషతేపర్యవసాయయి తుముచితత్వాన్నహింస్యాదితవత్సామాన్యనిషేధస్యాస్మిషోమయం
పశుమిత్యనైవనూతనవిశేషవిధినాప్రతిస్పర్ధితమశక్తైశ్చ ॥ ఎవం చయావన్దియజ్ఞసూత్రత్యాగవిధివరాణీవచాంసి
తానిసర్వాణిపురాణబ్రహ్మసూత్రీత్యాగవరాణ్యైవేతివ్యవస్థావ్యం. అన్యథోదాహృతప్రమాణవ్యాకోపస్సప్త
ఎవ ॥ యత్తువిజానయోగినాయజ్ఞోపవీతధారణంవైకల్పికంయజ్ఞోపవీతంవిసృజేదితి త్రుతేతిత్కుక్తమ్ - తదపిత్యా
గప్రాయశ్చిత్తస్తరణాద్వికల్పానంభవాత్సవతురక్షణాభివేశకారితమిత్యనాదరణీయమ్ ॥ అనైనైవన్యాయెసశి
ఖావర్జనమవ్యసంపన్నమ్ - తద్వపసనిషేధస్తరణాత్ - తథాచలిఖతః. ఋతుసంధిశుసర్వత్రచాతుర్త్వాస్త్యస్తరంవి
నా - పార్జునాస్యాంశిఖావర్జంముణ్డయేతశిరోయతిరితి ॥ మేధాతిథిః ॥ కక్షోపస్థశిఖావర్జం ముణ్డయేతశిరోయతిరితి
అత్రిః - నప్రయాయాచ్చతుర్త్వాసాన్వవనంకారయెన్నచ - ఆరమ్భాద్వాసదినయోర్వాపయేద్యవనై ౨పితు - అఛః
కర్ణశిఖాక్షీభూరోమాణినహిజాతుచిదితి . శిఖావపనెప్రాయశ్చిత్తంస్తరణిగాలవః ॥ త్రిస్థానలూమవపనంకృత్వా
ప్రాజాపత్యంకృత్వాప్రాణాయామశతంకుర్యాదితి. నమముణ్డశ్శిఖీవేతివికల్పస్తరణాత్పశిఖంపవనంకృత్యేతిపశేష.
స్తరణాచ్చ శిఖావర్జనాసిద్ధిరిచేన్నైవమ్ - ముణ్డశ్శిఖీవేత్యా వికల్పస్యాపిత్రిదణ్డైకదణ్డధారణవికల్పవస్తుఖ్యాముఖ్య
తయైవనిరోధవ్యత్వాత్ - సంభవతిహి కేసాంచిద్వ్యాధ్యాదినాశిరిసికేశానుత్పత్తిః. అన్యథోదాహృతబహుస్త్వ
తివచనవిరోధాపత్తైశ్చిఖావపనెగాలవనెప్రాయశ్చిత్తస్తరణాచ్చ ॥ తథాచముణ్డశ్శిఖీవేత్యత్రవాశబ్దశ్చర్థకః - ము

జ్ఞోభవెచ్చిభవభవత్ - శిఖావర్జము పుకేశోభవేదిత్యర్థః శిఖావపనమ న్తరేణాపివవసేముణ్ణశబ్దస్త్వైతికానై రేవ స్ర
 యు క్తః . పౌర్ణమాస్యాంశిఖావర్జంముణ్ణయేతశిరోయతిరిత్యాదిషు ॥ శిఖావృత్తిరిక్తాంశవప నేమిముణ్ణశబ్దప్రయోగా
 న్ను ణ్ణవపనశబ్దయోఃపర్యాయవదవిశేషతోపపాదనాచ్చసామాన్యోముణ్ణశబ్దస్థిఖావృత్తిరిక్తవిషయఇతివ్యవస్థావ్యః .
 సశిఖంపవనంకృత్యైత్యేతదపిసవిష్టరమన్నంఘజ్ఞీతేత్యాదివత్ . తథాచయథాసశిఖంశిరోభవతితథావపనంకుర్యా
 దిత్యర్థః . అతశ్చతుర్భురపిపరివ్రాజకైరుపపీతమవశ్యంధార్యంతిదణ్డశేఖేచముఖ్యతయాపరిగ్రాహ్యైతిసిద్ధమితిచక్
 విస్తరస్తు ప్రమేయమాలాశతదూషణ్యా దిషుద్రష్టవ్యః ॥ సోర్ధవృష్టా ఇతివిశేషణేనమహాభాగవతోత్తమత్వం
 సూచితమ్ ॥ ఇదంచచక్రాజ్ఞు నాదీనామప్యవలక్షణమ్ ॥ తథాచయజుషికరశాఖాయామ్ . అర్చనాదాయజమూ
 రైర్ధృతోర్ధ్వఘణ్డోద్విజోత్తమః . కలంతారయతేనవనగచ్ఛేత్పరమాం గతిమితి . ఋగ్వేద - ఊర్ధ్వరేఖందన
 దూర్ధ్వలాకంయాత్యనైవిష్ణుమిత్యాది - శతపథబ్రాహ్మణేశుక్లయజుషి ॥ అధికాత్యాయనైతిహేమావాచవరంబ్రహ్మ
 త్యేకోదేవఇత్యారభ్యత స్తంచక్రంద్విఘ్నశిధార్యమిత్యూర్ధ్వపుణ్డ్రీమాలిఖేత్తస్తాద్విరేఖంభవతీత్యాది ॥ పాచ్చైయ
 కణ్డలగ్నతులసీనలినాక్షమాలాయేదాహుమూలపరిచిహ్నా తశశ్శవక్రాః . యేవాలలాటఫలకేలసదూర్ధ్వపుణ్డ్రాస్తై
 వైష్ణవాఘనమూనుపవిత్రయస్తీత్యాదిశ్రీమత్సచ్చరితరక్షాదావిస్తరః ॥ ఇదంచత్రిష్టప్పన్నసినస్తోత్ర త్రిశతతమం
 వృష్టిమ్ . ర్భృతగోగోగదితంసానుగ్రాఖ్యమితితల్లక్షణంజ్ఞేయమ్ ॥ సానుగమితిసామైవపూర్వవత్సంఖ్యాపిసూచి
 తేత్యవధేయమ్ * ॥ ౧౫ ॥ *
 ఎవంశ్రీరక్తనాభబ్రహ్మతస్త్రిపరకాలమహాదేశికేన్యస్తభరాణాంచేతనానామ్ . గహరకహరేదేవస్తీష్ఠన్నీచద్వీప

ర్షి కానివతితనిజావత్యాదిత్వావతీర్ణపితృక్రమాత్ - ధమనిమిహనస్తస్మిన్మలైసంవశతాధికామక్య తకపురప్ర స్థా
పార్థంప్రవేశయతిప్రభుః ॥ జ్వలనదివసజ్యోత్స్నాపితో త్రాయణవత్సరాన్నవసతవసప్రాప్తయోంశూన్మగ్రమా
దచిరద్యుతిమ్ - జలచరపతిం దేవాధీశంప్రజాపతిమాగతస్తరతివిరజాందూరై పాచ స్తతఃపరమద్భుతమ్ ॥ పితృపథఘ
టియన్త్రారోహణవరూపవిభ్రమైర్విరయవదవీయాతాయాత క్రమైశ్చనిరస్తరైః ॥ అధిగతపరిశ్రాంతినాజ్ఞాధరై
రతివాహ్యనస్సుఖయతినిజచ్ఛాయాదాయాన్వయంహరిచన్దనః ॥ వితమనివదేలక్ష్మీకాన్తంవిచిత్రవిధూతికం సచి వగమి
తస్సంపద్యావిర్భవత్సహజాకృతిః - స్ఫుటతదవృధక్సిద్ధిసిద్ధ్యద్భుతాప్తకతత్ఫలాభజతిప రమంసామ్యంభౌగనివృత్తి
కథోజ్జితమిత్యాచార్యానుగృహీతరీత్యాశరీరావసానైవశ్యంభావ్యమర్చి రాదిమార్గైః దేశవిశేషంప్రాప్త్యపరి
రజ్జనాథశ్రీమద్భ్రహ్మతస్త్రిన్యస్తభారాయాతాహ్యర్చిరాద్యాః । వద్యయామోదవైధామితస్త్రిన్య
త్రపూర్వైసాధ్యాస్సన్తిదేవాః ॥ ౧౬ ॥

పూర్ణబ్రహ్మనుభవరూపంఫలంవదన్మువసంహరతి॥రజ్జేతి॥రజ్జనాథశ్రీమద్భ్రహ్మతస్త్రిన్యైతాచార్యైః - న్యస్తభారాః -
అప్చితాత్వాత్త్రీయభరాశ్చైతనాఃఅతంవశరీరావసానైఅర్చిఃఆదిర్యస్యాస్సా అర్చిరాదిః - తయావద్యయాఅర్చిరా
దినాతత్పరిధితేః - అర్చియోహరమ్నాఆచార్యమాణపక్షమాచార్యమాణపక్షాద్యాకషడుదజ్జేతిమాసాంస్తాన్తా
నైభ్యస్సంవత్సరం సంవత్సరాదాదిత్యమాదిత్యాచ్ఛన్ద్రమసంచన్ద్ర మసోవిద్యుతంతత్పు రుషోమాసవస్సంసా
స్త్రిహ్మగమయత్యేషదేవపథోబ్రహ్మపథఇత్యుక్తయాసరణ్యాసరణిఃపదధిః పద్యైత్యమరః - యా తాస్సన్తః త
స్మిన్మధ్యామి. సహస్రస్థూణేవిమితేదృశ్శక్తయత్రదేవానామధిదేవఆప్తైశ్చిత్రైశ్చిత్రైశ్చ నైపరమపదఇత్యర్థః - మో

జ నై - పరంజ్యోతిరుపసంపద్యస్య సయాపేణాభినిష్పద్యతే - సంపద్యావిర్భూ వస్సే వసశబ్దాదిత్యక్రీత్యావి
 ర్భూతస్వస్వరూపాః చాప్తా ఇతై మినిరుపన్యాసాదిభ్య ఇత్యక్రీత్యాఅపహతపాస్త త్వాది చాప్తా గుణాష్ట
 కమువలభ్యనిరంజనః పరమంసామ్యముపై తిమమసాధ్యమాగతాః భాగమాత్రసామ్యలిజ్ఞాచ్యేత్యక్రీత్యాప్రా
 ప్రపర బ్రహ్మ పరమసామ్యాస్వచ్ఛందైంకర్యవర్యస్తపరిపూర్ణపర బ్రహ్మ నుభవరూపము కైశ్వర్యలాభేనానందం
 ప్రాప్నువ స్తిత్యర్థః ॥ కీదృశంతథామేత్యతఆహ - యత్రైతి ॥ యత్రయస్మిన్ భామ్నిసూర్యై అనాద యః అస్పృష్టసం
 సారగన్ధాః - సాధ్యాః ప్రాప్యాః డేవాః అన స్తగరుడవిష్వ క్సేనాదయస్సూరయః సన్తి - తస్మిన్ భామ్ని మోద స్తఇ
 త్యన్వయః ॥ తద్విజ్ఞానః పరమం పదగ్ం సదావశ్య నిసూరయ ఇత్యాదికమి హానునన్ధేయమ్ - సన్తిమోద స్తఇత్యుభ
 యత్రాపివర్తమాననిర్దేశస్సూరీణాం నిత్యత్వమ్ - ఎ వదేవవభో బ్రహ్మ వభవేనప్రతిపద్యమానా ఇమం మానవమావ
 ర్తం నావర్త నైనావర్త నై - నచపునరావర్తతే - మాముపేత్యతుకౌ నైయపునర్జన్తవద్యతే. అనావృత్తిశ్చబ్దాః త్రిగు
 తిస్తృతిసూతోక్తప్రకారేణముకానామపునరావృత్తిం చవ్యజ్ఞయితుమ్ ॥ ఇదం చవక్షిచ్ఛన్దస్యైకత్రింశదు త్తరశ
 తతమంవృత్తమ్ . అస్యచర్మరగౌచేజ్జేయాకాలికాఖ్యేతిలక్షణం కల్పనీయమ్ ॥ శాలికతినామైవవృత్తసంఖ్యా
 ౧౩౦.

సిసూచితేతిశ్చయమ్ * ౧౬ ॥*
 అగ్రై తావ స్తంకాలమసత్కల్పతయా వస్థితోపీదానీమేవమాచార్యస్తుతికరణేనల్భస త్తాకఃకృ తాథ తాంలభేయ
 త్యనుసందధానస్వముఖోద్గతయా స్తుత్యాచార్యముఖోల్లాసమభ్యర్థయతే ॥ అచార్య స్యైతి॥ అస్యాచార్యస్య శ్రీమ

ప్రజ్ఞానానామప్రకృత్యంతస్త్రివ్యతస్త్రివరకాలమహాదేశికస్య. వరమపురుషతామ్ - ఉక్తప్రకారేణమహాపురుషత్వమ్ . సత్యం
యథాతథాఖ్యాపయన్ ప్రథయన్ ఖ్యాపనసహేతునైత్యర్థః. లక్షణమోత్సాహః క్రియాయాగతిశతా. అర్జునస్య సతీత్యా
దావివఫలమిహ హేతుః - నూత్నదుర్గభిరన్వితా మితమధివసతీతినూత్న దుర్గాధివాసీ. అనెనభయంతంకాలంయ
త్రక్వచిత్కోతే-వస్థితత్వేనాత్యంతాసత్కల్పత్వంసూచితమ్ - తేన-ఏకాన్తీవ్య పడెష్టవ్యోనై వగ్రామకలాదిభిరితి
సషేధానవకాశః - శ్రీమచ్ఛ్రీకై లతాతాభిధకృ తితనుజఃశ్రీశైలవం శభవతాతార్య సూనురిత్యర్థః - అనెనస్య

ఆచార్యస్యా స్య సత్యం వరమపురుషతాం ఖ్యాపయన్నాత్మభక్తిశ్రీమచ్ఛ్రీకై లతాతాభిధకృతిత
నుజోనూత్నదుర్గాధివాసీ. పద్వైకృష్ణకవిర్ద్వదశభిరముమదస్సూక్తపాదాన్యపాదైరస్తాద్యై
నభూయాద్దురువరవదసామ్నోరుపేహాల్లాసభూమా
॥ ౧౭ ॥

స్యా సత్కల్పత్వేవివంశప్రభావాదీదృశోద్యోగభివ్యజ్ఞీతమ్ . జనకనామనిర్దేశక - దాసోహంకోసలెన్ద్రస్య
త్యు పక్రమ్యమారుతాత్మజభితికైంకర్య ప్రవృత్తేనహనుమలాస్య జనకనామ్నోనిర్దేశభవ - అసోఘటయన్ నిపితరః
ప్రసృత్యన్ నిపితామహః - వైష్ణవోసంకులజాతస్సనస్సంతారయిష్యతి - అపినస్సకులజాయాత్సర్వభావేనయోహ
రిం - ప్రయాయాచ్ఛరణంవిష్ణుం దేవేశం మధుసూదనమిత్యాద్యుక్తన్యాయేనైదృశకైంకర్యప్రవృత్తేనస్వేనతస్యా
పిక్వతార్థతానిష్ఠస్సైతివ్యజ్ఞయితమ్ - కృష్ణభితికవినామనిర్దేశః - సచజయత్యతిబలారామభిత్వ పక్రమ్యస్వస్యా
మిగుణనామసంకీర్తనం విరచయ్య దాసోహం కోసలెన్ద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్షణః - హనూమాశత్రుసైన్యా
సాంనిహస్తామారుతాత్మజభితిహనుమదుక్రీత్యా తాదృశకైంకర్యకరణజనితానన్దేన. కృష్ణభితిమాతాపితృ

భ్యాంధ్విష్టం నామచమమజగదాచార్యస్తవనైసర్వ భూమ్యా నన్దయితృత్వాత్కంఠంచదన్వ ర్థమాసీతిద్యౌతయి
తుంచేతిబాధ్యమ్ ॥ యదాహుఃకృషిర్భూవాచకశ్చబ్రూణశ్చనిర్వృతివాచకఇతి॥ తేనస్వామిన్యాత్మనివేజ్కృతేశ్వరక
వేస్సేనార్పితోయంభరణత్యాద్యాచార్యశ్రీసుక్తిమభగార్పణాదానామగ్రహణాచారదర్శనాత్ అసానామాహ
మస్తీతిస్వం నామపరికీర్తయేదిత్యభివాదనభవస్వ నామకీర్తయేత్కావ్యే కవిఃకావ్యవిచక్షణఇతికావ్యేకవినామకీర్త
నవిధానాచ్చ-ఆత్మనామగురోర్నామనామాతికృపణస్యచ - శ్రేయస్కామోనగృహ్ణీయాదితినామాన్యనిషేధస్యా
తానవకాశఇతిధ్యాయమ్ - ఆత్తభక్తిః - స్వీకృతభక్తిస్సక్ - అనెనభక్తైరణ్వభ్యుపాసీతంప్రేష్టాభూర్యేవజా
యతే - పత్రంపుష్పంఫలంతోయంయోమేభక్త్యాప్రయచ్ఛతి - తదహంభక్త్యుపహృతమశ్వామిప్రయతాత్మనః -
అన్యశ్చుద్ధాదపాంకుమ్భాదన్యత్వాదావనెజనాత్ - అన్యతుశలసంప్రశ్నాన్నచేచ్ఛతిజనార్దనఇత్యుక్తరీత్యా
స్వవిరచితస్తవస్యాచార్యానుగ్రహ్యత్వానుగుణమాధుర్యాదిగుణవైభుర్యేపిభక్త్యేకతానతయాగ్రథితత్వేన-స
వాన్విసర్గోజనతానువిస్లవోయస్త్రికప్రతిశ్లోకమబద్ధవత్వపి - నామాన్య నస్తస్య యశోహీతానియచ్ఛృణ్వన్తిగా
ణైర్విగృహ్యన్తిసాధవఇత్యుక్తరీత్యాచార్యగుణభూయిష్ఠతయాచండపాదేయత్వంసూచితమ్ - కించస్తువన్నపే
యమహాత్మ్యంభక్తిగ్రథితరమ్యవాక్ - భవేద్భక్తిపత్తిదిదుష్పాప్రిప్రప్రభుకారుణ్యభాజనమిత్త్యుక్తప్రకారేణస్తోతుః
కవఃస్తవప్రతిపాద్యాచార్యవరమానుగ్రహణావలంబ్యుపహృతభక్త్యంభావీతిద్యౌతయి - అనైనైవకవేరదామ్భికత్వ
మపిధ్యుతమ్ - భక్తివైభుర్యేతుభూర్యస్యభక్తోపహృతంనమేతోమాయకల్పతే - పృథివీంరత్నసంపూర్ణాయ
కృష్ణాయప్రయచ్ఛతి - తస్యాస్యస్యమనస్సుస్యసులభీనజనార్దనఇత్యుక్తరీత్యాస్తూత్యాప్యాచార్యానుగ్రహణ

దుగ్ధభిక్షస్యతే || అముమాచార్యమ్ - ద్వ్యధికాదశద్వాదశ - తై - ద్వ్యష్టనస్సంఖ్యా యామబహుప్రవ్యాసీ
త్యీరితిద్విశబ్దస్యాత్వమ్ - అదస్సన్తస్య పురుషసూక్తస్య పాదఎవలస్య పాదశ్చతుర్థచరణోయేషాంతైఃపురుష
సూక్తస్థకతివయముక్చరణఘటితాన్త్య చరణై రితియావత్ - పద్వ్యైశ్లోకైః - అస్తాదితియత్ - తేనస్తవసేనగురువ
రపదనా మ్పొరుహస్య ఆచార్య సార్వభౌమముఖారవిందస్య ఉల్లాసఘామాఅనుగ్రహవికాసాతిరేకఃఘాయాదిత్యా
శాస్తై - గురుగ్గరీయాస్పితృతోమాతృతశ్చైతిమెమతిః - ఉభాహిమాతాపితరౌజన్మస్య వోపయుజ్యతః - శరీరమేవ
స్సజతఃపితామాతాచభారత - ఆచార్య శిష్టాయాజాతిస్సా సత్యా సాఽజరామరా || తస్మాత్పూజయితవ్యా శ్చ

ఇతిశ్రీమచ్ఛ్రీనివాసబ్రహ్మతన్త్రీపరకాలమహాదేశికేంద్రీకృ పాకటాక్షవీక్షణలబ్ధజ్ఞానస్య తచ్చరణౌ
రవిందదాప్యై కథనస్య శ్రీమదభినవదుర్గపురాభిజనస్య శ్రీశైలకృష్ణకవేకృ తిమ ఆచార్య వేదపాద

స్తవాఖ్యఃప్రబంధఃపంచవింశః || శ్రీమద్ద్రగ్జినాథబ్రహ్మతన్త్రీపరకాలమహాగురవేనమః || ౧౦౮ ||

సంవిభాజ్యా శ్చయత్నతః - గురువోఽర్చయితవ్యా శ్చపురాణంధర్మమిచ్ఛతా - యేనప్రీణాతిపితరం తేనప్రీతఃప్రజా
వతిః - ప్రీణాతిమాతరంయేనవృధివీతేనపూజితా - యేనప్రీణాతిచాచార్యం తేనస్యా ద్భ్రష్టపూజితమ్ - మాతృ
తఃపితృతశ్చైవతస్మాత్పూజ్య తమోగురుః - ఋషయశ్చహిదేవాశ్చప్రియ నైపితృ భిస్సహ - పూజ్య మాసేషుగు
రుషుతస్మాత్పూజ్య తమోగురురితిశ్రీమన్తహాభారతేఆచార్యప్రీతేరేవభగవతీ ౨ తివర్య న్తసర్వప్రీతిపాతుతోక్తః
పరమపురుషార్థార్థిభిస్సైవావశ్యమాశాస్యేతిభావః - అనేనసాక్షికత్యాగోనుసంహితఇతిశ్చైయమ్ - ఉల్లాసఘామేత్య
ైవైనిద్దేహోమజ్జశఘాయ స్తావర్థః || మజ్జశాదీనిమజ్జశమధ్యానిమజ్జశాన్తానివ్రథన్తఇతిభావణాత్సగ్ధరావృత్తమ్ || *

భీతిః । శ్రీమచ్ఛ్రీనివాస బ్రహ్మత స్త్రైత్యా ద్యా చార్య శ్రీనామ్నాకవర్వ్యపదేశ స్తు. విష్ణునావ్య వదేష్టవ్య స్తస్య
సర్వంసంపదహి - వసిష్ఠవ్య వదేశినభివత్తదమ గ్రహ్లా కాయతనస్తాకత్వంజ్ఞావయితుమ్ - అభివదదుర్గపురం అ
భిజనోయస్య సః - యత్రపూర్వైరుపిత్తంసోఽభిజనః॥ వచ్చివింశానాంపూరణఃవచ్చివింశః తస్యపూరణభిదత్ -
అనెనతఃపూర్వంశ్రీమత్పరకాలగురువిజయప్రభృతయఃప్రబద్ధాశ్చతుర్వింశతిరనెనగ్రథితాభితిసూచితమన్యస్సర్వం
సుగమమితిసర్వమనవద్యమ్ ॥ స్వవిరచితవేదపాదస్తవవివృతింసూత్తుదుర్గకృష్ణకవిః ॥ అకురుతయ శ్లోకచిరాత్ప్రీ
ణాతుహయాననోగురువరాత్మా ॥ ఘనదయమితియు క్తశాలివాహేశకెన్దిశ్చోచ్చరదివిరచితోసావెధతాంచి ప్రభా
నా॥ కృతిగణభహాకృష్ణోదీరితేవేదపాదస్తవభిగదితోయంవచ్చివింశఃప్రబద్ధః॥ ...* ...* ...* ౧౮ ॥ *

ఇతిశ్రీమచ్ఛ్రీనివాస బ్రహ్మత స్త్రై పరకాలదేశికెన్ద్రీకరుణాకటాక్షపీఠాధిగతజ్ఞానస్య తచ్చ
రణారవిన్దవరివస్యైకధనస్యశ్రీవైష్ణవదాసస్యశ్రీమచ్ఛ్రీశైలకులజన్మనఃప్రత్య గ్రదుర్గపురా

భిజనస్య శ్రీమత్తాతార్యకృష్ణామృతందనస్య శ్రీకృష్ణక. వెంకటేశుఆచార్య వేదపాద
స్తవాఖ్యైప్రబద్ధ వ్యాఖ్యా ప్రపన్న కర్ణరసాయనాఖ్యా సమాప్తిమ గ మ న్.

శ్రీమతేరణ్ణాథ బ్రహ్మత స్త్రై పరకాలమహాదేశికాయనమోనమః.

(శుభమస్తు)

(శ్రీహయగ్రీవాయనమః)

(ఆచార్య గద్యమ్)

శ్రీమద్రజననాథబ్రహ్మ తస్మై పరకాలమహాదేశికచరణారవిందాభ్యాం నమోనమః ॥ షట్టస్త్రిపారదృశోత్తమ
బుధమకుటీకోటిసిరాజ్య మానశ్రీమత్పాదారవిందేశరణగజనతానందనాడినమాభే ॥ శ్రీమద్భాష్యార్థసిద్ధాంతవితరణ
తోదర్శితశ్రీముకుందైరజ్ఞైస్త్రాబ్రహ్మతస్మాదీమపదకలిజిద్దేశికమేస్తుభక్తిః ॥ ౧ ॥ ఇదాసీముదారతరవదావదమదా
వళిమదావళవిదారణనిదానావదాతమతినదాద్య తవాణీనఖర శ్రేణీశిఖరపోదస్త ప్రశస్తస్యశస్తతి మోక్షికకన్దా
వతంసితసకలలొక తాస్వర్థితగురుసింహభావవైభవమ్ - దివ్యవిగ్రహస్తరుజ్జుమ్భమాణసత్వ గుణప్రకాశకాశప్ర
సూనమజ్జర్యే వసంజరీజృభ్య మాణయాశిఖయా నైసర్గికిమాన్వేనశ్చ చితామివ ప్రకాశయంతమ్ - నిజచరణారవిందశ
రణాగతేభ్యశ్చైతనైభ్య ఉభయవిధవిఘాతివితరణేనోభయభోదశ్చ తశిఖరముస్త్రీలితయేవయశోరేఖయా - అథవా
ఎకరూపమఖిలనద్వృత్తాదిమంసర్వ గురుక్లామ్య మెతచ్ఛ్రీవృత్తమితిసూచయితుం సకతూహలమతి నావాణీపతి
నానత్వగుణఘటికాఖణ్డైసలిఖితయేవగురుత్వ బాధికయా రేఖికయా - ఆహూన్వీ న్నమతావదేకాధికాఃపజ్చదశకలా
స్త్రాఅప్యా గమాపాయిన్యోమత్తోప్యే షనిరస్తరం చతుర్గుణితకలాపరిపూర్ణోగురువరముఖవస్త్రీ మాభివ్యసపా
యకలాజిఘ్న త్తయా ౧ వైవస్వత్య బాలకలా నిధి రేఖయేవసముదశ్చితోభయవిధశిఖయాసితమృద్ధాగ్న్వ పుష్కరైఖ

యా - అశ్రాస్త్రభుజ్జనజ్జకలుషశిశమయిషయాసెవమానయెవకెతకీకుసుమరెఖయా ఆపెలాస్విదువనస్సజనమతి
 చాపలనిరాకృతినిపుణోగురుధురీణోసావితిన్జె జమపిచాపలమపహరియతుంకృతోవనదనయెవవిద్యుల్లతయా నిఖిలదు
 రితపిశాచనిచయదూరోచ్చాటనపటాతరకనకవేత్రలతాయమానయా శ్రీచూర్ణరెఖయాచక్కిలిత్రదివ్యవదనకమ
 లమ్ - విచిన్త్యాస్త్రీయాంజడజాతతాం లూకొత్తరజ్జానదాననిర్ధూనితనిఖిలజనజడభావోసాగురురుద్ధరత్యా వామ
 పీతినమాత్రయద్భ్య మివపజ్జెరుహభ్యా మాకర్ణాన్తవిశ్రాన్తాభ్యాంఽరచితశరణాగతవిపదవనయనాభ్యాం
 నయనాభ్యాంశ్రుతియుగళనతవ్యతివక్తద్య స్థితామివాత్సనఃప్రకటయన్తమ్ - షట్పదవిద్యేషితామహదోషమా
 చార్యవర్యసమాత్రయణాఘామ్నాప్రమార్జయామీతినిశ్చిత్యావత్తీర్ణయా గన్ధఫల్యేవనాసావంశవల్లారవణీయదగ్ధ
 నమ్ - రసనాభిధవద్దరాగసింహాసనాగ్రజెదీప్యమానహయాననపురోనిబద్ధవజ్రమయతోరణావళ్యేవ ఆపెలాస్వి
 నిరజుశజ్జానచన్ద్రోదయోద్వేలాన్తరుదరసమేధమానబ్రహ్మవిద్యాసముద్రపీచిచ్ఛటోత్తిష్టమాక్తికావళ్యేవవి
 శుద్ధస్నిగ్ధముగ్ధతరదశనావళ్యావనోహరమ్ || అనుపదనమున్దివదవదాతతరవన్దహానసున్దరవదనారవిన్దతయా శ్రుతి
 పథోద్వస్తగక్టాయురాజ్జహ్నుమునివరాదపివిశేషప్రచికటయిషయాగక్టామివముఖాదుత్సర్పయన్తమ్ - నవద్వయా
 విద్యాస్తావతత్వన్దిగ్ధయధురంధరోయమితిబాధనాయవిధినాకపోలఫలకయోవ్యస్తాభ్యాంసవత్వావబాధకరేఖా
 విశేషాభ్యామివశ్రోత్రాభ్యాం నెత్రాణ్యానన్దయన్తమఖిలజనానామ్ఆశ్రమచతుష్టయహృదయాలవాలసమున్ద్రత్ర
 వణవీజామృరితమననమయావృతాభిషేకసంపద్ధితాన్తనిదిధ్యాసాభిధదివ్యలతాప్రతానాన్తనితాన్తనితాయమా
 నైస్సవచ్ఛన్తంబహుద్వివ్యవిగ్రహయస్థిమావెష్టయద్భిస్సవచ్ఛసూక్ష్మతమ్నైస్తదీయతస్తుభిరివ ఆపెలాస్విన్తస్త్రిజ

తుష్టయప్రచారనిరస్తరాయతానిమ్నా దనార్థమివసజ్జీకృతై శ్చ తుర్భిర్భగ్రిహ్నసూత్రైర్కనోజ్జహృదయతయా బ్రహ్మ
 సూత్రలక్షణవతుష్టయనిత్యస క్తహృదయతామివాత్మనోవ్యజ్ఞాయస్తమ్ - షట్పదమహామస్త్రీసామ్రాజ్య స్థానమిదమి
 తికౌతుకాదాగతయెవషట్పదమాలికయాస్థూలపరివక్ష్వ జమ్బూ ఫలకదమ్బ రుచివిడమ్బన వ్రతపాలికయాపద్మాక్ష
 మాలికయాశ్రాంతపద్మాక్షవిహరణనిశాంతతామివాత్మీయహృదయస్యద్యోతయస్తమ్ - సఖామమదివాకరొనవ
 రతంహిరణ్మయపురుషా శ్రితమణ్డలతయాద్వాదశాస్త్రతయాచజగతివిజృమ్భమాణాంసంభావనాం మహాతీమవా
 ప్నోతిమమతుయథాయథాపరిపూర్ణతాతథాతథాకళింకృతవమధ్యేభిమ్బమవలమ్బతేప్రకాశంనవద్వాదశాస్త్రతా
 వ్రసిద్ధిశ్చతద్బాల్యవమయాయమపాకరణీయఃకలంకశ్చత్యాశ్రిత్యాచార్యమస్తర్భగవంతంపురుషంతమేవనిధా
 యద్వాదశధాదేదివ్యమానెనచాలనిశాకరేణేవతావత్సంఖ్యాకెనమధ్యదేశప్రకాశమానస్వర్ణవర్ణశ్రీచూఢిలకెన
 స్ఫుటతరసితమృదుార్థవపుణ్డరైఖాకదమ్బేనాభినన్దితసకలలూకలూచనచకోరనికురుమ్బమ్ - భగవత్కల్యాణగుణగ
 ణౌకర్షణసందంశికాయన్త్రికయెవభద్రయావ్యాఖ్యానముద్రయారమణీయదక్షిణశ్రీహస్తతయావిజ్ఞిస్తాద్వైతసి
 ధ్ధాస్తమహాపథవిచరద్యతిపరిబృథదివ్యశ్రీసూక్తిలక్ష్మీచరణౌరవిన్దలగ్నకణ్ఠకానివసమున్నతలయస్తమ్ - ఉతాపూ
 భవమయమహామయనిరవశేషశమననిపుణతమభవ్యదిత్యాషధచూర్ణంప్రపన్నేభ్యోవిశ్రాంతయితుమివాశ్రాంతమా
 బిభ్రాణమ్ . సాన్ద్రముక్తాశ్చీతసద్వంశప్రసూతాశ్చమేనోయోవప్తమ్భగమ్భిరాస్సత్వవిత్రాబుజుస్వభావాశ్చ
 త్యనుగ్రహేణేవసోపదణ్డాన్ప్రీన్వేణుదణ్డాన్దధానమ్ . యతిత్రోణీభృదాదిమగురుశ్రేణీజగన్తహితవాణీమనోజ్ఞత
 దవేణీపరిష్కరణనాణీయస్తరరత్నాభరణనిధానసంపుటకనైవపుస్తకేనస్తబకితేతరశ్రీహస్తపల్లవమ్ ॥ ఉదయమా

నతరణికిరణభిన్నారుణామ్బుజవిడమ్బునప్రభాడమ్బు రెణకాషాయామ్బు రెణపరిపీతదివ్యవిగ్రహతయానిజతనుజ్ఞాత
 గ్నాదప్య తిశయితతమనాదాన్య కఇతిప్రమోదవతాభానుమతానిజకరైరివక్తృతపరిరమ్భణమ్ ॥ ఆహౌస్వీత్ - ధా
 మనిధిరేవలూకచాన్ధవః - పరమహంసోనిత్య మభ్యు దయందధాతితదస్యసన్ని ధావేవమయానవరతంవ త్తితవ్యమి
 త్యనురాగాత్కృ తసానిధ్య యేవప్రాభాతికసన్ధ్య యానుసంధీయమానవరిచర్య మ్ - ధాతురాగేణేవమహాగ
 జంపరాగేణేవరాజహంసంవిరాజమానమ్ - ఛక్తిప్రప త్తిమార్గసంచరణ శ్రమాపన య నాతపత్రాభ్యామివసకల
 మనీషిలూకమానసమిశ్చిన్ద్రబృ హ్దానన్దసందానశతపత్రాభ్యాంవిద్రుమప్రభాగర్వసర్వస్వహరణాభ్యాందివ్య శ్రీచరణా
 భ్యాంపవిత్రీకుర్వన్తంధరిత్రీతలమ్ - పా పైపివర్ణవ్యత్యయావసరేనజహాతినిజస్వ భావమితిబహుమానానైవవిశుద్ధ
 శీర్షలాలసీయంకరకంసంగృహ్ణానమ్ - నై జదుర్వర్ణవికారతాకలుషమార్జనోర్జస్వ లకుతూహలతయా శ్రీచరణకమల
 మూలంశరణంగతమివరాజతసింహాసనమధితిష్ఠన్తమ్ ॥ అనవరతవిస్మ మరానూనాన్ధ్రదానారమ్భ సముదిత్వ రజల
 ధారాసాగాభిషేకసం వర్ధితకౌతుకోపఘ్ననిఘ్న ని స్సమానసభఃకాయమానోద్వేల్లనదుర్లలితధార్మికతామల్లీ మత
 ల్లీలతావితానవిశోభితయశోభరనిర్భరసారభ్యసిర్భాసిత బ్రహ్మేణ్డభాణ్డమాయతనం శానైరగారందానైరావాసం
 కానైరతిదూరంభ్రానైరగోచరంక్లానైరమోఽధిమనుకమ్బు సుధాయాఃవసన్తసమయం వాత్సల్య మల్లీలతాయా
 స్సాధాగ్రభాగంసౌభాగ్యలక్ష్మ్యస్సా మేరవకన్దరాంసౌశీల్యమణిగణస్యసౌవ ర్ణకర్ణంసౌజన్యకర్పరాజ్ఞ సస్య
 పారావారంపరమానందకౌస్తుభస్యవిపులశౌణంవిద్యా మణీనాంపా సాదం ప్రతిభామహారాజ్ఞాః ఉ దారకేదా
 రమార్జవశాలినస్యసంపదస్సఖాయంసత్య స్య విలాసశాలాంవినయమహాలక్ష్మ్యః ిరవిమణ్డలంరాగతమిస్సా కాం

కేసరిశోరంలోభమ హేభకులస్యమహామాన్త్రికంమదపిశాచానాంవాతూలమసదా గ్రహతూలస్య వినతానందనం
 దుస్ప్రస్థాకృష్ణాహీనామ్ - గ్రీష్మోదయం మోహమహాహృదస్య నారదమివాతిగౌరవపుష్పంకశ్యపమివనిఖిలవిబుధా
 భ్యుదయనిదానంఅత్రిమివదృష్టిప్రకాశితకలానిధివిలాసంభరద్వాజమివమహాచ్ఛవిప్రయాగోత్కర్షహేతుంవిశ్వామి
 త్రమివోత్తమతపస్సమధిగత బ్రహ్మభావంగౌతమమివశతానందజన్మభూమిం వసిష్ఠ మివసకలమనుకులాపదేశపర
 మాచార్యం జమదగ్ని మివవైష్ణవధర్మకృతాదరనందనం - నిగమసముద్ధరణదత్తదీక్షితయామహోహర శ్రీక
 మతావతారతయావిపులకోడతయాపాక్ష్ణాద శ్రీనిదానతయాస్వీకృతమతయాపరశుభ్రాజిష్ఠకీర్తితయాకుశలవర
 ణానందతయాప్రబలభద్రతయాఅకూరవిదురవరదతయాకలిమధనతయాచప్రకాశితదశావతారమివపుణ్డరీకా
 త్తమ్ - సర్వవిద్యత్పురోభాగగణనియమపిపూరోభాగితాగ్ధరహితంవాదరణకుతూహలినమపినవాదరణకుతూహలినం
 సర్వసమున్నతిభాజమపిచిత్తసమున్నతివర్జితమతిదీర్ఘదర్శినమపి శ్రుత్యంతసంచారిదృష్టింరంజితవిషయమప్యరంజితవిష
 యమఖిలజగదానందశీయచర్యంశ్రీమద్రజనాథబ్రహ్మతన్త్రీపరకాలాచార్యవర్యమాపాదచూడంనయనాభ్యాంసం
 సేవ్యచిరేణభలితమనోరథకల్పమహీరుహఃకమవ్యవినన్దమమన్దమానందమ్ * ||౧౧|| *

ధనదకకుభిపూర్వంపాప్యశుక్లాంశుకత్వంకలశభవదిశీధౌహస్తశోణాం శుకస్సృక్ || చిరమ

పిబుధరాశావెత్యసర్వోచ్చభావంలసతిగురుతయాసౌసత్ప్రకాశాయభాస్వాక్ || ౨||

శ్రీమద్రజనాథబ్రహ్మతన్త్రీస్వతన్త్రీపరకాలమహాదేశికభ్యోనమోనమః

శుభమస్తు
శ్రీహయగ్రీవానమః

శ్రీమద్భక్తానందస్వామి పరకాలమహాదేశికపరంపరాయైన మోనమః

శ్రీమద్భక్తానందస్వామి తైఠామతద్దీమతాంవరమ్ । రక్తనాథబ్రహ్మత స్త్రకలిజన్నామకోమలమ్ ॥ ౧ ॥ స్వకృ తనవర
త్పూజర స్తవభావగ్రహణరచితకుతుకానామ్ ॥ లోకానాంప్రీతికృతే స్తోకాంరచయ్యామ్యహంటికామ్ ॥ ౨ ॥ అథత
ప్రభవతస్సాన్వచార్యస్యశ్రీమద్రక్తనాథబ్రహ్మత స్త్ర పరకాలమహాదేశికస్య వాచికంక్షైంకర్యంచీకీర్తుస్తావన్న వర
త్పూజరాఖ్యస్తవమారభమాణః కవిర్హయవదనాచార్య విషయకసమస్కృ యారూపమజ్జలమాదౌ శ్రేయసేనిబ
ధ్నాతి ॥ ద్విశేతి ॥ ద్విజరాజమణ్డలా నైచన్ద్రబిమ్బానైచాస్త్రాణోత్తంససముదయాభ్యంతరేచ-శ్లాఘ్యం-ఉద్ధర్తుమి
ద్విజరాజమణ్డలాన్తశ్లాఘ్యంనిగమోద్దిధీర్గుఃజభావమ్ । హయవదనంసమిక్తగీ కుర్తస్తంచాపిరక్తనాథగురుమ్ ॥ ౧ ॥
చ్చుః - ఉద్దిధీర్గుః-నిగమముద్దిధీర్గుః-గమోద్దిధీర్గుః-మ్యాచిత్యాద్విష్టీయాసమాసః । నిజోభావో-౨వతారాయస్య తం
తథోక్తం - వెగోద్ధరణపాతుత్వాత్తదవతారస్యేతిభావః । అన్యత్రవేదతత్త్వార్థనిరూపణక్షమనిజాభిప్రాయమిత్య
ర్థః-భావస్సతాస్వభావాభిప్రాయచేష్టాత్తజన్మస్విత్యమరః । హయవదనం - తంసర్వ లోకప్రథితవై భవం-రక్తనాథ
గురుంచాపి - సమిధాతోకగ్నీకుర్మఃప్రణమామథత్యర్థః - తుల్యయోగితాలఙ్కారః ॥ వృత్తంగీతిః ॥ ౧ ॥ అభుజశ్లేషి ॥
భుజశ్శ్లేషోద్ధూర్తశ్చ । తేనసంగతోనభవతీతితథోక్తం । విభీషణస్యరావణాసుజస్య-పక్షేవిభీషణానాంశతానాన్త

వశగోసభవతీతితథో క్తం . అవిదితఃవిమానఃవ్యోమయానం | పక్షే అపమానస్వక ర్తృక ఇతియావత్ | అపమాననమి
త్యర్థః | యోనతంతథో క్తం సచావమన్తాభూతానామిత్యక్తరీత్యానకస్యచిదప్యవమ నైత్యర్థః | బ్రహ్మః పరబ్రహ్మభూ
తం . త న్త్రాణాం వెదాదిశాస్త్రాణాం త న్త్రం శాస్త్రైవసిద్ధాంత ఇతివై జయస్తీ | గురుం ప్రథమాచార్యమ్ | అన్యం
శ్రీరక్తనాథం | శ్రీరంగస్థం - పక్షే - శ్రీరక్తనాథంతన్నామానం - బ్రహ్మత న్త్రగురుం శ్రయామీతియోజనా || శ్లోషాశ్చిప్తమ
అభుజక్తనాథసంగతమవిభీషణవశగమవిదితవిమానమ్ | శ్రీరక్తనాథమన్యం శ్రయామ్యహం బ్రహ్మత న్త్రగురుమ్ ||

ప్రాయోమదీయకవనెబహవోహిదోషాభక్తిస్తుచాపలవతీస్తవనెగురూణామ్ | దోషాసుపెత్త్యకవనం ప్రథ
యత్యశక్తుం కింకార్యమన్యకరుజైవగత్తి తెషామ్ || 3 ||

పరకాలకృతసపర్యాచర్యాపర్యాప్తహర్షవివశమనాః | శ్రీరక్తనాథఎవహిపరకాలత్వం స్వయం ప్రపేదెకిమ్ ||

ధికతాద్రూప్యరూపకమలంకారః || పథ్యార్యా || ౨ || ప్రాయ ఇతి || నిగదవ్యాఖ్యానమేతత్ || ౩ || పరకాలేతి || పరకాలేన
తిరుమక్లయాశ్వాదితిప్రథితేనాచార్యేణ - కృతయాసపర్యాచర్యయా శ్రీరక్తనాథప్రప్రకాశీనిర్మాణాదికైంకర్యేణైత్య
ర్థః | అపర్యాప్తేన అనవధికేన హర్షేణ వివశమనాః పరవశానరక్తస్సక్ - తత్కైంకర్య పర్యాప్తఫలవితరణస్య సుఖ
నిరూపణతోపి - సహివశ్యామిసదృశంచింతయస్తీస్థవక్త్రమ్ - మత్ప్రియాఖ్యానకస్యే హతవప్రత్యభినందనమిత్యాద్యక్తరీ
త్యాస్వబుద్ధ్యగోచరతయాకిమప్యవిదన్తితియావత్ | శ్రీరక్తనాథః స్వయమేవపరకాలత్వం పూర్వోక్తాచార్యత్వం ప్ర
పేదెకిమిత్యత్యైతి | తాద్రూప్యపరిగ్రహమన్తరాతత్కైంకర్యనిష్కృయసాన్యసాన్య సంభావ్యమానత్వాది

తిభావః ॥ ఎవంశ్రీరక్తనాథస్యాస్య త్యేతదవతారావలంబునా దేవశ్రీరక్తనాథపరకాలభిత్వముప్యాచార్యస్య సమాఖ్యే
తిధ్యేయమ్ ॥ అత్రభార్గవపురాణస్తపూర్వాచార్యకథానుసంధేయా ॥ వృత్తంగీతిః ॥ ౪ ॥ అధాముష్యనామవైభవమా
హ ॥ కథితి ॥ ఏతత్-రక్తనాథకలివైరిగురోః-నామ-కేనామనాద్రియస్తే । సర్వేషాం ద్రియస్తవైత్యర్థః ॥ తత్రహేతు
మాహ ॥ త్యక్తైతి ॥ సర్వంశ్యక్త్యాపారివ్రాజ్యేతురీయాశ్రమేస్థితమపి- అముంగురుం-యన్నామ-కర్తృ - సజహతి ॥
అతో-స్యనామ్నోనిరతిశయవైభవత్వాత్సర్వోష్ఠపజీవ్యత్వమితిభావః ॥ అస్యాచార్యస్యశ్రీరక్తనాథభిత్వేవప్రాచీనా

కేనామనాద్రియస్తేనామైతద్రక్తనాథకలివైరిగురోః । త్యక్త్యాసర్వంస్థితమపిపారివ్రాజ్యే జహతియన్నగు
రుమముమ్ ॥ ౫ ॥ సర్వస్తాదప్యధికంనామైవహిరక్తనాథభిత్వస్య । గురురేతద్యన్నజహివపిసర్వపరిగ్రహత్యాగే ॥
యో-యోధ్యాంపురమధ్యవాసనుచిరంరామావనీశాన్చి తఃప్రాక్సోయం ముఖభేదతఃకలియుగేరీమావనీ
శాన్చితః । తామేవాధ్యవసత్పురీమథగతస్సహ్యత్వజాయా స్టటంకంచిత్పుణ్య జనంపరంవ్య పదిశఞ్చీర్ష్యర
క్తనాథో-ధునా

॥ ౭ ॥

శ్రమనామధేయమితిధ్యేయమ్ ॥ వృత్తమార్యాగీతిః ॥ ౫ ॥ ఉక్తమేవార్థంభక్త్యస్తరేణాహ ॥ సర్వస్తాదితి ॥ సర్వపరిగ్రహ-
త్యాగప్రస్యనామ్నోఆచార్యేణాపరిత్యాగాదస్యైవలోకోత్తరత్వమితిభావః ॥ పథ్యార్యా ॥ ౬ ॥ అథాస్యప్రాచీనా
శ్రమవైభవానువర్ణనపూర్వకంపారివ్రాజ్యస్థితివైభవంసం గ్రహేణవర్ణయం స్తన్నహిమ్నో-నాథేయానిశయతా
మాహ ॥ యథితి ॥ అత్రశ్రీరక్తనాథస్యాచార్యస్యచాభేదాధ్యవసాయః ॥ యఃశ్రీరక్తనాథఃప్రాక్ త్రైతాయాఃకృతేనా-

రామావసీశేనదాశరథినా-రామాన్వయపృథివీపాతై రిహ్వాకుప్రభృతిభిర్వా । అర్చితస్సక్-సుచిరం- అయోధ్యాం
 పురం - అధ్యువాసః । ఉపాస్వధ్యాజ్వలభిరతర్జు సరిజ్ఞాయాంద్విజీయా-సోయంశ్రీరక్తనాభః- అధునాకలియుగ-ముఖభే
 దతః-ప్రకారా న్తరేణ-రూపా న్తరేణేతియావత్ । రీమావసీశా । రీమేతికాచిదాత్తరాహీనగరీ-తదధీశేనమహారాజేన
 అర్చితస్సక్ - ముఖవర్ణమాత్రభేదారామావసీశార్చితరీమావసీశార్చితశబ్దయోరన్యవర్ణానుపూర్వాప్యస్త్రుల్యత్వాదితి
 షస్పదయమ్ ॥ తామెవపురీం - అయోధ్యాంపురీమేవ - రీమాంపురీమేవేతివా-యోధ్యసుశక్యాఅయోధ్యేతివిగృహ్యారీ
 మావిశేషణతయాప్యయోధ్యాశబ్దోయోజయితుంశక్యః-సుచిరం-అధ్యవసత్ ఉభయత్రాప్యనేనపూర్వాశ్రమేఉపిత
 త్వా దితిభావః- అథకించిత్కా లానన్తరం-కంచిత్పుణ్య జనం విభీషణం నామనిశాచరం - పరం । వ్య పదిశక్ -
 తత్తాదృక్కు-ద్రవద్యగ్రథనగహనభూనిత్యసంచారఖిన్నస్సంభిన్నైకకౌఘైరపివిపులభవగ్రీష్మభానూష్మ
 తప్తః । రక్తేన్ద్రబ్రహ్మత స్త్రాదిమపదపరకాలార్యపాదారవిదైచ్చత్రైకృత్వాత్యజామిశ్రుతిశిఖరయుగారోహ
 ణేశ్యాన్తికచామ

॥ ౮ ॥

వ్యాజీకుర్వ-అద్యత్యేతుపుణ్యజనంభాగ్యవ న్తంజనమిత్యర్థః । అత్రత్యజనానాంమాదృశాంతాదృశభాగ్యా భావే
 తాదృశాచార్యోద్వర్ణభవవేతిభావః । పరంఅతిశయేన-వ్యపదిశక్-వ్యపదిప్తంకుర్వ-శ్రుతాభిజనాదిప్రయుక్తవ్యపదే
 శవైభవమన్యజనస్యేవృశాచార్యలాభాదవేతిభావః । సవ్యాజాయాన్తటంకావెర్యాస్తీరం-గతఃప్రాప్తః - పూర్వం
 శ్రీరక్తమ్-ఇదానీంశ్రీరక్తపత్తనంప్రాప్తతిభావః ॥ క్లేషావలప్యృభేదరూపకం ॥ శార్దూలవి క్రిడితంవృత్తమ్ ॥ 2 ॥
 అధేదృశాచార్యచరణారవిదాశ్రయణాత్స్వస్యబ్రహ్మవిద్యాసౌలభ్యమనుసంధ తైతదితి॥ తత్తాదృక్కు-ద్రవద్యగ్రథ

నం - అవిద్యమానగుణారోపేణ తద్ద్రాజాదివిషయకపద్యనిర్మాణమేవగహనభూతి-తస్యానిత్యసంచారేణ-భిన్నః
అనంతదెకాయ త్తతాస్ఫుటికృతా । కట్టికాః-తుద్రశత్రవః-తవప్రసిద్ధకట్టికాః-జ్జిజ్ఞాపకమ్-తేషాంఓష్ఠైః-నివ
హ్నేఃసంభిన్నః-వితున్నః-అపివ-విపులభవవగ్రీష్మభానూన్మ - తేనతప్తః-ఎతావతాప్రబద్ధసేయ స్తంకాలమసత్క
ల్పతాస్వస్యద్యోతితా॥ ఇదానీంరజ్జేన్ద్రబ్రహ్మత న్ద్రావిమవదపరకాలార్యపాదారవిదై-ఛతేకృత్యా - శ్రుతిశిఖరయో
రైవగిరిశిఖరయోఃయుగస్య-ఆరొహణే-పారీణతాయామ్ అన్యత్ర-ఊర్ధ్వదేశసంయోగానుకూలవ్యాపారై-శ్చాన్ద్రే
శ్శబ్దా-మ్-కథమియతాకాలేనైవంశ్చాన్తస్కృతిశిఖరయుగమారోధుంపారయేయమితిసందేహం-త్యజామి-సర్వ
శ్శుక్త్యభ్యాసాత్సానందమయిభూపరంబ్రహ్మతన్ద్రాభిధేయఃపాదుర్యాద్ధాభిధాయానచవికృతిగతిఃప్రత్య
యోహ్యత్రజాతు । తద్ధేతుర్త్వన్ద్రవర్ణోదితనిజమహిమాసేదృశోన్యోవిపశ్చిద్భవీచాన్యానపేక్షఃకృతిషురస
ఘనఃప్రాప్యచానన్ద్యముంస్యాత్

॥ ౯ ॥

తాపోన్మునినశ్రీమదాచార్యశ్రీపాదారవిందచక్రద్రవ్యయచ్ఛాయాశ్రితస్యమమకాళునశ్శ్శుతిశిఖరయుగారొహణేపిశ్చా
న్త్రితిభావః॥ నమస్తవ స్తువృత్తిసావయవరూపకమ్ ॥ స్రగ్ధరావృత్తమ్ ॥ ౯ ॥
ఇంద్రసూచార్యస్యశ్రీరక్తనాథనామధారణేనారావతారభగవత్సయాపతాం ప్రకాశ్యే దానీం - గురురేవపరంబ్ర
హ్మేత్యాద్యుక్తరీత్యాసాక్షాత్పరబ్రహ్మతాంబప్రపశ్యయితుమస్తేకశ్లేషభిత్తికాభేదాద్యవసాయేనానన్దమయాధి
కరణసమన్వయవితన్వంస్తదాశ్రయణాత్సన్వకృతార్థతామాశాస్తై ॥ శ్రుతీతి ॥ పరబ్రహ్మపక్షే ॥ సః । తస్మాద్వా

ఎతన్నాదిత్యుపక్రమ్యజగత్కారణత్వేనప్రస్తుతః । ఆనందమయఃపరంబ్రహ్మ ॥ కతః । శ్రుత్యభ్యాసాత్ । శ్రుతౌతైది
 రీయకోపనిషది - అభ్యాసాత్ । నఎకోమానుషఆనందఇత్యాదౌనిరతిశయదశాశిరస్కతయాఆనందాభ్యాసాదిత్యర్థః ॥ అ
 నేన - ఆనందమయోఽభ్యాసాదితినూత్యాక్షరాద్ధోవర్ణితః ॥ ఇహలోకే । తన్మూర్ఖధేయః । తస్యైఃపేదాస్తశాస్యైఃపే
 దాస్తసిద్ధాస్యైర్వా ॥ తన్మృగకుటుంబకృత్యేస్యాత్సిద్ధాస్తైశ్చాషధోత్తమే । ప్రధానతస్తువాయవశాస్త్రైశ్చాపిపరిచ్ఛ
 దే । శ్రుతిశాఖాస్తరేహేతావుభయార్థప్రయోజనఇతిమేదిన్ ॥ అభిధేయః । జగత్కారణత్వేనప్రతిపాద్యః । ఎతేనస
 ర్వకారణవాక్యానామైకకణ్ఠ్యంవ్యజ్ఞితమ్ ॥ తన్మూర్ఖధేయః-సః-ఆనందమయఃశ్రుత్యభ్యాసాత్-పరంబ్రహ్మేతియోజ
 నా ॥ నన్వానందమయఇతివికారార్థకమయట్పిత్యయశ్రవణాన్నాయమవికృతఃపరమాత్మా-కింతుజీవస్సాన్యిత-తస్య
 చానందవికారత్వంసంభవత్యైవ-స్వతఃఆనందరూపస్యసతస్సంసారిత్వావస్థాతద్వికారఎవేతిచేత్తత్రాహ ॥ పౌచుర్య
 త్యాదినా ॥ అత్ర-ఆనందమయశబ్దే-ప్రత్యయః-మయట్పిత్యయః-పౌచుర్యార్థాభిధాయీ-తత్ప్రకృతవచసేమయడితి
 సూత్రోక్తపౌచుర్యార్థాభిధాయీ-భవతీతిశేషః-యతోవాచాసేవర్తన్తఇత్యాదావానందపౌచుర్యస్య శూన్య
 మాణత్వాత్ । జాతు-కదాచిదపి । వికృతిగతః-మయఃత్వేతయోర్స్థాపాయామిత్యపక్రమ్యనిత్యంవృద్ధశరాదిభ్యఇతి
 సూత్రోపాత్తవికారరూపార్థంప్రాప్తఃసచ-హోఽవధారణే । నైవభవతీత్యర్థః ॥ తతశ్చప్రత్య గాత్మనోనజాయతే
 శూన్యత ఇతివికారప్రతిషేధేనైవ-ఆనందమయఇత్యపక్రమానురోధేనవికారరూపాగ్ధోఽత్రనాదర్తవ్య ఇతిభావః ॥
 హేతుకార్థస్యశాస్త్రప్రసేద్ధింద్యోతయతి ॥ ఎతేన-వికారశబ్దాన్వేతిచేన్నపౌచుర్యాదితినూత్యార్థఃక్రః॥కించ-తద్దే

తూః - తస్మాన్స్తవ్య హేతుఃకారణం - ఎవ హ్యేవానన్దయాతీత్యానన్దమయస్యజీవాన్ప్రత్యానన్దయితృత్వవ్యపదేశాత్
 అనెనతద్ధేతువ్యపదేశాచ్చేతిసూత్రార్థస్సంగృహీతః ॥ హేత్వస్తరాణిచాహ ॥ మస్త్రైత్యాదినా-మస్త్రవర్ణైః - స
 త్యంజ్ఞానమిత్యాదిమస్త్రవర్ణైః ఉదితఃప్రతిపాదితఃసిజస్సక్తియోమహిమా - నిరుపాధికసత్తాయోగిత్వసత్త్వాసంకుచి
 తజ్ఞానై కాకారత్వత్రివిధపరిచ్ఛేదశూన్యత్వలక్షణోయస్యసతతోక్తః. అనెన-మాస్త్రవర్ణిక్మేవచగీయతేఇతిసూత్రా
 ర్థప్రకాశితః ॥ ననుప్రత్యగాత్తనఃపరిశుద్ధంస్వరూపమేవసత్యంజ్ఞానమిత్యాదిమస్త్రవర్ణోదితంస్యాత్తత్రాహ ॥ నెదృ
 శేఇత్యాదినా ॥ ఈదృశః-పరమాత్మసదృశః- అన్యః-ఇతరఃజీవఃముక్తావస్థోపీతిభావః - విపశ్చిత్-వివిధంపశ్యచ్ఛిత్త్వం
 హీవిపశ్చిత్త్వం - తథాచసోఽకామయతేత్యాదివాక్యోదితనిరుపాధికబహుభవనరూపసర్వజ్ఞత్వవిశిష్టః - న - నభవ
 తీత్యర్థః ॥ నెదృశేఇత్యాదినా-యద్యపిముక్తస్యవిపశ్చిత్త్వంసంభవతి - తథాపితప్రైవసంసారదశాయామవిపశ్చిత్త్వ
 మస్యస్తీతినిరుపాధికవిపశ్చిత్త్వంనోపపద్యతేఇతిశ్రీభాష్యాభిప్రాయస్సార్థితః - నెతరోఽనుపపత్తైరితిసూత్రార్థో
 వ్యుక్తః ॥ కించ ॥ భేదీ-విజ్ఞానమయాజ్ఞేవాచ్ఛేదవాక్ - తస్మాద్వాఎతస్మాద్విజ్ఞానమయాత్-అన్యోస్తరత్రానన్దమయ
 ఇతేభేదేనవ్యపదేశాదితిభావః ॥ అనెనభేదవ్యపదేశాచ్చేతిసూత్రార్థప్రకాశితః ॥ కించ ॥ కృతిమ-జగత్సృష్టిమ-బహు
 భవనంసృష్టిభేదాభిప్రాయం - అన్యానపేక్షః-అన్యస్మిన్ప్రధాన - అనపేక్షః-అపేక్షారహితః-సోఽకామయతేబ
 హుస్యామితికామాదేవజగత్సర్గశ్రవణాచ్చతుర్ముఖాదేవనానుమానికప్రధానాదిశబ్దాభిధేయాచిద్వస్తుసంసర్గాపే
 షోఽస్యాస్తీతిభావః ॥ అనెన-కామాచ్చనానుమానాపేక్షేతిసూత్రార్థోసిగదితః ॥ ఉక్తమర్థంగిగమయతి- రసఘన

ఇతి-రసఘనః-తస్మా దానందమయఃపరమాత్మైతిభావః-విజ్ఞానఘనఇతివదయంవ్యపదేశః-అముం-ఉక్త ప్రకారవిశిష్ట
మానందమయశబ్దవాచ్యంపరమాత్మానం-ప్రాప్యవ-చ-చ-కారో-వధారణార్థః-లభ్యైవేత్యర్థః॥యద్వా-చకారో-
ముమిశ్యత్రసంబధ్యతే-అముమేవేత్యర్థః॥అనన్దిప్రశస్తానందవాక్-స్యామ్-ధూయాసమ్ రసోవైసః-రసగ్-హ్యేవాయం
లభ్యానన్దిభాతీతిశ్రుతేః-అనన-అస్తిన్నస్యచతద్యోగంశాస్తీతిసూత్రార్థో-భిహితఇత్యా నందమయాధికరణార్థసం
'జ్ఞేపః' ॥ ఆచార్యపత్నైతు ॥ ఇహ-కల-ఆశ్చర్యమేతదితిభావః-సః-ఆశైశవాన్నిరతిశయప్రతిభాప్రభావవ
త్త్యైవప్రసిద్ధః-బ్రహ్మతస్మాభిధేయఇతిసమస్తపదమ్-బ్రహ్మతస్యఇత్యభిధాతుంయోగ్యః-శ్రీరజనాథబ్రహ్మతస్య
పరకాలమహాదేశికఇతియావత్-నామోక్తావధోక్షిఃపూర్ణోక్తైఃకార్యకరీతన్యాయాత్-శ్రుత్యభ్యాసాత్-శ్రుతి
నాఽపూర్వోత్తరభాగద్వయాత్కానాంవేదానాం-అత్రశ్రుతిశబ్దేనతదర్థనిర్ణాయకకర్తృబ్రహ్మమీమాంసయోరపి
సంగ్రహః-అభ్యాసాత్-పానఃపున్యేనామ్నానాత్-అననపరీక్ష్యలూకానిత్యత్రశ్రోత్రియపదార్థః-ఆచినోతిహి
'శాస్త్రార్థానిత్యాదిస్త్యైత్యర్థశ్చసంగృహీతః-పరం-అసంకోచంయథాస్యాత్తథా-ఆనందమయః-ప్రచురానందఇత్య
ర్థః-అత్రసర్వంవాక్యంసావధారణమితిన్యాయేనశ్రుత్యభ్యాసాదేవానందమయఇత్యర్థోలభ్యతే-తేనతోద్దిష్టపైష
యికానందానుభవవ్యవచ్ఛేదఃఫలతి-అతోనిర్విష్టంయతిసార్వభౌమవచసామాప్యత్తిభిర్యావనమిత్యుక్తః-ప్రకారో-
స్తి-స్మైవచరితార్థఇతిద్యోతితమ్॥ననుయస్యనాస్తినిజాప్రజ్ఞాకేవలంతుబహుశ్రుతః-ననజానాతిశాస్త్రార్థందర్శిసూ
పరసానివేత్వాద్యక్తరీత్యాకస్యచిత్సకలశాస్త్రాలోడనక్షుభితమతేరపిపణ్ణితమానినశ్చాస్త్రతత్త్వనిష్క-ర్హోనోడి

యాదేవ-అస్యతునకదాచిదపితథా-కింతుతత్త్వహితపురుషార్థనిష్కర్షకమేవజ్ఞానవైభవందేదీప్యతఇత్యాహ॥ పా
 చుర్యేత్యాదినా॥ అత్ర-ఆచార్యేవిద్యమానఇత్యర్థః-ప్రత్యయః-జ్ఞానం-ప్రత్యయోఽధీనశపథజ్ఞానవిశ్వాసహేతుస్వి
 త్యమరః । పాచుర్యాధాభిధాయీ-పాచుర్యేణ-అతిశయేన-అర్థానాంతత్వహితపురుషార్థలక్షణానాం - అభిధా
 యీ-ప్రకాశకఇత్యర్థః । అనెనశరణాగతోద్ధీర్ఘపయికంపరమకారుణికత్వంవ్యజ్ఞితమ్ ॥ జాతు-కదాచిదపి-నవవి
 కృతిగతః-వికృతిం-సంశయవిదర్యయాదిలక్షణంవికారం-నచగతః-చోఽవధారణే । కదాచిదప్యదసీయజ్ఞానవైభవ
 స్యవికారస్పర్శవైవేతిధావః ॥ హీత్యుక్తార్థస్యసార్వభౌమికతాంత్యోతయతి॥ ఆక్రయణీయశ్చైద్యశజ్ఞానవాసేవా-
 చార్యశ్చైవసామ్యమైః॥భిన్ననావాశితస్సభోయధాపారంసగచ్ఛతిజ్ఞానహీనంగురుంప్రాప్యకతోమోక్షమ
 వాప్నుయాదితివ్యతిరేకనిర్దనాత్॥అథతద్విజ్ఞానార్థంసగురుమేవాభిగచ్ఛేదిత్యాది-ప్రోవాచతాంతత్వతోబ్రహ్మవి
 ద్యామిత్యస్తశ్చుక్త్యక్తరీత్యాచార్యస్యప్రవక్తృతామూలకోపసన్నజనజ్ఞానోదయనిదానతామాహ ॥ తద్ధేతురితి ॥
 తద్ధేతుః-తచ్ఛబ్దేనపూర్వప్రస్తుతంజ్ఞానంపరామృశ్యతే । తస్యజ్ఞానస్య-హేతుఃకారణం-ఇతిమన్త్రీవర్ణోదితః-శు
 త్యక్షరొక్తః-నిజోమహిమాయస్యసతతోక్తః॥ త్రయ్యస్తప్రతిసన్దసీయవివిధోదనాఇత్యుక్తరీత్యాఖిలశిష్యజనజ్ఞా
 నోదయనిదానతయాశ్చుక్తిప్రథితఇత్యర్థః ॥ అత్ర-ఆచార్యవాక్పురుషోవేద-వైషాతకైః-ణమతిరావనే
 య-ప్రోక్తాశ్చైవైవనుజ్ఞానాయప్రేమైత్యాదిశ్రుతయోగ్యసుసంధేయాః ॥ యద్వా ॥ తద్ధేతుః-ఉక్తవివార్థః ।
 అత ఏవ - మన్త్రీవర్ణోదయమునాగ్రాహ్యరైః - ఉదితః - ఉక్తః - నిజానానిత్యానాంచితచిదీశ్వరాదామ్ ॥

స్వకేనిత్యైనిజంత్రిష్విత్యమరః।మహిమాశరీరశరీరిధావాదివైభవంయెనసతతోక్తః।యద్వామన్త్రవన్తైఃబృహతిబృం
హాయతీత్యాదిశ్రుతివన్తైఃఉదితః-నిజస్యనిత్యస్యపరబ్రహ్మణః-నిత్యోనిత్యానామితిశ్రుతేః-మహిమా-స్వరూ
పేణబృహత్త్వంసచానన్త్రాయకల్పతథత్యాదిశ్రుతిప్రసిద్ధసకలసంకోచనివృత్తిపూర్వకనిరవధి కణ్ణా
నవికాసరూపానన్త్రాయవహత్వరూపబృంహణత్వాదిశ్చయెనసతతోక్తః।యద్వామన్త్రవన్తైఃరహస్యత్రవయ
వన్తైరిత్యర్థః।ఉదితఃఉత్పన్నఃనిజమహిమా-శాఖానాముపరిస్థితేనమనునెతిన్లొకొక్తలభాత్కతాద్విదిరూపస్వవైభవం
యస్యసతతోక్తః॥నన్వేవమపీద్యశోనోప్యాచార్యఆశ్రీయతామిత్యతఆహ॥నెతి॥ఈదృశః-ఉక్తప్రకారకల్యాణగుణ
విశిష్టానన్యః-భేదీ-భేదో-స్యాస్తీతిభేదీ-ఈదృశఃపరమాత్మాయంప్రత్యగాత్మాతథేదృశత్యాద్యుక్తరీత్యాతత్ప్రపర
మాత్మశేషశేషిభావాదివైలక్షణ్యానుసంధానవానితిభావః।జీవబ్రహ్మభేదసమర్థనప్రవీణితివా।భేదకాతిశయోక్తి
న్యాయెనసకలలూకవిలక్షణసాశీల్యవాత్సల్యాదిగుణవానితివా॥విపశ్చిత్-సర్వజ్ఞః-స।నదృశ్యతథ్యర్థః॥జంబూద్వీ
పే-స్త్రిన్నయమేకవేదృశ్యతిభావః॥యద్వా-నెదృశోన్యః-అవిపశ్చిద్భేదీతిచ్ఛేదః-ఈదృశఃఅవ్యోనాస్తీ-అత్యోయ
మేవాశ్రయణీయతిభావః।వైదుష్యానురూపందుర్జతకధకనిరాసపటియస్వమాహ॥అవిపశ్చిద్భేదీతి।అవిపశ్చి
తః-అయథావస్థితతత్త్వవేదినః-విప్రలమ్బకాంస్తథాగతాదీక-భిన్నత్వినచ్చాస్త్రప్రమాణబాణగణైరితితతోక్తః।
తాచ్చీత్యేణిః॥కించ।నకేవలంవాదజల్పభౌరేయతైవాస్యకింతువిశిష్టాద్వైతసిద్ధాన్తనిర్ధారణప్రబంధరచనాభారం

ధర్యమవ్యస్తీత్యాహ || అన్యేత్యాదినా || కృతిమ-స్వప్రణీతపురుషసూక్తభాష్యరహస్యత్రయార్ధసంగ్రహాదిప్రబంధే
 షు । బహువచనాత్కృతీనామానన్యంసూచితమ్ - అన్యోనపేక్షః-సహాయా న్తరనిరపేక్షః - సర్వతన్త్రీస్వతన్త్రీ
 త్వాత్ - అసమగ్లోహీకృతిరచనాయామపేక్షేతకదాచిత్సహాయాన్తరమ్ || కిముసర్వశక్తిర్భగవానపితరుర్ముఖాదివ
 ద్విచిత్రజగద్రచనాయాంప్రధానాద్యపేక్షతేనహాయాన్తరమ్ || నను-జన్మాన్తరసహస్రైషుయాబుద్ధిర్భావితాఘరా-
 తామెవభజతేజస్తరుపదేశోనిరర్థకః । నగాధాగాధినంశాస్తిబహుచేదపిగాయతు || ప్రకృతింయాస్తిఘాతానిఘా-
 లిజశకునిర్యథేత్యాద్యుక్తరీత్యాబహుశ్రుతత్వేపిరుచిభేదాత్కల్పిద్భ్రష్టనన్దానుభవదవీయానపిస్యాత్ - అయత్తుస
 కదాచిదపితథేత్యాహ || రసఘనఇతి || రసఘనః-ఎవబ్రహ్మప్రపంచోస్తిగ్రీష్మేతేతమివహృదమిత్యుక్తరీత్యాబ్రహ్మ-
 నన్దానుభవపరిపూర్ణఇత్యర్థః । అనెనపరీక్ష్యలోకానిత్యత్రబ్రహ్మనిష్ఠమితిపదస్యార్థస్సంగ్రహీతః । అథవాకృతిష్వితిమ
 ధ్యమణిన్యామెనరసఘనఇత్యత్రాప్యన్వేతి || తథాచాయమర్థః-కృతిమవిద్యత్సు - ధీమాన్సూరిఃకృతీకృష్టిఃత్యవరః
 రసఘనః - ప్రేమపరిపూర్ణః-ఎతేనమాత్సర్యాదిదోషగన్ధభావసూచితః । సర్వదాభిగతస్సచ్ఛిస్సముద్రఇవస్థిఘ్ని
 త్యాదికమహస్తర్తవ్యమ్ || ఈదృశాచార్యప్రపదనెనస్వస్యకృతార్థతామాశాస్తై || ప్రాప్యజేత్యాదినా || వకానో-
 వచారణార్థః । సచప్రాప్యేత్యాదిపదత్రయే-ప్యన్వేతి || తేన అముమెవప్రాప్యైవఆనంద్యైవేతిభ్యతే || అము-చ-
 ఉక్తప్రకారకల్యాణగుణవిశిష్టమాచార్యమేవ । అనెనశరణ్యాన్తరజైరపేక్ష్యంప్రాగుపక్షీప్తంవిశదీకృతమ్ - ప్రా-
 ప్యచ-శరణ్యత్వేనప్రపద్యైవేత్యర్థః - అనెన - ప్రపన్నాదన్యేమాంసదిశతిముకుందోనిజపదమిత్యుక్తరీత్యాప్రపదనమన్త

రావక్ష్యమాణపరమానందపాప్తిర్న స్యాదితివ్యజ్ఞితమ్ - ఆనందీచ - ఆనందోఽస్యాస్తీత్యానందీ - ప్రశంసాయాంమత్స్వర్ణీ
యభినిఃప్రశస్తానందవస్యాం - భూయాసమ్ - ప్రశస్తానందవత్త్వంచనిశ్చేషావిద్యానివృత్తిపూర్వకపరబ్రహ్మనందవత్త్వ
మేవ॥ ఆచార్యవాక్ పురుషోవేదతస్య తాదేవచిరంయావన్నవిమోక్ష్యేఽథసంపత్స్యసభిని-పాపిష్ఠఃతత్రబద్ధశ్చపుణ్డరీ
కశ్చపుణ్యకృత్ - ఆచార్యవత్తయాముక్తాతస్మాదాచార్యవాక్భవేదిత్యాదికమిహానుసంధేయమ్ ॥ వక్ష్యవాస్తరం
చాత్రవేదపాద స్తవవ్యాఖ్యానప్రపశ్చేతమస్మాభిః - ఆనంద్యైవేత్యవధారణేన-సిద్ధిర్భవతివా నేతిసంశయోఽచ్యుతసేవి
నామ్ - నసంశయోఽస్తీతద్భక్తపరిచర్యా రతాత్మ నామిత్యుక్తరీత్యా ఆచార్యనిష్ఠయానిరతిశయ బ్రహ్మనందావాప్తే
రవ్యభిచరితత్వంవ్యజ్ఞితమ్ - అత్రబ్రహ్మమీమాంసాప్రసిద్ధక్రమేణానంద మయాధికరణసూత్రార్థనివేశేనాచార్యస్యవ
ర్ణనాద్రత్నావశ్యలక్షాంకరః - క్రమికంప్రకృతార్థానాంన్యాసంరత్నావళీంవిదురితిలక్షణాత్ - యద్యప్యత్యైచార్య
వర్ణనప్రస్తావేబ్రహ్మణఃప్రకృతత్వం నాస్తి - యేనానందమయాధికరణక్రమవిన్యాసేనలక్షణసజ్జితస్యైత్ - తథాపివ
ర్ణనీయస్యాచార్యస్యపరబ్రహ్మరూపతావర్ణనాభిసన్నిహితస్యాప్రిప్రకృతత్వమేవ । యథాచతురాస్యఃపత్తిర్లక్ష్యైస్స
ర్వజ్ఞస్త్వంమహేపతే - ఇత్యాదౌబ్రహ్మాదీనామప్రకృతత్వేపివర్ణనీయరాజత్రిమూర్త్యాత్మకతావర్ణనాభిసన్నిహితప్రకృ
తత్వంతథేతిధ్యేయమ్ ॥ విస్తరస్తురసికరజ్ఞాన్యాదౌద్రష్టవ్యః-సచోక్తశ్లేషభిత్తికాభేదాధ్యవసాయమూలకాతిశయో
క్త్యైత్తద్భుతః - ప్రస్తుతాప్రస్తుతాచార్యపరబ్రహ్మగోచరార్థవర్ణనాత్ప్రకృతాప్రకృతశ్లేషః - శ్రితభ్యాసాదానంద
మయభిత్తత్రహేతుహేతుమతోస్సహవర్ణనాదైత్యలక్షాంకరః । హేతోర్హేతుమతాసార్థంవర్ణనం హేతురుచ్యతఇతి

లక్షణాత్ ॥ నెద్యశోఽన్యోవిపశ్చిదిత్యత్రవర్ణ్యస్యాచార్యసోఽపమాయాఅనిష్పత్తివచనాత్ప్రతీపభేదః । వర్ణ్యేనాన్య
సోఽపమాయాఅనిష్పత్తివచశ్చతదితిలక్షణాత్ ॥ భేదీత్యాచార్యస్య జగద్విలక్షణత్వ వర్ణనపరవర్ణకాంతరేభేదకాతిశ
యోక్తిః । భేదకాతిశయోక్తిస్యాత్తస్యైవాన్యత్వవర్ణనమితిలక్షణాత్ ॥ రత్నావళిశ్లేషయోర్హై త్వద్వ్య లంకారా
ణాంచై కవాచకానుప్రవేశలక్షణస్సంకరః । హేత్వాదీనామన్యోన్యంసంస్పృష్టిః । స్వానన్దలాభస్యపూర్వ విశిష్టవా
క్యార్థేనసమర్థనాత్కావ్యలిజ్జమతిదిక్ ॥ స్రగ్ధరావృత్తమ్ ॥ ౯ ॥ అథస్వప్రణీత స్తవస్యమహత్పరిగ్రాహ్యతావర్థయతే ॥

లోకగురునాయకాధ్యస్సరళాస్తరభావ్యసరసతమసుగుణః । స్ఫురతునవరత్న హరిస్సుదృశాంకణైఃపుచిత
రంశ్రీమా ॥ ౧౦ ॥ నవరత్న హరి మేనంసమర్పితంనూత్నదుర్గపృష్టేన । అనుగృహ్ణోత్వా చార్యోరణైర్ద్రబ్రహ్మ
త స్త్రకలిమథనః

॥ ౧౧ ॥

లోకేతి ॥ లోకగురునాయకాధ్యః-జగదాచార్యరూపనెతృసుందరః- లోకోత్తరమధ్యమణిసుభగశ్చ ॥ సరళాస్తరై ర
సైకతానన్పాదయైఃభావ్యాఃఅనుసంధేయః- సరసతమాఃసుగుణాఃశ్లేషప్రసాదాదయోయస్య సతతోక్తిః- పక్షే
సరళంసూచీవేధేననిరర్గళంయత్-అస్తరంవివరంతస్త్రిభావ్యాఃప్రవేశార్హాఃసరసతమాః- అగ్రస్థిలాస్సుగుణాఃయ
స్యసతతోక్తిః ॥ శ్రీమా ॥ ఆచార్యకైంకర్యలక్ష్మీవిశిష్టః । ప్రశస్తప్రకాశవాంశ్చ ॥ నవరత్న హరిఃసవవిధరత్న హరిఃత్వే
నాధ్యవసితనవసంఖ్యాకపద్యహృద్యస్తవభిత్కర్తవ్యః ॥ నవవిధమణిహరిశ్చ- సుదృశాం-ఆచార్యమహిమయాభాన్త్యవే
దినామ్- పక్షేశోభనాక్షీణాం- కణ్ఠేషువాక్తుపక్షేకన్ధరాసుచితరం ఆకల్పం స్ఫురతుప్రకాశతామ్ ॥ ప్రకృతాప్ర

కృతశ్లేషః ॥ ౧౦ ॥ స్వకృతేరాచార్యకృపావిషయతామభ్యర్థయతే ॥ నవేతి ॥ నిగదవ్యాఖ్యానమేతత్ ॥ ౧౧ ॥ వైకవిధ
తస్త్రతత్త్వప్రకటనజాంజామితాంగురోర్హర్తుమ్ । పరిహాసకథేవైషారచితాస్వదతాంహృదే ౨ స్వవివృతిరియమ్ ॥
దోషశతగర్భితమపివ్యాఖ్యానమిదంమయాకృతంచాల్యాత్ ॥ అనుగృహ్యేతుశ్రీమానాచార్యశిఖామణిఃకృపయా ॥ శ్రీ

ఇతిశ్రీమచ్ఛ్రీకైలకులకలశాకూపారరాకాచంద్రమసశ్శ్రీమత్తాతార్యనందనస్యనవదుర్గపురాభిజనస్యశ్రీకృ
ష్ణకవేః । కృతిషుశ్రీమదాచార్యనవరత్నహరిస్తవస్సంఘార్షః ॥

హృతస్త్రకలిజద్గురువరచరణాబ్జపాంసుపరమాణోః । నవదుర్గకృష్ణసుకవెష్టద్వింశీకృతిరియంచిత్రాత్పరతామ్ ॥ ***

ఇతిశ్రీమద్భృహ్మతస్త్రపరకాలగురుపరంపరాకరుణాకటాక్షనమాసాదితజ్ఞానవైభవస్యశ్రీమచ్ఛ్రీకైలకు
లతిలకశ్శ్రీమత్తాతార్యకృష్ణామృతనందనస్యప్రత్యగ్రదుర్గపురాభిజనస్యకవిసార్వభౌమకవిగణ్డభేరుణ్డాది
చిరుదాభిరామస్యశ్రీకృష్ణకవేఃకృతిషునవరత్నహరిస్తవవ్యాఖ్యాప్రపన్నాభరణాభిఖ్యాషడ్వింశ.

త్రమాకృతిస్సమాప్తిమగమత్ ॥ *****

శ్రీమద్భృహ్మతస్త్రపరకాలగురుపరంపరామైనమోనమః.

శ్రీరస్తు

శ్రీమదస్తు

శ్రీమద్రజ్జనాథబ్రహ్మతస్యపరకాలమహాదేశికచరణారవిస్తాభ్యాంనమః

నవరత్నహరిస్తవపార్వతః.

ద్విజరాజమణిలాస్తాభ్యంనిగమోద్ధిగ్ధరునిజభావమ్ । హయవదనంనమిక్చక్రస్రంభాషిరజ్జనాథగురుమ్ ॥౧॥
అభుజ్జనాథసంగతమభీషణవశగమవిదితవిమానమ్ । శ్రీరజ్జనాథమన్యంశ్రయామ్యహంబ్రహ్మతస్యగురుమ్ ॥ ౨ ॥

పార్థయోమనీయకవనైబహవోహిదోహాభక్తిస్తుతాపలవత్తిస్తవైనిగురూణామ్ । ఛోహానుశేష్యైకవనంప్రథమన్యై
శక్తింకింకార్యమన్యకరుజైవగతిర్నితైషామ్ ॥ ౩ ॥

పరకాలక్రతసర్వాచర్యాపర్యాప్తహరివివశమానాః । శ్రీరజ్జనాథఏవహిపరకాలత్వంస్వయంప్రపేదేశిమ్ ॥౪॥
కేనామనాద్రియస్తేనామైతద్రజ్జనాథకలివైరిగురోః । త్యక్త్వాసర్వంస్థితిమపిపారివ్యాజ్యైబహుతియన్మగురుమముమ్ ॥౫॥

సర్వస్మాదప్యధికంనామైవహిరజ్జనాధభ్యస్య । గురురైతద్యన్నజహంపిసర్వపరిగ్రహత్యాగః॥ ౮౯॥

యోఽయోధ్యాంపురమధ్యవాససుచిరంరామావసీశార్చితఃప్రాక్సో యంముఖభేదతఃకలియుగేరిమావసీశార్చితః॥

తామైవాధ్యవసత్పురీమథగతస్సహ్యత్వజాయాస్తటంకంచిత్పుణ్యజనంపరంవ్యపదిశఙ్గోచ్చైరజ్జనాథోఽధునా॥ ౯౦॥

తత్తాదృక్షుద్రపద్యగ్రథనగహనధూనిత్య సంచారభిన్నస్సంభిన్నఃకట్టకౌఘైరపివిపులభవగ్రీష్మభానూష్ణతప్తః । రక్షే

న్ద్రబ్రహ్మతన్త్రాదిమపదపరకాలార్యపాదారవిదైచ్చత్రైకృత్వాత్యజామిశ్రుతిశిఖరయుగారోహణైశ్చాన్తిశఙ్కామ్॥

శ్రుత్యభ్యాసాత్సానన్దమయితహపరంబ్రహ్మతన్త్రాభిధేయఃప్రాచుర్యాధ్ధాభిధాయీనచవికృతిగతఃప్రత్యయో

హ్యత్రజాతు । తద్దైతుర్నన్ద్రవదోదితనిజమహిమానెద్యశోన్యోవిపశ్చిచ్ఛేదీచాన్యానపెక్షఃకృతిఘరసఘనఃప్రాప్య

చానన్ద్యముంస్యామ్ ౯౧॥

లోకగురునాయకాభ్యస్స రళాన్తరభావ్య సరసతమసుగుణః । స్ఫురతునవరత్న హరిస్సుదృశాంకణైశ్చచిరతరం

శ్రీమాన్ ౯౨॥

నవరత్నహరిమేనంసమర్పితంనూత్నదుర్గకృష్టేన । అనుగృహ్లాత్వాచార్యోరణైన్ద్రబ్రహ్మతన్త్రకలిమథనః ౯౩॥

ఇతిశ్రీనవదుర్గకృష్ణకవేకృతిఘనవరత్నహరిస్తవస్సమాప్తః.

